

## ส่วนที่ ๑

### กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

#### ความสำคัญของสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ว่ามนุษย์ดำรงชีวิตอย่างไร ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล และการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่างๆ ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสมโดยได้กำหนดสาระต่างๆไว้ดังนี้

- **ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม** แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม
- **หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต** ระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบันการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญ การเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปลูกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก
- **เศรษฐศาสตร์** การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน
- **ประวัติศาสตร์** เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆในอดีต ความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก
- **ภูมิศาสตร์** ลักษณะทางการกายของโลก การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ ปัญหาทางกายภาพและภัยพิบัติ ความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกัน แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ การใช้ภูมิสารสนเทศ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับการสร้างสรรค์วิถีการดำเนินชีวิต กิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม ความร่วมมือด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในประเทศและระหว่างประเทศและการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

## สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

### สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

- มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
- มาตรฐาน ส ๑.๒ เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และดำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

### สาระที่ ๒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

- มาตรฐาน ส ๒.๑ เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และดำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข
- มาตรฐาน ส ๒.๒ เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และดำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

### สาระที่ ๓ เศรษฐศาสตร์

- มาตรฐาน ส.๓.๑ เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภคการใช้ ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ
- มาตรฐาน ส.๓.๒ เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

### สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์

- มาตรฐาน ส ๔.๑ เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ
- มาตรฐาน ส ๔.๒ เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น
- มาตรฐาน ส ๔.๓ เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย

### สาระที่ ๕ ภูมิศาสตร์

- มาตรฐาน ส ๕.๑ เข้าใจลักษณะทางกายภาพของโลกและความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลตามกระบวนการทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนใช้ภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ
- มาตรฐาน ส ๕.๒ เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วิถีการดำเนินชีวิต มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

## คุณภาพผู้เรียน

### จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓

- ได้เรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและผู้ที่อยู่รอบข้าง ตลอดจนสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น ที่อยู่อาศัย และเชื่อมโยงประสบการณ์ไปสู่โลกกว้าง
- ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีทักษะกระบวนการ และมีข้อมูลที่จำเป็นต่อการพัฒนาให้เป็นผู้มี คุณธรรม จริยธรรม ประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ มีความเป็นพลเมืองดี มีความ รับผิดชอบ การอยู่ร่วมกันและการทำงานกับผู้อื่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมของห้องเรียน และได้ฝึกหัดในการ ตัดสินใจ
- ได้ศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน และชุมชนในลักษณะการบูรณาการ ผู้เรียนได้เข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับปัจจุบันและอดีต มีความรู้พื้นฐานทางเศรษฐกิจได้ข้อคิดเกี่ยวกับรายรับ- รายจ่ายของครอบครัว เข้าใจถึงการเป็นผู้ผลิต ผู้บริโภค รู้จักการออมขั้นต้นและวิธีการเศรษฐกิจพอเพียง
- ได้รับการพัฒนาแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ และภูมิปัญญา เพื่อเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจในขั้นที่สูงต่อไป

### จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

- ได้เรียนรู้เรื่องของจังหวัด ภาค และประเทศของตนเอง ทั้งเชิงประวัติศาสตร์ ลักษณะทาง กายภาพ สังคม ประเพณี และวัฒนธรรม รวมทั้งการเมืองการปกครอง สภาพเศรษฐกิจโดยเน้นความเป็น ประเทศไทย
- ได้รับการพัฒนาความรู้และความเข้าใจ ในเรื่องศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตนตามหลัก คำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ รวมทั้งมีส่วนร่วมศาสนพิธี และพิธีกรรมทางศาสนามากยิ่งขึ้น
- ได้ศึกษาและปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิหน้าที่ในฐานะพลเมืองดีของท้องถิ่น จังหวัด ภาค และประเทศ รวมทั้งได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ของท้องถิ่นตนเอง มากยิ่งขึ้น
- ได้ศึกษาเปรียบเทียบเรื่องราวของจังหวัดและภาคต่างๆของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้รับการพัฒนาแนวคิดทางสังคมศาสตร์ เกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ และภูมิศาสตร์เพื่อขยายประสบการณ์ไปสู่การทำความเข้าใจ ในภูมิภาค ชีวโลกตะวันออกและตะวันตก เกี่ยวกับศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม การดำเนินชีวิต การจัดระเบียบทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากอดีตสู่ปัจจุบัน

## ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้

### สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                                                                                         | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ป.๑  | ๑. บอกพุทธประวัติ หรือประวัติของ ศาสดาที่ตนนับถือโดยสังเขป                                                                        | ➤ <b>พุทธประวัติ</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ประสูติ</li> <li>◆ ตรัสรู้</li> <li>◆ ปริณิพพาน</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|      | ๒. ชื่นชมและบอกแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดก/เรื่องเล่าและศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ สามเณรปัญจิต</li> <li>◆ วัณณุปถชาดก</li> <li>◆ สุวัณณสามชาดก</li> <li>◆ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช</li> <li>◆ เจ้าพระยาสุธรรมมนตรี (หนูพร้อม)</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|      | ๓. บอกความหมาย ความสำคัญ และเคารพพระรัตนตรัย ปฏิบัติตามหลักธรรม โอวาท ๓ ในพระพุทธศาสนา หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด | ➤ <b>พระรัตนตรัย</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ศรัทธาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์</li> </ul> ➤ <b>โอวาท ๓</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ไม่ทำชั่วเบญจศีล</li> <li>◆ ทำความดีเบญจธรรมสังคหวัตถุ ๔ กัตถุญกตเวทีต่อพ่อแม่ และครอบครัว มงคล ๓๘               <ul style="list-style-type: none"> <li>- ทำตัวดี</li> <li>- วาง่าย</li> <li>- รับผิดชอบต่อแม่</li> </ul> </li> <li>◆ ทำจิตให้บริสุทธิ์ (บริหารจิตและเจริญปัญญา)</li> </ul> ➤ <b>พุทธศาสนสุภาษิต</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ อตตนา หิอตตโน นาโถ<br/>ตนแลเป็นที่พึ่งของตน</li> <li>◆ มาตา มิตตัสสเกมเร<br/>มารดาเป็นมิตรในเรือนของตน</li> </ul> |
|      | ๔. เห็นคุณค่าและสวดมนต์ แผ่เมตตา มีสติที่เป็นพื้นฐานของสมาธิในพระพุทธศาสนา หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ            | ➤ <b>ฝึกสวดมนต์และแผ่เมตตา</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ รู้ความหมายและประโยชน์ของสติ</li> <li>◆ ฟังเพลงและร้องเพลงอย่างมีสติ</li> <li>◆ เล่นและทำงานอย่างมีสติ</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                                                                                        | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|      | ตามที่กำหนด                                                                                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ฝึกให้มีสติในการฟัง การอ่าน การคิด การถามและการเขียน</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| ป.๒  | ๑. บอกความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ                                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ พระพุทธศาสนาเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|      | ๒. สรุปพุทธประวัติตั้งแต่ประสูติจนถึงการออกผนวชหรือประวัติศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด                                            | <p>➤ <b>สรุปพุทธประวัติ</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ประสูติ <ul style="list-style-type: none"> <li>เหตุการณ์หลังประสูติ</li> <li>แรกนาขวัญ</li> <li>การศึกษา</li> <li>การอภิเษกสมรส</li> <li>เทวทูต ๔</li> <li>การออกผนวช</li> </ul> </li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|      | ๓. ชื่นชมและบอกแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดก/เรื่องเล่าและศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ สามเณรราहुล</li> <li>◆ วรณชาดก</li> <li>◆ วานรินทชาดก</li> <li>◆ สมเด็จพระญาณสังวร (ศุข โกเถื่อน)</li> <li>◆ สมเด็จพระญาณสังวร</li> <li>สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน)</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|      | ๔. บอกความหมาย ความสำคัญ และเคารพพระรัตนตรัย ปฏิบัติตามหลักธรรมโอวาท ๓ ในพระพุทธศาสนา หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด | <p><b>พระรัตนตรัย</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ศรัทธา</li> </ul> <p><b>โอวาท ๓</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ไม่ทำชั่ว <ul style="list-style-type: none"> <li>เบญจศีล</li> </ul> </li> <li>◆ ทำความดี <ul style="list-style-type: none"> <li>เบญจธรรม</li> <li>hiri-โอตตัปปะ</li> <li>สังคหวัตถุ ๔</li> <li>ฆราวาสธรรม ๔</li> <li>กตัญญูกตเวทิต่อครู อาจารย์ และโรงเรียน</li> <li>มงคล ๓๘ <ul style="list-style-type: none"> <li>- กตัญญู</li> <li>- สงเคราะห์ญาติพี่น้อง</li> </ul> </li> </ul> </li> <li>◆ ทำจิตให้บริสุทธิ์ (บริหารจัดการและเจริญปัญญา)</li> </ul> |

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                                                                                          | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|      |                                                                                                                                    | <p>➤ พุทธศาสนสุภาษิต</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ นิमितต์ สารูปานุกตถุญ กตเวทิตา<br/>ความกตัญญู กตเวทีเป็นเครื่องหมายของคนดี</li> <li>◆ พรหมาติ มาตาปิโตร<br/>มารดาบิดาเป็นพรหมของบุตร</li> </ul>                                                                                                                                                                                   |
|      | ๕. ชื่นชมการทำความดีของตนเอง บุคคลในครอบครัวและในโรงเรียน ตามหลักศาสนา                                                             | ◆ ตัวอย่างการทำความดีของตนเองและบุคคลในครอบครัว และในโรงเรียน (ตามสาระในข้อ ๔)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|      | ๖. เห็นคุณค่าและสวดมนต์ แผ่เมตตา มีสติที่เป็นพื้นฐานของสมาธิในพระพุทธศาสนา หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ฝึกสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตา</li> <li>◆ รู้ความหมายและประโยชน์ของสติและสมาธิ</li> <li>◆ ฝึกสมาธิเบื้องต้น</li> <li>◆ ฝึกสติเบื้องต้นด้วยกิจกรรมการเคลื่อนไหวอย่างมีสติ</li> <li>◆ ฝึกให้มีสมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียน</li> </ul>                                                                                                       |
|      | ๗. บอกชื่อศาสนา ศาสดา และ ความสำคัญของคัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่นๆ                                                      | <p>➤ ชื่อศาสนา ศาสดา และคัมภีร์ของศาสนาต่าง ๆ</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ พระพุทธศาสนา<br/>ศาสดา : พระพุทธเจ้า<br/>คัมภีร์ : พระไตรปิฎก</li> <li>◆ ศาสนาอิสลาม<br/>ศาสดา : มุฮัมมัด<br/>คัมภีร์ : อัลกุรอาน</li> <li>◆ คริสต์ศาสนา<br/>ศาสดา : พระเยซู<br/>คัมภีร์ : ไบเบิล</li> <li>◆ ศาสนาฮินดู<br/>ศาสดา : ไม่มีศาสดา<br/>คัมภีร์ : พระเวท พราหมณะ อุปนิษัท อารัณยกะ</li> </ul> |

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                                                                          | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ป.๓  | ๑. อธิบายความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ในฐานะที่เป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมไทย                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ความสัมพันธ์ของพระพุทธศาสนากับการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การสวดมนต์ การทำบุญ ใส่บาตร การแสดงความเคารพ การใช้ภาษา</li> <li>◆ พระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ผลงานทางวัฒนธรรมไทยอันเกิดจากความศรัทธา เช่น วัด ภาวนา พระพุทธรูป วรรณคดี สถาปัตยกรรมไทย</li> </ul> |
|      | ๒. สรุปรูปพุทธประวัติตั้งแต่การบำเพ็ญเพียรจนถึงปรินิพพาน หรือประวัติของศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ สรุปรูปพุทธประวัติ (ทบทวน)</li> <li>◆ การบำเพ็ญเพียร</li> <li>◆ ผจญมาร</li> <li>◆ ตรัสรู้</li> <li>◆ ปฐมเทศนา</li> <li>◆ ปรินิพพาน</li> </ul>                                                                                                                         |
|      | ๓. ชื่นชมและบอกแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดก/เรื่องเล่าและศาสนิกชนตัวอย่าง ตามที่กำหนด        | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ สามเณรสังกัจจาย</li> <li>◆ อารามทูลกลชาดก</li> <li>◆ มหาเวณชาดก</li> <li>◆ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี)</li> <li>◆ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช</li> </ul>                                                                                                          |
|      | ๔. บอกความหมาย ความสำคัญของพระไตรปิฎก หรือคัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือ                                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ความสำคัญของพระไตรปิฎก เช่น เป็นแหล่งอ้างอิง ของหลักธรรมคำสอน</li> </ul>                                                                                                                                                                                              |
|      | ๕. แสดงความเคารพพระรัตนตรัย และปฏิบัติตามหลักธรรมโอวาท ๓ ในพระพุทธศาสนา หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด | <p>➤ พระรัตนตรัย</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ศรัทธา</li> </ul> <p>โอวาท ๓</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ไม่ทำชั่ว<br/>เบญจศีล</li> <li>◆ ทำความดี<br/>เบญจธรรม<br/>สติ-สัมปชัญญะ<br/>สังคหวัตถุ ๔<br/>ฆราวาสธรรม ๔</li> </ul>                                                  |

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                                                                                            | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|      |                                                                                                                                      | <p>อัตถะ ๓ (อัตตัตถะ, ปรัตถะ, อุภยัตถะ)</p> <p>กัตถัญญกตเวทิต่อชุมชน, สิ่งแวดล้อม มงคล ๓๘</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- รู้จักให้</li> <li>- พุทไฟเราะ</li> <li>- อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี</li> </ul> <p>◆ ทำจิตให้บริสุทธิ์ (บริหารจิตและเจริญปัญญา)</p> <p>➢ พุทธศาสนสุภาษิต</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ทพมานิ ปิโย โหติ<br/>ผู้ให้ย่อมเป็นที่รัก</li> <li>◆ โมกโข กลยาณียา สาธุ<br/>เปล่งวาจาไพเราะให้สำเร็จประโยชน์</li> </ul> |
|      | ๖. เห็นคุณค่าและสวตมมัต แม่เมตตา มีสติที่เป็นพื้นฐานของสมาธิใน พระพุทธศาสนา หรือการพัฒนาจิต ตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ฝึกสวตมมัต ให้พระ สรรเสริญคุณ พระรัตนตรัยและแม่เมตตา</li> <li>◆ รู้ความหมายและประโยชน์ของสติและสมาธิ</li> <li>◆ รู้ประโยชน์ของการฝึกสติ</li> <li>◆ ฝึกสมาธิเบื้องต้นด้วยการนับลมหายใจ</li> <li>◆ ฝึกการยืน การเดิน การนั่ง และการนอน อย่างมีสติ</li> <li>◆ ฝึกให้มีสมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียน</li> </ul>                                                                                            |
|      | ๗. บอกชื่อ ความสำคัญและปฏิบัติตน ได้อย่างเหมาะสมต่อศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคลของศาสนา อื่นๆ                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ชื่อและความสำคัญของศาสนวัตถุ ศาสนสถานและ ศาสนบุคคล ในพระพุทธศาสนา ศาสนาอิสลาม คริสต์ศาสนา ศาสนาฮินดู</li> <li>◆ การปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อศาสนวัตถุ ศาสนสถานและศาสนบุคคลในศาสนาอื่น ๆ</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                          |
| ป.๔  | ๑. อธิบายความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ในฐานะเป็นศูนย์รวมจิตใจของศาสนิกชน                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ พระพุทธศาสนา ในฐานะที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ</li> <li>◆ เป็นศูนย์รวมการทำความดี และพัฒนาจิตใจ เช่น ฝึกสมาธิ สวตมมัต ศึกษาหลักธรรม</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                         |

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                                                                                   | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|      |                                                                                                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ เป็นที่ประกอบศาสนพิธี (การทอดกฐิน การทอดผ้าป่า การเวียนเทียน การทำบุญ)</li> <li>◆ เป็นแหล่งทำกิจกรรมทางสังคม เช่น การจัดประเพณีท้องถิ่น การเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารชุมชน และการส่งเสริมพัฒนาชุมชน</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| ป.๔  | ๒. สรุปรุพุทธประวัติตั้งแต่บรรลุนิพพานถึงประกาศธรรม หรือประวัติศาสตร์ที่ตนนับถือตามที่กำหนด                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ สรุปรุพุทธประวัติ (ทบทวน)</li> <li>◆ ตรัสรู้</li> <li>◆ ประกาศธรรม ได้แก่               <ul style="list-style-type: none"> <li>โปรดชฎิล</li> <li>โปรดพระเจ้าพิมพิสาร</li> <li>พระอัครสาวก</li> <li>แสดงโอวาทปาฏิโมกข์</li> </ul> </li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|      | ๓. เห็นคุณค่า และปฏิบัติตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดก/เรื่องเล่าและศาสนิกชนตัวอย่าง ตามที่กำหนด     | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ พระอัฐเวฬุสสปะ</li> <li>◆ กุฎิพุทธชาดก</li> <li>◆ มหาอุกกุสชาดก</li> <li>◆ สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก</li> <li>◆ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|      | ๔. แสดงความเคารพ พระรัตนตรัย ปฏิบัติตามไตรสิกขาและหลักธรรมโอวาท ๓ ในพระพุทธศาสนา หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด | <ul style="list-style-type: none"> <li>➢ พระรัตนตรัย               <ul style="list-style-type: none"> <li>ศรัทธา ๔</li> <li>◆ พระพุทธ                   <ul style="list-style-type: none"> <li>พุทธคุณ ๓</li> </ul> </li> <li>◆ พระธรรม                   <ul style="list-style-type: none"> <li>หลักกรรม</li> </ul> </li> <li>◆ พระสงฆ์</li> </ul> </li> <li>➢ ไตรสิกขา               <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ศีล สมาธิ ปัญญา</li> </ul> </li> <li>➢ โอวาท ๓               <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ไม่ทำชั่ว                   <ul style="list-style-type: none"> <li>เบญจศีล</li> <li>ทุจจิต ๓</li> </ul> </li> <li>◆ ทำความดี                   <ul style="list-style-type: none"> <li>เบญจธรรม</li> <li>สุจจิต ๓</li> </ul> </li> </ul> </li> </ul> |

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                                                                                                | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|      |                                                                                                                                          | <p>พรหมวิหาร ๔</p> <p>กตัญญูกตเวทิต่อประเทศชาติ</p> <p>มงคล ๓๘</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- เคารพ</li> <li>- ถ่อมตน</li> <li>- ทำความดีให้พร้อมไว้มาก่อน</li> </ul> <p>◆ ทำจิตให้บริสุทธิ์ (บริหารจิตและเจริญปัญญา)</p> <p>➤ พุทธศาสนสุภาษิต</p> <p>◆ สุขาสังขมสสามคคี</p> <p>    ความพร้อมเพรียงของหมู่ให้เกิดสุข</p> <p>◆ โลโกปตมกิกา เมตตา</p> <p>    เมตตาธรรม คำจุนโลก</p>                                   |
|      | <p>๕. ชื่นชมการทำความดีของตนเอง บุคคลในครอบครัว โรงเรียนและชุมชนตามหลักศาสนา พร้อมทั้งบอกแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิต</p>                  | <p>◆ ตัวอย่างการทำความดีของตนเองและบุคคลในครอบครัว ในโรงเรียน และในชุมชน</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|      | <p>๖. เห็นคุณค่าและสวดมนต์ แผ่เมตตา มีสติที่เป็นพื้นฐานของสมาธิในพระพุทธศาสนา หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด</p> | <p>◆ สวดมนต์ไหว้พระ สรรเสริญ</p> <p>    คุณพระรัตนตรัยและแผ่เมตตา</p> <p>◆ รู้ความหมายของสติสัมปชัญญะ สมาธิ และปัญญา</p> <p>◆ รู้วิธีปฏิบัติของการบริหารจิตและเจริญปัญญา</p> <p>◆ ฝึกการยืน การเดิน การนั่ง และการนอนอย่างมีสติ</p> <p>◆ ฝึกการกำหนดรู้ความรู้สึก เมื่อตาเห็นรูป หูฟังเสียง จมูกดมกลิ่น ลิ้นลิ้มรส กายสัมผัสสิ่งที่มากระทบ ใจรับรู้ธรรมารมณ์</p> <p>◆ ฝึกให้มีสมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียน</p> |

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                                                                     | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ป.๔  | ๗. ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ เพื่อการอยู่ร่วมกันเป็นชาติได้อย่างสมานฉันท์                       | <p>หลักธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์</p> <p>เบญจศีล – เบญจธรรม</p> <p>ทุจจิต ๓ – สุจจิต ๓</p> <p>พรหมวิหาร ๔</p> <p>มงคล ๓๘</p> <p>เคารพ</p> <p>ถ่อมตน</p> <p>ทำความดีให้พร้อมไว้ก่อน</p> <p>พุทธศาสนสุภาษิต : ความพร้อมเพรียงของหมู่ให้เกิดสุข เมตตาธรรมค้ำจุนโลก</p> <p>◆ กตัญญูกตเวทิต่อประเทศชาติ</p>                                                                                                                                                                                   |
|      | ๘. อธิบายประวัติศาสตร์ของศาสนาอื่นๆ โดยสังเขป                                                                 | <p>◆ ประวัติศาสตร์</p> <p>พระพุทธเจ้า</p> <p>มุฮัมมัด</p> <p>พระเยซู</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| ป.๕  | ๑. วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและหลักในการพัฒนาชาติไทย | <p>➢ มรดกทางวัฒนธรรมที่ได้รับจากพระพุทธศาสนา</p> <p>มรดกทางด้านรูปธรรม เช่น ศาสนสถาน โบราณวัตถุ สถาปัตยกรรม</p> <p>มรดกทางด้านจิตใจ เช่น หลักธรรมคำสั่งสอน ความเชื่อ และคุณธรรมต่าง ๆ</p> <p>◆ การนำพระพุทธศาสนาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชาติไทย</p> <p>พัฒนาด้านกายภาพ และสิ่งแวดล้อม เช่น</p> <p>ภavana ๔ (กาย ศีล จิต ปัญญา)</p> <p>ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) และอริยสัจสี่</p> <p>พัฒนาจิตใจ เช่น หลักโอวาท ๓ (ละความชั่ว ทำดี ทำจิตใจให้บริสุทธิ์)</p> <p>และการบริหารจัดการและเจริญปัญญา</p> |

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                                                                                                   | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|      | ๒. สรุปรูปพุทธประวัติตั้งแต่เสด็จ<br>กรุงกบิลพัสดุ์จนถึงพุทธกิจสำคัญ<br>หรือประวัติศาสตร์ที่ตนนับถือตามที่<br>กำหนด                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ สรุปรูปพุทธประวัติ (ทบทวน)</li> <li>◆ โปรดพระพุทธรูปดา (เสด็จกรุงกบิลพัสดุ์)</li> <li>◆ พุทธกิจสำคัญ ได้แก่ โลกัตถจริยา<br/>ญาคัตถจริยา และพุทธัตถจริยา</li> </ul>                                                                                                                                                                                                     |
|      | ๓. เห็นคุณค่า และประพจน์ตนตาม<br>แบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจาก<br>ประวัติสาวก ชาดก/เรื่องเล่าและ<br>ศาสนิกชนตัวอย่าง ตามที่กำหนด       | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ พระโสณโกฬวิริยะ</li> <li>◆ จูฬเสนสิขชาดก</li> <li>◆ วัณณาโรชาดก</li> <li>◆ สมเด็จพระสังฆราช (สา)</li> <li>◆ อาจารย์เสถียร โพธิ์นันทะ</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                        |
|      | ๔. อธิบายองค์ประกอบ และความสำคัญ<br>ของพระไตรปิฎก หรือคัมภีร์ของศาสนาที่<br>ตนนับถือ                                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>➢ องค์ประกอบของพระไตรปิฎก <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ พระสุตตันตปิฎก</li> <li>◆ พระวินัยปิฎก</li> <li>◆ พระอภิธรรมปิฎก</li> </ul> </li> <li>➢ ความสำคัญของพระไตรปิฎก</li> </ul>                                                                                                                                                                             |
|      | ๕. แสดงความเคารพพระรัตนตรัย<br>และปฏิบัติตามไตรสิกขาและหลักธรรม<br>โอวาท ๓ ในพระพุทธศาสนาหรือ<br>หลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ<br>ตามที่กำหนด | <p><b>พระรัตนตรัย</b></p> <p>ศรัทธา ๔</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ พระพุทธ</li> <li>พุทฺธจริยา ๓</li> <li>◆ พระธรรม</li> <li>อริยสัจ ๔</li> <li>หลักกรรม</li> <li>◆ พระสงฆ์</li> </ul> <p>➢ ไตรสิกขา</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ศีล สมาธิ ปัญญา</li> </ul> <p>➢ โอวาท ๓</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ไม่ทำชั่ว</li> <li>เบญจศีล</li> <li>อภัยมุข ๔</li> </ul> |
|      |                                                                                                                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ทำความดี</li> <li>เบญจธรรม</li> <li>บุญกิริยาวัตถุ ๓</li> <li>อคติ ๔</li> <li>อิทธิบาท ๔</li> <li>กัตถุญกตเวทีต่อพระพุทธศาสนา</li> <li>มงคล ๓๘ <ul style="list-style-type: none"> <li>- ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน</li> <li>- การงานไม่อาภูล</li> </ul> </li> </ul>                                                                                                               |

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                                                                                        | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|      |                                                                                                                                  | <p>- อดทน</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>♦ ทำจิตให้บริสุทธิ์ (บริหารจิตและเจริญปัญญา)</li> <li>➢ พุทธศาสนสุภาษิต <ul style="list-style-type: none"> <li>♦ วิริเยน ทุกขมจเจติ<br/>คนจะล่วงทุกข์ได้เพราะความเพียร</li> <li>♦ ปัญญาโลกสมิ ปชโชโต<br/>ปัญญา คือ แสงสว่างในโลก</li> </ul> </li> </ul>                                                                                                                                                                         |
|      | ๖. เห็นคุณค่าและสวดมนต์แผ่เมตตา มีสติที่เป็นพื้นฐานของสมาธิในพระพุทธศาสนา หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด | <ul style="list-style-type: none"> <li>➢ สวดมนต์ไหว้พระ สรรเสริญคุณพระรัตนตรัยและแผ่เมตตา</li> <li>♦ รู้ความหมายของสติสัมปชัญญะ สมาธิ และปัญญา</li> <li>♦ รู้วิธีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจิตและเจริญปัญญา</li> <li>♦ ฝึกการยืน การเดิน การนั่ง และการนอนอย่างมีสติ</li> <li>♦ ฝึกการกำหนดรู้ความรู้สึก เมื่อตาเห็นรูป หูฟังเสียง จมูกดมกลิ่น ลิ้นลิ้มรส กายสัมผัสสิ่งที่มากกระทบใจรับรู้ธรรมารมณ์</li> <li>♦ ฝึกให้มีสมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถามและการเขียน</li> </ul> |
|      | ๗. ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ เพื่อการพัฒนาตนเองและสิ่งแวดล้อม                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>♦ โอวาท ๓ (ตามสาระการเรียนรู้ข้อ ๕)</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| ป.๖  | ๑. วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติ หรือความสำคัญของศาสนาที่ตนนับถือ                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>♦ พระพุทธศาสนาในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติ เช่น เป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย เป็นรากฐานทางวัฒนธรรมไทย เป็นศูนย์รวมจิตใจ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมไทย และเป็นหลักในการพัฒนาชาติไทย</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|      | ๒. สรุปรูปพุทธประวัติตั้งแต่ปลงอายุสังขารจนถึงสังเวชนียสถาน หรือประวัติศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>♦ สรุปรูปพุทธประวัติ (ทบทวน)</li> <li>♦ ปลงอายุสังขาร</li> <li>♦ ปัจฉิมสาวก</li> <li>♦ ปรีณิพพาน</li> <li>♦ การถวายพระเพลิง</li> <li>♦ แจกพระบรมสารีริกธาตุ</li> <li>♦ สังเวชนียสถาน ๔</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                             |

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                                                                                            | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|      | ๓.เห็นคุณค่าและประพฤติตนตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวกชาดก/เรื่องเล่าและศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด                | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ พระราธะ</li> <li>◆ ที่มิตโกสลชาดก</li> <li>◆ สัพพทาฐิชาดก</li> <li>◆ พ่อขุนรามคำแหงมหาราช</li> <li>◆ สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรส</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|      | ๔.วิเคราะห์ความสำคัญและเคารพพระรัตนตรัยปฏิบัติตามไตรสิกขาและหลักธรรมโอวาท๓ ในพระพุทธศาสนา หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด | <ul style="list-style-type: none"> <li>➢ <b>พระรัตนตรัย</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>ศรัทธา ๔</li> <li>◆ พระพุทฺธ</li> <li>พุทฺธกิจ ๕</li> <li>◆ พระธรรม</li> <li>อริยสัจ ๔</li> <li>หลักกรรม</li> <li>◆ พระสงฆ์</li> </ul> </li> <li>➢ <b>ไตรสิกขา</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ศีล สมาธิ ปัญญา</li> </ul> </li> <li>➢ <b>โอวาท ๓</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ไม่ทำชั่ว</li> <li>เบญจศีล</li> <li>อบายมุข ๖</li> <li>อกุศลมูล ๓</li> <li>◆ ทำความดี</li> <li>เบญจธรรม</li> <li>กุศลมูล ๓</li> <li>พละ ๔</li> <li>การวะ ๖</li> <li>กตัญญูกตเวทิต่อพระมหากษัตริย์</li> <li>มงคล ๓๘ <ul style="list-style-type: none"> <li>- มีวินัย</li> <li>- การงานไม่มีโทษ</li> <li>- ไม่ประมาทในธรรม</li> </ul> </li> <li>◆ ทำจิตให้บริสุทธิ์ (บริหารจิตและเจริญปัญญา)</li> </ul> </li> <li>➢ <b>พุทธศาสนสุภาษิต</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ สจฺเจน กิตฺตํ ปโปติ</li> <li>คนจะได้เกียรติด้วยสัจจะ</li> <li>◆ ยถาวาที ตถาการี</li> <li>พูดเช่นไร ทำเช่นนั้น</li> </ul> </li> </ul> |

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                                                                                                                 | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|      | ๕.ชื่นชมการทำความดีของบุคคลในประเทศตามหลักศาสนา พร้อมทั้งบอกแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิต                                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>♦ ตัวอย่างการทำความดีของบุคคลในประเทศ</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|      | ๖. เห็นคุณค่าและสวดมนต์แผ่เมตตา และบริหารจัดการเจริญปัญญามีสติที่เป็นพื้นฐานของสมาธิในพระพุทธศาสนาหรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด | <ul style="list-style-type: none"> <li>♦ สวดมนต์ไหว้พระ สรรเสริญคุณพระรัตนตรัยและแผ่เมตตา</li> <li>♦ รู้ความหมายของสติสัมปชัญญะ สมาธิ และปัญญา</li> <li>♦ รู้วิธีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจัดการและเจริญปัญญา</li> <li>♦ ฝึกการยืน การเดิน การนั่ง และการนอนอย่างมีสติ</li> <li>♦ ฝึกการกำหนดรู้ความรู้สึกเมื่อตาเห็นรูป หูฟังเสียง จมูกดมกลิ่น ลิ้นลิ้มรส กายสัมผัสสิ่งที่มากระทบ ใจรับรู้ธรรมารมณ์</li> <li>♦ ฝึกให้มีสมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียน</li> </ul> |
|      | ๗. ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ เพื่อแก้ปัญหาอบายมุขและสิ่งเสพติด                                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>♦ หลักธรรม : อริยสัจ ๔ หลักกรรม</li> <li>♦ โอวาท ๓ : เบญจศีล – เบญจธรรม ๖ อภิสกมม ๓ กุศลมูล ๓</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|      | ๘. อธิบายหลักธรรมสำคัญของศาสนาอื่น ๆ โดยสังเขป                                                                                                            | <p>➤ <b>หลักธรรมสำคัญของศาสนาต่าง ๆ</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>♦ พระพุทธศาสนา : อริยสัจ ๔ โอวาท ๓ ฯลฯ</li> <li>♦ ศาสนาอิสลาม : หลักศรัทธา หลักปฏิบัติ หลักจริยธรรม</li> <li>♦ คริสต์ศาสนา : บัญญัติ ๑๐ ประการ</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                            |
|      | ๙. อธิบายลักษณะสำคัญของศาสนพิธี พิธีกรรมของศาสนาอื่น ๆ และปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมเมื่อต้องเข้าร่วมพิธี                                                   | <p>➤ <b>ศาสนพิธีของศาสนาต่าง ๆ</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>♦ พระพุทธศาสนา <ul style="list-style-type: none"> <li>○ ศาสนพิธีที่เป็นพุทธบัญญัติ เช่น บรรพชา อุปสมบท</li> <li>○ ศาสนพิธีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เช่น ทำบุญพิธีเนื่องในวันสำคัญทางศาสนา</li> <li>○ ศาสนาอิสลาม เช่น การละหมาด การถือศีลอด การบำเพ็ญฮัจญ์ ฯลฯ</li> </ul> </li> </ul>                                                                                                                 |

| ชั้น | ตัวชี้วัด | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                   |
|------|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|      |           | <ul style="list-style-type: none"> <li>○ คริสต์ศาสนา เช่น ศิลาล้างบาป ศิลอภัยบาป ศิลกำลัง ศิลมหาสนิท ฯลฯ</li> <li>○ ศาสนาฮินดู เช่น พิธีศราทธ์ พิธีบูชา เทวดา</li> </ul> |

### สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส ๑.๒ เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                                 | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                |
|------|---------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ป.๑  | ๑. บำเพ็ญประโยชน์ต่อวัด หรือศาสนสถานของศาสนาที่ตนนับถือ                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>➢ การบำเพ็ญประโยชน์ต่อวัด หรือศาสนสถาน <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ การพัฒนาทำความสะอาด</li> <li>◆ การบริจาค</li> <li>◆ การร่วมกิจกรรมทางศาสนา</li> </ul> </li> </ul>                                              |
|      | ๒. แสดงตนเป็นพุทธมามกะ หรือแสดงตนเป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ          | <ul style="list-style-type: none"> <li>➢ การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ชั้นเตรียมการ</li> <li>◆ ชั้นพิธีการ</li> </ul> </li> </ul>                                                                                                  |
|      | ๓. ปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรม และวันสำคัญทางศาสนา ตามที่กำหนดได้ถูกต้อง | <ul style="list-style-type: none"> <li>➢ ประวัติโดยสังเขปของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ วันมาฆบูชา</li> <li>◆ วันวิสาขบูชา</li> <li>◆ วันอาสาฬหบูชา</li> <li>◆ วันอัฐมีบูชา</li> </ul> </li> <li>➢ การบูชาพระรัตนตรัย</li> </ul> |
| ป.๒  | ๑. ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อสาวกของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนดได้ถูกต้อง  | <ul style="list-style-type: none"> <li>➢ การฝึกปฏิบัติมรรยาทชาวพุทธ <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ การพนมมือ</li> <li>◆ การไหว้</li> <li>◆ การกราบ</li> <li>◆ การนั่ง</li> <li>◆ การยืน การเดิน</li> </ul> </li> </ul>                                      |

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                                                   | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|------|---------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|      | ๒. ปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรม และวันสำคัญทางศาสนา ตามที่กำหนดได้ถูกต้อง                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ การเข้าร่วมกิจกรรมและพิธีกรรม ที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญทางพุทธศาสนา</li> <li>◆ ระเบียบพิธีการบูชาพระรัตนตรัย</li> <li>◆ การทำบุญตักบาตร</li> </ul>                                                                                                                                                                                          |
| ป.๓  | ๑. ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อสาวก ศาสนสถาน ศาสนวัตถุของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนดได้ถูกต้อง | <ul style="list-style-type: none"> <li>➢ ฝึกปฏิบัติมรรยาทชาวพุทธ <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ การลุกขึ้นยืนรับ</li> <li>◆ การต้อนรับ</li> <li>◆ การรับ – ส่งสิ่งของแก่พระภิกษุ</li> <li>◆ มรรยาทในการสนทนา</li> <li>◆ การสำรวมกิริยามารยาท การแต่งกายที่เหมาะสมเมื่อ</li> <li>◆ อยู่ในวัดและพุทธสถาน</li> <li>◆ การดูแลรักษาศาสนวัตถุและศาสนสถาน</li> </ul> </li> </ul> |
|      | ๒. เห็นคุณค่า และปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรม และวันสำคัญทางศาสนา ตามที่กำหนดได้ถูกต้อง     | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ การอาราธนาศีล</li> <li>◆ การสมาทานศีล</li> <li>◆ เครื่องประกอบโต๊ะหมู่บูชา การจัดโต๊ะหมู่บูชา</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                   |
|      | ๓. แสดงตนเป็นพุทธมามกะ หรือแสดงตนเป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>➢ ความเป็นมาของการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ</li> <li>➢ การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ขั้นตอนเตรียมการ</li> <li>◆ ขั้นตอนพิธีการ</li> </ul> </li> </ul>                                                                                                                                                           |
| ป.๔  | ๑. อภิปรายความสำคัญ และมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาศาสนสถานของศาสนาที่ตนนับถือ                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ความรู้เบื้องต้นและความสำคัญของศาสนสถาน</li> <li>◆ การแสดงความเคารพต่อศาสนสถาน</li> <li>◆ การบำรุงรักษาศาสนสถาน</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                 |
|      | ๒. มีมรรยาทของความเป็นศาสนิกชนที่ดี ตามที่กำหนด                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ การปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อพระภิกษุ</li> <li>◆ การยืน การเดิน และการนั่งที่เหมาะสมในโอกาสต่าง ๆ</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                   |
|      | ๓. ปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรมและวันสำคัญทางศาสนา ตามที่กำหนดได้ถูกต้อง                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ การอาราธนาศีล</li> <li>◆ การอาราธนาธรรม</li> <li>การอาราธนาพระปริตร</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                             |

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                                                                          | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|      |                                                                                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ระเบียบพิธีและการปฏิบัติตนในวันธรรมสวนะ</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| ป.๕  | ๑. จัดพิธีกรรมตามศาสนาที่ตนนับถืออย่างเรียบง่าย มีประโยชน์ และปฏิบัติตนถูกต้อง                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ การจัดพิธีกรรมที่เรียบง่าย ประหยัด มีประโยชน์ และถูกต้องตามหลักทางศาสนาที่ตนนับถือ</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|      | ๒. ปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรม และวันสำคัญทางศาสนา ตามที่กำหนด และอธิบายประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม    | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ การมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมสถานที่ประกอบศาสนพิธี พิธีกรรมทางศาสนา</li> <li>◆ พิธีถวายสังฆทาน เครื่องสังฆทาน</li> <li>◆ ระเบียบพิธีในการทำบุญงานมงคล</li> <li>◆ ประโยชน์ของ การเข้าร่วมศาสนพิธี พิธีกรรมทางศาสนา หรือกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา</li> </ul>                                                                                                                     |
|      | ๓. มีมรรยาทของความเป็นศาสนิกชนที่ดีตามที่กำหนด                                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ การกราบพระรัตนตรัย</li> <li>◆ การไหว้บิดา มารดา ครู/อาจารย์ ผู้ที่เคารพนับถือ</li> <li>◆ การกราบศพ</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                |
| ป.๖  | ๑. อธิบายความรู้เกี่ยวกับสถานที่ต่างๆ ในศาสนสถาน และปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ ภายในวัด เช่น เขตพุทธาวาส สังฆาวาส</li> <li>◆ การปฏิบัติตนที่เหมาะสมภายในวัด</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                               |
|      | ๒. มีมรรยาทของความเป็นศาสนิกชนที่ดีตามที่กำหนด                                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ การถวายของแก่พระภิกษุ</li> <li>◆ การปฏิบัติตนในขณะฟังธรรม</li> <li>◆ การปฏิบัติตนตามแนวทางของพุทธศาสนิกชน เพื่อประโยชน์ต่อศาสนา</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                   |
|      | ๓. อธิบายประโยชน์ของการเข้าร่วมในศาสนพิธี พิธีกรรม และกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา ตามที่กำหนด และปฏิบัติตนได้ถูกต้อง | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ทบพวนการอาราธนาศีล อาราธนาธรรม และอาราธนาพระปริตร</li> <li>◆ พิธีทอดผ้าป่า</li> <li>◆ พิธีทอดกฐิน</li> <li>◆ ระเบียบพิธีในการทำบุญงานอวมงคล</li> <li>◆ การปฏิบัติตนที่ถูกต้องในศาสนพิธี พิธีกรรม และวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอัฐมีบูชา วันอาสาฬหบูชา วันธรรมสวนะ</li> <li>◆ ประโยชน์ของการเข้าร่วมในศาสนพิธี/พิธีกรรม และวันสำคัญทางศาสนา</li> </ul> |

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                        | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                             |
|------|------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|      | ๔. แสดงตนเป็นพุทธมามกะ หรือแสดงตนเป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ | <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ               <ul style="list-style-type: none"> <li>◦ ชั้นเตรียมการ</li> <li>◦ ชั้นพิธีการ</li> </ul> </li> </ul> |

## สาระที่ ๒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส ๒.๑ เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษาประเพณี และวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                               | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|------|-------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ป.๑  | ๑. บอกประโยชน์และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและโรงเรียน         | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ การเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและโรงเรียน เช่น               <ul style="list-style-type: none"> <li>- กตัญญูทวดเฒ่าและเคารพรับฟังคำแนะนำของพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ และครู</li> <li>- รู้จักกล่าวคำขอบคุณ ขอโทษ การไหว้ผู้ใหญ่</li> <li>- ปฏิบัติตาม ข้อตกลง กติกา กฎระเบียบ ของครอบครัวและโรงเรียน</li> <li>- มีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัวและโรงเรียน</li> <li>- มีเหตุผลและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น</li> <li>- มีระเบียบ วินัย มีน้ำใจ</li> </ul> </li> <li>◆ ประโยชน์ของการปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและโรงเรียน</li> </ul> |
|      | ๒. ยกตัวอย่างความสามารถและความดีของตนเอง ผู้อื่นและบอกผลจากการกระทำนั้น | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ลักษณะความสามารถและลักษณะ ความดีของตนเองและผู้อื่น เช่น               <ul style="list-style-type: none"> <li>- ความกตัญญูทวดเฒ่า</li> <li>- ความมีระเบียบวินัย</li> <li>- ความรับผิดชอบ</li> <li>- ความขยัน</li> </ul> </li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                                                      | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|------|------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|      |                                                                                                | <ul style="list-style-type: none"> <li>- การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และช่วยเหลือผู้อื่น</li> <li>- ความซื่อสัตย์สุจริต</li> <li>- ความเมตตากรุณา</li> </ul> <p>◆ ผลของการทำความดี เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- ภาควุมิใจ</li> <li>- มีความสุข</li> <li>- ได้รับการชื่นชม ยกย่อง</li> </ul>                                                                                            |
| ป.๒  | ๑. ปฏิบัติตนตามข้อตกลง กติกา กฎระเบียบและหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในชีวิตประจำวัน                  | ◆ ข้อตกลง กติกา กฎระเบียบหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในครอบครัว โรงเรียน สถานที่สาธารณะ เช่น โรงภาพยนตร์ โบราณสถาน ฯลฯ                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|      | ๒. ปฏิบัติตนตามมารยาทไทย                                                                       | ◆ มารยาทไทย เช่น การแสดงความเคารพ การยืน การเดิน การนั่ง การนอน การทักทาย การรับประทาน                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|      | ๓. แสดงพฤติกรรมในการยอมรับความคิดเห็น เชื่อ และการปฏิบัติของบุคคลอื่นที่ต่างกัันโดยปราศจากอคติ | ◆ การยอมรับความแตกต่างของคนในสังคมในเรื่อง ความคิด ความเชื่อ ความสามารถและการปฏิบัติตนของบุคคลอื่นที่ต่างกััน เช่น <ul style="list-style-type: none"> <li>- บุคคลย่อมมีความคิดที่มีเหตุผล</li> <li>- การปฏิบัติตนตามพิธีกรรมตามความเชื่อของบุคคล</li> <li>- บุคคลย่อมมีความสามารถต่างกััน</li> <li>- ไม่พูดหรือแสดงอาการดูถูกรังเกียจผู้อื่น ในเรื่องรูปร่างหน้าตา สีผิว สีมว ที่ต่างกััน</li> </ul> |
|      | ๔. เคารพในสิทธิ เสรีภาพของผู้อื่น                                                              | ◆ สิทธิส่วนบุคคล เช่น <ul style="list-style-type: none"> <li>- สิทธิแสดงความคิดเห็น</li> <li>- สิทธิเสรีภาพในร่างกาย</li> <li>- สิทธิในทรัพย์สิน</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                          |

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                                        | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|------|----------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ป.๓  | ๑. สรุปประโยชน์และปฏิบัติตาม ประเพณีและวัฒนธรรมในครอบครัวและท้องถิ่น             | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ประเพณีและวัฒนธรรมในครอบครัว เช่น การแสดงความเคารพและการเชื่อฟังผู้ใหญ่ การกระทำกิจกรรมร่วมกัน ในครอบครัว</li> <li>◆ ประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่น เช่น การเข้าร่วมประเพณีทางศาสนา ประเพณีเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ประโยชน์ของการปฏิบัติตามประเพณีและวัฒนธรรมในครอบครัวและท้องถิ่น</li> </ul>                                                                                 |
|      | ๒. บอกพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของตนเอง และผู้อื่นที่อยู่ในกระแสวัฒนธรรมที่หลากหลาย | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ พฤติกรรมของตนเองและเพื่อน ๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น การทักทาย การทำความเคารพ การปฏิบัติตาม ศาสนพิธี การรับประทานอาหาร การใช้ภาษา (ภาษาถิ่นกับภาษาราชการ และภาษาอื่นๆ ฯลฯ )</li> <li>◆ สาเหตุที่ทำให้พฤติกรรมการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของนักเรียน และผู้อื่นแตกต่างกัน</li> </ul>                                                                                                |
|      | ๓. อธิบายความสำคัญของวันหยุดราชการที่สำคัญ                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ วันหยุดราชการที่สำคัญ เช่น <ul style="list-style-type: none"> <li>- วันหยุดเกี่ยวกับชาติและพระมหากษัตริย์ เช่น วันจักรี วันรัฐธรรมนูญ วันฉัตรมงคล วันเฉลิมพระชนมพรรษา</li> <li>- วันหยุดราชการเกี่ยวกับศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา</li> <li>- วันหยุดราชการเกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรม เช่น วันสงกรานต์ วันพีฆมงคล</li> </ul> </li> </ul> |
|      | ๔. ยกตัวอย่างบุคคลซึ่งมีผลงานที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนและท้องถิ่นของตน             | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ บุคคลที่มีผลงานเป็นประโยชน์แก่ชุมชนและท้องถิ่นของตน</li> <li>◆ ลักษณะผลงานที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนและท้องถิ่น</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                     |

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                                      | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|------|--------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ป.๔  | ๑. ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชน           | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ การเข้าร่วมกิจกรรมประชาธิปไตยของชุมชน เช่น การรณรงค์การเลือกตั้ง</li> <li>◆ แนวทางการปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน เช่น อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสาธารณสุขสมบัติ โบราณวัตถุและโบราณสถานการพัฒนาชุมชน</li> </ul>                                                                                   |
|      | ๒. ปฏิบัติตนในการเป็นผู้นำและผู้ตาม ที่ดี                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี               <ul style="list-style-type: none"> <li>- บทบาทและความรับผิดชอบของผู้นำ</li> <li>- บทบาทและความรับผิดชอบของผู้ตามหรือสมาชิก</li> <li>- การทำงานกลุ่มให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ และประโยชน์ของการทำงานเป็นกลุ่ม</li> </ul> </li> </ul>               |
|      | ๓. วิเคราะห์สิทธิพื้นฐานที่เด็กทุกคนพึงได้รับตามกฎหมาย                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ สิทธิพื้นฐานของเด็กเช่น สิทธิที่จะมีชีวิต สิทธิที่จะได้รับการปกป้อง สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา สิทธิที่จะมีส่วนร่วม</li> </ul>                                                                                                                                                                   |
|      | ๔. อธิบายความแตกต่างทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนในท้องถิ่น                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ วัฒนธรรมในภาคต่างๆ ของไทย ที่แตกต่างกัน เช่น การแต่งกาย ภาษา อาหาร</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                  |
|      | ๕. เสนอวิธีการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในชีวิตประจำวัน                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ปัญหาและสาเหตุของการเกิดความขัดแย้งในชีวิตประจำวัน</li> <li>◆ แนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี</li> </ul>                                                                                                                                                                             |
| ป.๕  | ๑. ยกตัวอย่างและปฏิบัติตามสถานภาพ บทบาท สิทธิเสรีภาพ และหน้าที่ในฐานะพลเมืองดี | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ สถานภาพ บทบาท สิทธิเสรีภาพ</li> <li>◆ หน้าที่ของพลเมืองดี เช่น เคารพ เทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ปฏิบัติตามกฎหมาย</li> <li>◆ คุณลักษณะของพลเมืองดีเช่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน มีความรับผิดชอบ เสียสละ</li> </ul> |
|      | ๒. เสนอวิธีการปกป้องคุ้มครองตนเองหรือผู้อื่นจากการละเมิดสิทธิเด็ก              | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ เหตุการณ์ที่ละเมิดสิทธิเด็กในสังคมไทย</li> <li>◆ แนวทางการปกป้องคุ้มครองตนเองหรือผู้อื่นจากการละเมิดสิทธิเด็ก</li> <li>◆ การปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็กในสังคมไทย</li> </ul>                                                                                                                       |

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                                                                  | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|      | ๓. เห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตในสังคมไทย                                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ วัฒนธรรมไทย ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทย</li> <li>◆ คุณค่าของวัฒนธรรมกับการดำเนินชีวิต</li> </ul>                                                                                                                                                                    |
|      | ๔. มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น</li> <li>◆ ตัวอย่างภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนของตน</li> <li>◆ การอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน</li> </ul>                                                                                                                             |
| ป.๖  | ๑. ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของครอบครัวและชุมชน                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น <ul style="list-style-type: none"> <li>- กฎหมายจราจร</li> <li>- กฎหมายทะเบียนราษฎร</li> <li>- กฎหมายยาเสพติดให้โทษ</li> <li>- เทศบัญญัติ ข้อบัญญัติ อบต. อบจ.</li> </ul> </li> <li>◆ ประโยชน์ของการปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าว</li> </ul> |
|      | ๒. วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมตามกาลเวลาและธำรงรักษาวัฒนธรรม อันดีงาม                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ความหมายและประเภทของวัฒนธรรม</li> <li>◆ การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมตามกาลเวลาที่มีผลต่อตนเองและสังคมไทย</li> <li>◆ แนวทางการธำรงรักษาวัฒนธรรมไทย</li> </ul>                                                                                                                          |
|      | ๓. แสดงออกถึงมารยาทไทยได้เหมาะสม ถูกกาลเทศะ                                                                | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ความหมายและความสำคัญของมารยาทไทย</li> <li>◆ มารยาทไทยและมารยาทสังคม เช่น การแสดงความเคารพ การยืน การเดิน การนั่ง การนอน การรับของส่งของ การรับประทานอาหาร การแสดงกิริยาอาการ การทักทาย การสนทนา การใช้คำพูด</li> </ul>                                                          |
|      | ๔. อธิบายคุณค่าทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มคนในสังคมไทย                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ประโยชน์และคุณค่าทางวัฒนธรรม</li> <li>◆ ความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มคนภาคต่างๆ ในสังคมไทย</li> <li>◆ แนวทางการรักษาวัฒนธรรม</li> </ul>                                                                                                                                    |
|      | ๕. ติดตามข้อมูล ข่าวสาร เหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันเลือกรับและใช้ข้อมูล ข่าวสารในการเรียนรู้ได้เหมาะสม | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ข้อมูล ข่าวสาร เหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น วิทย์ เทคโนโลยี หนังสือพิมพ์ แหล่งข่าวต่าง ๆ สถานการณ์จริง</li> <li>◆ ประโยชน์จากการติดตามข้อมูล ข่าวสาร เหตุการณ์ต่างๆ</li> <li>◆ หลักการเลือกรับและใช้ข้อมูล ข่าวสารจากสื่อต่างๆ รวมทั้งสื่อที่ไร้พรมแดน</li> </ul>                       |

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับประถมศึกษา

โรงเรียนมหาภาพระจาดทองอุบลรัตน์

สาระที่ ๒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส ๒.๒ เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธาและอำารรักษา ไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                                                                                | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                    |
|------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ป.๑  | ๑. บอกโครงสร้าง บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวและโรงเรียน                                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ โครงสร้างของครอบครัวและความสัมพันธ์ของบทบาท หน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว</li> <li>◆ โครงสร้างของโรงเรียน ความสัมพันธ์ของบทบาท หน้าที่ของสมาชิกในโรงเรียน</li> </ul>                                                                |
|      | ๒. ระบุบทบาท สิทธิ หน้าที่ของตนเองในครอบครัวและโรงเรียน                                                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ความหมายและความแตกต่างของอำนาจตามบทบาท สิทธิ หน้าที่ในครอบครัวและโรงเรียน</li> <li>◆ การใช้อำนาจในครอบครัวตามบทบาท สิทธิหน้าที่</li> </ul>                                                                                       |
|      | ๓. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและทำกิจกรรมในครอบครัวและโรงเรียนตามกระบวนการประชาธิปไตย                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ กิจกรรมตามกระบวนการประชาธิปไตยในครอบครัว เช่น การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในครอบครัว การรับฟังและแสดงความคิดเห็น</li> <li>◆ กิจกรรมตามกระบวนการประชาธิปไตยในโรงเรียน เช่น เลือกหัวหน้าห้อง ประธานชุมนุม ประธานนักเรียน</li> </ul> |
| ป.๒  | ๑. อธิบายความสัมพันธ์ของตนเอง และสมาชิกในครอบครัวในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ความสัมพันธ์ของตนเอง และสมาชิกในครอบครัวกับชุมชน เช่น การช่วยเหลือกิจกรรมของชุมชน</li> </ul>                                                                                                                                     |
|      | ๒. ระบุผู้มีบทบาท อำนาจในการตัดสินใจในโรงเรียน และชุมชน                                                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ผู้มีบทบาท อำนาจในการตัดสินใจในโรงเรียน และชุมชน เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นำท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน</li> </ul>                                                                                                              |
| ป.๓  | ๑. ระบุบทบาทหน้าที่ของสมาชิกของชุมชนในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ตามกระบวนการประชาธิปไตย                                | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในชุมชน</li> <li>◆ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ตามกระบวนการประชาธิปไตย</li> </ul>                                                                                                                          |
|      | ๒. วิเคราะห์ความแตกต่างของกระบวนการตัดสินใจในชั้นเรียน/โรงเรียนและชุมชนโดยวิธีการออกเสียงโดยตรงและการเลือกตัวแทนออกเสียง | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ การออกเสียงโดยตรงและการเลือกตัวแทนออกเสียง</li> </ul>                                                                                                                                                                            |

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                                                      | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|------|------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|      | ๓. ยกตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียน/โรงเรียนและชุมชนที่เป็นผลจากการตัดสินใจของบุคคลและกลุ่ม | <ul style="list-style-type: none"> <li>♦ การตัดสินใจของบุคคลและกลุ่มที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียน โรงเรียน และชุมชน</li> <li>- การเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียน เช่น การเลือกหัวหน้าห้อง การเลือกคณะกรรมการห้องเรียน</li> <li>- การเปลี่ยนแปลงในโรงเรียน เช่น เลือกประธานนักเรียน เลือกคณะกรรมการนักเรียน</li> <li>- การเปลี่ยนแปลงในชุมชน เช่น การเลือกผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สมาชิก อบต. อบจ.</li> </ul> |
| ป.๔  | ๑. อธิบายอำนาจอธิปไตยและความสำคัญของระบอบประชาธิปไตย                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>♦ อำนาจอธิปไตย</li> <li>♦ ความสำคัญของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|      | ๒. อธิบายบทบาทหน้าที่ของพลเมืองในกระบวนการเลือกตั้ง                                            | ♦ บทบาทหน้าที่ของพลเมืองในกระบวนการเลือกตั้ง ทั้งก่อนการเลือกตั้ง ระหว่างการเลือกตั้ง หลังการเลือกตั้ง                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|      | ๓. อธิบายความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข  | <ul style="list-style-type: none"> <li>♦ สถาบันพระมหากษัตริย์ในสังคมไทย</li> <li>♦ ความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ในสังคมไทย</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                             |
| ป.๕  | ๑. อธิบายโครงสร้าง อำนาจ หน้าที่และความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>♦ โครงสร้างการปกครองในท้องถิ่น เช่น อบต. อบจ. เทศบาล และการปกครองพิเศษ เช่น พัทยา กทม.</li> <li>♦ อำนาจหน้าที่และความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น</li> </ul>                                                                                                                                                                                                 |
|      | ๒. ระบุบทบาทหน้าที่ และวิธีการเข้าดำรงตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่น                              | ♦ บทบาทหน้าที่ และวิธีการเข้าดำรงตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่น เช่นนายก อบต. นายกเทศมนตรี นายก อบจ. ผู้ว่าราชการ กทม.                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|      | ๓. วิเคราะห์ประโยชน์ที่ชุมชน จะได้รับจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น                               | ♦ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับบริการสาธารณประโยชน์ในชุมชน                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| ป.๖  | ๑. เปรียบเทียบบทบาท หน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและรัฐบาล                                | ♦ บทบาท หน้าที่ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและรัฐบาล                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                                  | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|------|----------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|      | ๒. มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นและประเทศ      | ♦ กิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริม ประชาธิปไตยในท้องถิ่นและประเทศ                                                                                                                                                                                                                                  |
|      | ๓. อภิปรายบทบาท ความสำคัญในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย | <ul style="list-style-type: none"> <li>♦ การมีส่วนในการออกกฎหมาย ระเบียบ กติกา การเลือกตั้ง</li> <li>♦ สอดส่องดูแลผู้มีพฤติกรรมกระทำความผิด การเลือกตั้ง และแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ</li> <li>♦ ตรวจสอบคุณสมบัติ</li> <li>♦ การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย</li> </ul> |

### สาระที่ ๓ เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส ๓.๑ เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากร ที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่การดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                                       | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|------|---------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ป.๑  | ๑. ระบุสินค้าและบริการที่ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>♦ สินค้าและบริการที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน เช่น ดินสอ กระดาษ ยาสีฟัน</li> <li>♦ สินค้าและบริการที่ได้มาโดยไม่ใช้เงิน เช่น มีผู้ให้หรือการใช้ของแลกของ</li> <li>♦ สินค้าและบริการที่ได้มาจากการใช้เงินซื้อ</li> <li>♦ ใช้ประโยชน์จากสินค้าและบริการให้คุ้มค่า</li> </ul> |
|      | ๒. ยกตัวอย่างการใช้จ่ายเงินในชีวิตประจำวันที่ไม่เกินตัวและเห็นประโยชน์ของการออม | <ul style="list-style-type: none"> <li>♦ การใช้จ่ายเงินในชีวิตประจำวันเพื่อซื้อสินค้าและบริการ</li> <li>♦ ประโยชน์ของการใช้จ่ายเงินที่ไม่เกินตัว</li> <li>♦ ประโยชน์ของการออม</li> <li>♦ โทษของการใช้จ่ายเงินเกินตัว</li> <li>♦ วางแผนการใช้จ่าย</li> </ul>                                                    |
|      | ๓. ยกตัวอย่างการใช้ทรัพยากรในชีวิตประจำวันอย่างประหยัด                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>♦ ทรัพยากรที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ดินสอ กระดาษ เสื้อผ้า อาหาร</li> <li>♦ ทรัพยากรส่วนรวม เช่น โต๊ะ เก้าอี้ นักเรียน สาธารณูปโภคต่าง ๆ</li> </ul>                                                                                                                     |

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                             | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|------|-----------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|      |                                                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>♦ การใช้ทรัพยากรทั้งของส่วนตัวและส่วนรวมอย่างถูกต้อง และประหยัดและคุ้มค่า</li> </ul>                                                                                                                                                                                         |
| ป.๒  | ๑. ระบุทรัพยากรที่นำมาผลิตสินค้าและบริการที่ใช้ในชีวิตประจำวัน        | <ul style="list-style-type: none"> <li>♦ ทรัพยากรที่นำมาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการที่ใช้ในครอบครัวและโรงเรียน เช่น ดินสอและกระดาษที่ผลิตจากไม้ รวมทั้งเครื่องจักรและแรงงานการผลิต</li> <li>♦ ผลของการใช้ทรัพยากรในการผลิตที่หลากหลายที่มีต่อราคา คุณค่าและประโยชน์ของสินค้าและบริการ รวมทั้งสิ่งแวดล้อม</li> </ul> |
|      | ๒. บอกที่มาของรายได้และรายจ่ายของตนเองและครอบครัว                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>♦ การประกอบอาชีพของครอบครัว</li> <li>♦ การแสวงหารายได้ที่สุจริตและเหมาะสม</li> <li>♦ รายได้และรายจ่ายในภาพรวมของครอบครัว</li> <li>♦ รายได้และรายจ่ายของตนเอง</li> </ul>                                                                                                      |
|      | ๓. บันทึกการรับรายจ่ายของตนเอง                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>♦ วิธีการทำบัญชีรายรับรายจ่ายของตนเองอย่างง่าย ๆ</li> <li>♦ รายการของรายรับที่เป็นรายได้ที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม</li> <li>♦ รายการของรายจ่ายที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม</li> </ul>                                                                                                |
|      | ๔. สรุปผลดีของการใช้จ่ายที่เหมาะสมกับรายได้และการออม                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>♦ ที่มาของรายได้ที่สุจริต</li> <li>♦ การใช้จ่ายที่เหมาะสม</li> <li>♦ ผลดีของการใช้จ่ายที่เหมาะสมกับรายได้</li> <li>♦ การออมและผลดีของการออม</li> <li>♦ การนำเงินที่เหลือมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น การช่วยเหลือสาธารณกุศล</li> </ul>                                          |
| ป.๓  | ๑. จำแนกความต้องการและความจำเป็นในการใช้สินค้าและบริการในการดำรงชีวิต | <ul style="list-style-type: none"> <li>♦ สินค้าที่จำเป็นในการดำรงชีวิตที่ เรียกว่าปัจจัย ๔</li> <li>♦ สินค้าที่เป็นความต้องการของมนุษย์อาจเป็นสินค้าที่จำเป็นหรือไม่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต</li> </ul>                                                                                                                |

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                                   | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|------|-----------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|      |                                                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ประโยชน์และคุณค่าของสินค้าและบริการที่สนองความต้องการของมนุษย์</li> <li>◆ หลักการเลือกสินค้าที่จำเป็น</li> <li>◆ ความหมายของผู้ผลิตและผู้บริโภค</li> </ul>                                                                                                      |
|      | ๒. วิเคราะห์การใช้จ่ายของตนเอง                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ใช้บัญชีรับจ่ายวิเคราะห์การใช้จ่ายที่จำเป็นและเหมาะสม</li> <li>◆ วางแผนการใช้จ่ายเงินของตนเอง</li> <li>◆ วางแผนการแสวงหารายได้ที่สุจริตและเหมาะสม</li> <li>◆ วางแผนการนำเงินที่เหลือจ่ายมาใช้อย่างเหมาะสม</li> </ul>                                            |
|      | ๓. อธิบายได้ว่าทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดมีผลต่อการผลิตและบริโภคสินค้าและบริการ | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ความหมายของผู้ผลิตและผู้บริโภค</li> <li>◆ ความหมายของสินค้าและบริการ</li> <li>◆ ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่เกิดจากความหายากของทรัพยากรกับความต้องการของมนุษย์ที่มีไม่จำกัด</li> </ul>                                                                            |
| ป.๔  | ๑. ระบุปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการ                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ สินค้าและบริการที่มีอยู่หลากหลายในตลาดที่มีความแตกต่างด้านราคาและคุณภาพ</li> <li>◆ ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการที่มีมากมาย ซึ่งขึ้นอยู่กับผู้ซื้อ ผู้ขาย และตัวสินค้า เช่น ความพึงพอใจของผู้ซื้อ ราคา สินค้า การโฆษณา คุณภาพของสินค้า</li> </ul> |
|      | ๒. บอกสิทธิพื้นฐานและรักษาผลประโยชน์ของตนเองในฐานะผู้บริโภค                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ สิทธิพื้นฐานของผู้บริโภค</li> <li>◆ สินค้าและบริการที่มีเครื่องหมายรับรองคุณภาพ</li> <li>◆ หลักการและวิธีการเลือกบริโภค</li> </ul>                                                                                                                              |
|      | ๓. อธิบายหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของตนเอง         | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง</li> <li>◆ การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต เช่น การแต่งกาย การกินอาหาร การใช้จ่าย</li> </ul>                                                                                                                              |
| ป.๕  | ๑. อธิบายปัจจัยการผลิตสินค้าและบริการ                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ความหมายและประเภทของปัจจัยการผลิต ประกอบด้วย ที่ดิน แรงงาน ทุน และผู้ประกอบการ</li> <li>◆ เทคโนโลยีในการผลิตสินค้าและบริการ</li> </ul>                                                                                                                          |

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                                                       | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|      |                                                                                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ปัจจัยอื่น ๆ เช่น ราคาน้ำมัน วัตถุดิบ</li> <li>◆ พฤติกรรมของผู้บริโภค</li> <li>◆ ตัวอย่างการผลิตสินค้าและบริการที่มีอยู่ในท้องถิ่นหรือแหล่งผลิตสินค้าและบริการในชุมชน</li> </ul>                                                                                                                                                                                     |
|      | ๒. ประยุกต์ใช้แนวคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัว โรงเรียนและชุมชน | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ หลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</li> <li>◆ การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัว โรงเรียนและชุมชน เช่นการประหยัดพลังงานและค่าใช้จ่ายในบ้าน โรงเรียน การวางแผนการผลิตสินค้าและบริการเพื่อลดความสูญเสียทุกประเภท การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น</li> <li>◆ ตัวอย่างการผลิตสินค้าและบริการในชุมชน เช่น หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์หรือโอท็อป</li> </ul> |
|      | ๓. อธิบายหลักการสำคัญและประโยชน์ของสหกรณ์                                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ หลักการและประโยชน์ของสหกรณ์</li> <li>◆ ประเพณีของสหกรณ์โดยสังเขป</li> <li>◆ สหกรณ์ในโรงเรียน (เน้นฝึกปฏิบัติจริง)</li> <li>◆ การประยุกต์หลักการของสหกรณ์มาใช้ในชีวิตประจำวัน</li> </ul>                                                                                                                                                                              |
| ป.๖  | ๑. อธิบายบทบาทของผู้ผลิตที่มีความรับผิดชอบ                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ บทบาทของผู้ผลิตที่มีคุณภาพ เช่น คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม มีจรรยาบรรณ ความรับผิดชอบต่อสังคม วางแผนก่อนเริ่มลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อลดความผิดพลาดและการสูญเสีย ฯลฯ</li> <li>◆ ทักษะคติในการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล</li> <li>◆ ประโยชน์ของการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ</li> </ul>                                                                           |
|      | ๒. อธิบายบทบาทของผู้บริโภคที่รู้เท่าทัน                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ คุณสมบัติของผู้บริโภคที่ดี</li> <li>◆ พฤติกรรมของผู้บริโภคที่บกพร่อง</li> <li>◆ คุณค่าและประโยชน์ของผู้บริโภคที่รู้เท่าทันที่มีต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม</li> </ul>                                                                                                                                                                                                  |
|      | ๓. บอกวิธีและประโยชน์ของการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ความหมาย และความจำเป็นของทรัพยากร</li> <li>◆ หลักการและวิธีใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ลดการสูญเสียทุกประเภท)</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                       |

| ชั้น | ตัวชี้วัด | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                        |
|------|-----------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|      |           | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ วิธีการสร้างจิตสำนึกให้คนในชาติรู้คุณค่าของทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด</li> <li>◆ วางแผนการใช้ทรัพยากร โดยประยุกต์เทคนิคและวิธีการใหม่ ๆ ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติ และทันกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม</li> </ul> |

### สาระที่ ๓ เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส ๓.๒ เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                              | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                        |
|------|--------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ป.๑  | ๑. อธิบายเหตุผลความจำเป็นที่คนต้องทำงานอย่างสุจริต     | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ความหมาย ประเภทและความสำคัญของการทำงาน</li> <li>◆ เหตุผลของการทำงาน</li> <li>◆ ผลของการทำงานประเภทต่าง ๆ ที่มีต่อครอบครัวและสังคม</li> <li>◆ การทำงานอย่างสุจริตทำให้สังคมสงบสุข</li> </ul>                                          |
| ป.๒  | ๑. อธิบายการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการโดยวิธีต่าง ๆ     | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ความหมายและความสำคัญของการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ</li> <li>◆ ลักษณะของการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการโดยไม่ใช้เงิน รวมทั้ง การแบ่งปัน การช่วยเหลือ</li> <li>◆ ลักษณะการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการโดยการใช้เงิน</li> </ul>              |
|      | ๒. บอกความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย              | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ความหมายและบทบาทของผู้ซื้อและผู้ขายผู้ผลิตและผู้บริโภคพอสังเขป</li> <li>◆ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายในการกำหนดราคาสินค้าและบริการ</li> <li>◆ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายทำให้สังคมสงบสุข และประเทศมั่นคง</li> </ul> |
| ป.๓  | ๑. บอกสินค้าและบริการที่รัฐจัดหาและให้บริการแก่ประชาชน | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ สินค้าและบริการที่ภาครัฐทุกระดับจัดหาและให้บริการแก่ประชาชน เช่น ถนน</li> </ul>                                                                                                                                                      |

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                         | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                              |
|------|-------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|      |                                                                   | โรงเรียน สวนสาธารณะ การสาธารณสุข<br>การบรรเทาสาธารณภัย                                                                                                                                                                                                                              |
|      | ๒. บอกความสำคัญของภาษีและบทบาท<br>ของประชาชนในการเสียภาษี         | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ความหมายและความสำคัญของภาษีที่รัฐนำมาสร้างความเจริญและให้บริการแก่ประชาชน</li> <li>◆ ตัวอย่างของภาษี เช่นภาษีรายได้บุคคลธรรมดา ภาษีมูลค่าเพิ่ม ฯลฯ</li> <li>◆ บทบาทหน้าที่ของประชาชนในการเสียภาษี</li> </ul>                               |
|      | ๓. อธิบายเหตุผลการแข่งขันทางการค้า ที่มีผลทำให้ราคาสินค้าลดลง     | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ความสำคัญและผลกระทบของการแข่งขันทางการค้าที่มีผลทำให้ราคาสินค้าลดลง</li> </ul>                                                                                                                                                             |
| ป.๔  | ๑. อธิบายความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของ<br>คนในชุมชน                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ อาชีพ สินค้าและบริการต่าง ๆ ที่ผลิตในชุมชน</li> <li>◆ การพึ่งพาอาศัยกันภายในชุมชนทางด้านเศรษฐกิจ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อ ผู้ขาย การกู้หนี้ยืมสิน</li> <li>◆ การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนด้วยการใช้สิ่งของที่ผลิตในชุมชน</li> </ul> |
|      | ๒. อธิบายหน้าที่เบื้องต้นของเงิน                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ความหมายและประเภทของเงิน</li> <li>◆ หน้าที่เบื้องต้นของเงินในระบบเศรษฐกิจ</li> <li>◆ สกุลเงินสำคัญที่ใช้ในการซื้อขายแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ</li> </ul>                                                                                     |
| ป.๕  | ๑. อธิบายบทบาทหน้าที่เบื้องต้นของ<br>ธนาคาร                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ บทบาทหน้าที่ของธนาคารโดยสังเขป</li> <li>◆ ดอกเบี้ยเงินฝาก และดอกเบี้ยกู้ยืม</li> <li>◆ การฝากเงิน / การถอนเงิน</li> </ul>                                                                                                                  |
|      | ๒. จำแนกผลดีและผลเสียของการกู้ยืม                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ผลดีและผลเสียของการกู้ยืมเงินทั้งนอก<br/>ระบบและในระบบที่มีต่อระบบเศรษฐกิจ<br/>เช่น การเสียดอกเบี้ย<br/>การลงทุน การซื้อของอุปโภคเพิ่มขึ้น<br/>ที่นำไปสู่ความฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย เป็นต้น</li> </ul>                                         |
| ป.๖  | ๑. อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิต<br>ผู้บริโภค ธนาคาร และรัฐบาล | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิต ผู้บริโภค<br/>ธนาคาร และรัฐบาล ที่มีต่อระบบ<br/>เศรษฐกิจอย่างสังเขป เช่นการแลก</li> </ul>                                                                                                                       |

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                        | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|------|--------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|      |                                                  | <p>เปลี่ยนสินค้าและบริการ รายได้และรายจ่าย การออมกับธนาคาร การลงทุน</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ แผนผังแสดงความสัมพันธ์ของหน่วยเศรษฐกิจ</li> <li>◆ ภาษีและหน่วยงานที่จัดเก็บภาษี</li> <li>◆ สิทธิของผู้บริโภค และสิทธิของผู้ใช้แรงงานในประเทศไทย</li> <li>◆ การหารายได้ รายจ่าย การออม การลงทุน ซึ่งแสดง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิต ผู้บริโภค และรัฐบาล</li> </ul> |
|      | ๒. ยกตัวอย่างการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจภายในท้องถิ่น | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ การรวมกลุ่มเชิงเศรษฐกิจเพื่อประสานประโยชน์ในท้องถิ่น เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้าน กองทุนหมู่บ้าน</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                           |

#### สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส ๔.๑ เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                          | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                        |
|------|--------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ป.๑  | ๑. บอกวัน เดือน ปี และการนับช่วงเวลาตามปฏิทินที่ใช้ในชีวิตประจำวัน | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ชื่อ วัน เดือน ปี ตามระบบสุริยคติที่ปรากฏในปฏิทิน</li> <li>◆ ชื่อ วัน เดือน ปี ตามระบบจันทรคติในปฏิทิน</li> <li>◆ ช่วงเวลาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น เช้าวันนี้ ตอนเย็น</li> </ul>   |
|      | ๒. เรียงลำดับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันตามวันเวลาที่เกิดขึ้น         | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของนักเรียน เช่น รับประทานอาหาร ตื่นนอน เข้านอน เรียนหนังสือ เล่นกีฬา ฯลฯ</li> <li>◆ ใช้คำบอกช่วงเวลา แสดงลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้</li> </ul> |

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                                              | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|------|----------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|      | ๓. บอกประวัติความเป็นมาของตนเองและครอบครัวโดยสอบถามผู้เกี่ยวข้อง                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ วิธีการสืบค้นประวัติความเป็นมาของตนเองและครอบครัวอย่างง่าย ๆ</li> <li>◆ การบอกเล่าประวัติความเป็นมาของตนเองและครอบครัวอย่างสั้น ๆ</li> </ul>                                                                                                                                                            |
| ป.๒  | ๑. ใช้คำระบุเวลาที่แสดงเหตุการณ์ในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ คำที่แสดงช่วงเวลาในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต เช่น วันนี้ เมื่อวานนี้ พรุ่งนี้ เดือนนี้ เดือนหน้า เดือนก่อน</li> <li>◆ วันสำคัญที่ปรากฏในปฏิทินที่แสดงเหตุการณ์สำคัญในอดีตและปัจจุบัน</li> <li>◆ ใช้คำบอกช่วงเวลา อดีต ปัจจุบัน อนาคต แสดงเหตุการณ์ได้</li> </ul>                                           |
|      | ๒. ลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในครอบครัวหรือในชีวิตของตนเองโดยใช้หลักฐานที่เกี่ยวข้อง    | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ วิธีการสืบค้นเหตุการณ์ที่ผ่านมาแล้วที่เกิดขึ้นกับตนเองและครอบครัวโดยใช้หลักฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาพถ่าย</li> <li>◆ สื่อบันทึก ทะเบียนบ้าน</li> <li>◆ ใช้คำที่บอกช่วงเวลาแสดงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในครอบครัวหรือในชีวิตตนเอง</li> <li>◆ ใช้เส้นเวลา (Time Line) ลำดับเหตุการณ์ ที่เกิดขึ้นได้</li> </ul> |
| ป.๓  | ๑. เติบศึกษารายที่สำคัญตามปฏิทินที่ใช้ในชีวิตประจำวัน                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ที่มาของศักราชที่ปรากฏในปฏิทิน เช่น พุทธศักราช คริสต์ศักราชอย่างสังเขป (ถ้าเป็นมุสลิมควรเรียนฮิจเราะห์ศักราชด้วย)</li> <li>◆ วิธีการเทียบ พ.ศ. เป็น ค.ศ. หรือ ค.ศ. เป็น พ.ศ.</li> <li>◆ ตัวอย่างการเทียบศักราช ในเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน เช่น ปีเกิดของนักเรียน เป็นต้น</li> </ul>            |
|      | ๒. แสดงลำดับเหตุการณ์สำคัญของโรงเรียนและชุมชนโดยระบุหลักฐานและแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ วิธีการสืบค้นเหตุการณ์สำคัญของโรงเรียนและชุมชนโดยใช้หลักฐาน และแหล่งข้อมูล ที่เกี่ยวข้อง</li> <li>◆ ใช้เส้นเวลา (Time Line) ลำดับเหตุการณ์ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนและชุมชน</li> </ul>                                                                                                                     |

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                                 | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|------|---------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ป.๕  | ๑. นับช่วง เวลา เป็นทศวรรษ ศตวรรษ และสหัสวรรษ                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ความหมายและช่วงเวลาของทศวรรษ ศตวรรษ และสหัสวรรษ</li> <li>◆ การใช้ทศวรรษ ศตวรรษ และสหัสวรรษ เพื่อทำความเข้าใจช่วงเวลาในเอกสาร เช่น หนังสือพิมพ์</li> </ul>                                                                                                                                                                        |
|      | ๒. อธิบายยุคสมัยในการศึกษาประวัติของมนุษยชาติโดยสังเขป                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ เกณฑ์การแบ่งยุคสมัยในการศึกษาประวัติศาสตร์ที่แบ่งเป็นยุคก่อนประวัติศาสตร์และยุคประวัติศาสตร์</li> <li>◆ ยุคสมัยที่ใช้ในการศึกษาประวัติศาสตร์ไทยเช่นสมัยก่อนสุโขทัย สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยธนบุรี และสมัยรัตนโกสินทร์</li> </ul>                                                                                              |
|      | ๓. แยกแยะประเภทหลักฐานที่ใช้ในการศึกษาความเป็นมาของท้องถิ่น               | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่แบ่งเป็นหลักฐานชั้นต้น และหลักฐานชั้นรอง</li> <li>◆ ตัวอย่างหลักฐานที่ใช้ในการศึกษาความเป็นมาของท้องถิ่นของตน</li> <li>◆ การจำแนกหลักฐานของท้องถิ่นเป็นหลักฐานชั้นต้นและหลักฐานชั้นรอง</li> </ul>                                                                                             |
| ป.๕  | ๑. สืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่นโดยใช้หลักฐานที่หลากหลาย                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ วิธีการสืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่น</li> <li>◆ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีอยู่ในท้องถิ่นที่เกิดขึ้นตามช่วงเวลาต่างๆ เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ อาวุธ โบราณสถาน โบราณวัตถุ</li> <li>◆ การนำเสนอความเป็นมาของท้องถิ่นโดยอ้างอิงหลักฐานที่หลากหลายด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การเล่าเรื่องการเขียนอย่างง่าย ๆ การจัดนิทรรศการ</li> </ul> |
|      | ๒. รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อตอบคำถามทางประวัติศาสตร์ อย่างมีเหตุผล | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ การตั้งคำถามทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับความเป็นมาของท้องถิ่น เช่น มีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นในช่วงเวลาใด เพราะสาเหตุใดและมีผลกระทบอย่างไร</li> <li>◆ แหล่งข้อมูลและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นเพื่อตอบคำถาม</li> </ul>                                                                                                            |

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                                                  | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|------|--------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|      |                                                                                            | <p>ดังกล่าว เช่น เอกสาร เรื่องเล่า ตำนาน ท้องถิ่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ ฯลฯ</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ การใช้ข้อมูลที่พบเพื่อตอบคำถามได้อย่างมีเหตุผล</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|      | ๓. อธิบายความแตกต่างระหว่างความจริงกับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องราวในท้องถิ่น              | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ตัวอย่างเรื่องราวจากเอกสารต่างๆ ที่สามารถแสดงนัยของความคิดเห็นกับข้อมูล เช่น หนังสือพิมพ์ บทความจากเอกสารต่าง ๆ เป็นต้น</li> <li>◆ ตัวอย่างข้อมูลจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ในท้องถิ่นที่แสดงความจริงกับข้อเท็จจริง</li> <li>◆ สรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับข้อมูลในท้องถิ่น</li> </ul>                                                                                                                              |
| ป.๖  | ๑. อธิบายความสำคัญของวิธีการทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์อย่างง่าย ๆ | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ความหมายและความสำคัญของวิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างง่าย ๆ ที่เหมาะสมกับนักเรียน</li> <li>◆ การนำวิธีการทางประวัติศาสตร์ไปใช้ศึกษาเรื่องราวในท้องถิ่น เช่น ความเป็นมาของภูมินามของสถานที่ในท้องถิ่น</li> </ul>                                                                                                                                                                                                    |
|      | ๒. นำเสนอข้อมูลจากหลักฐานที่หลากหลายในการทำความเข้าใจเรื่องราวสำคัญในอดีต                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ตัวอย่างหลักฐานที่เหมาะสมกับนักเรียนที่นำมาใช้ในการศึกษาเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ไทย สมัยรัตนโกสินทร์ เช่น พระราชหัตถเลขาของรัชกาลที่ ๔ หรือ รัชกาลที่ ๕ กฎหมายสำคัญ ฯลฯ ( เชื่อมโยงกับ มฐ. ส ๔.๓ )</li> <li>◆ สรุปข้อมูลที่ได้จากหลักฐานทั้งความจริงและข้อเท็จจริง</li> <li>◆ การนำเสนอข้อมูลที่ได้จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การเล่าเรื่อง การจัดนิทรรศการ การเขียนรายงาน</li> </ul> |

## สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส ๔.๒ เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                                                                      | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ป.๑  | ๑. บอกความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม สิ่งของ เครื่องใช้ หรือการดำเนินชีวิตของตนเองกับสมัยของพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม สิ่งของ เครื่องใช้ หรือการดำเนินชีวิตของอดีตกับปัจจุบันที่เป็นรูปธรรมและใกล้ตัวเด็ก เช่น การใช้ควาย ไถนา รถไถนา เตารีด ถนน เกวียน - รถอีแต๋น</li> <li>◆ สาเหตุและผลของการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆ ตามกาลเวลา</li> </ul> |
|      | ๒. บอกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตที่มีผลกระทบต่อตนเองในปัจจุบัน                                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในครอบครัว เช่น การย้ายบ้าน การหย่าร้าง การสูญเสียบุคคลในครอบครัว</li> </ul>                                                                                                                                                |
| ป.๒  | ๑. สืบค้นถึงการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตประจำวันของคนในชุมชน ของตนจากอดีตถึงปัจจุบัน                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ วิธีการสืบค้นข้อมูลอย่างง่าย ๆ เช่น การสอบถามพ่อแม่ ผู้รู้</li> <li>◆ วิถีชีวิตของคนในชุมชน เช่น การประกอบอาชีพ การแต่งกาย การสื่อสาร ประเพณีในชุมชนจากอดีต ถึงปัจจุบัน</li> <li>◆ สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในชุมชน</li> </ul>           |
|      | ๒. อธิบายผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน                                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตของคนในชุมชนทางด้านต่าง ๆ</li> <li>◆ ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน</li> </ul>                                                                                                                      |
| ป.๓  | ๑. ระบุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานและพัฒนาการของชุมชน                                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ปัจจัยการตั้งถิ่นฐานของชุมชนซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยทางภูมิศาสตร์และปัจจัยทางสังคม เช่น ความเจริญทางเทคโนโลยี การคมนาคม ความปลอดภัย</li> </ul>                                                                                                          |

|     |                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     |                                                                                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการของชุมชน ทั้งปัจจัยทางภูมิศาสตร์ และปัจจัยทางสังคม</li> </ul>                                                                                                                                                                |
|     | ๒. สรุปลักษณะที่สำคัญของ<br>ชนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม<br>ของชุมชน                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ชนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม<br/>ชุมชนของตนที่เกิดจากปัจจัยทาง<br/>ภูมิศาสตร์และปัจจัยทางสังคม</li> </ul>                                                                                                                                                 |
|     | ๓. เปรียบเทียบความเหมือนและความ<br>ต่างทางวัฒนธรรมของชุมชนตนเองกับ<br>ชุมชนอื่น ๆ                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ชนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม<br/>ของชุมชน อื่น ๆ ที่มีความเหมือนและ<br/>ความต่างกับชุมชนของตนเอง</li> </ul>                                                                                                                                               |
| ป.๔ | ๑. อธิบายการตั้งหลักแหล่งและ<br>พัฒนาการของมนุษย์ยุคก่อน<br>ประวัติศาสตร์และยุคประวัติศาสตร์<br>โดยสังเขป | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ พัฒนาการของมนุษย์ยุคก่อน<br/>ประวัติศาสตร์และยุคประวัติศาสตร์<br/>ในดินแดนไทย โดยสังเขป</li> <li>◆ หลักฐานการตั้งหลักแหล่งของมนุษย์ยุค<br/>ก่อนประวัติศาสตร์ในดินแดนไทย<br/>โดยสังเขป</li> </ul>                                                             |
|     | ๒. ยกตัวอย่างหลักฐานทาง<br>ประวัติศาสตร์ที่พบในท้องถิ่นที่แสดง<br>พัฒนาการของมนุษยชาติ                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่พบใน<br/>ท้องถิ่นที่แสดงพัฒนาการของมนุษยชาติ<br/>ในดินแดนไทยโดยสังเขป</li> </ul>                                                                                                                                                   |
| ป.๕ | ๑. อธิบายอิทธิพลของอารยธรรมอินเดีย<br>และจีนที่มีต่อไทย และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยสังเขป               | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ การเข้ามาของอารยธรรมอินเดียและจีนใน<br/>ดินแดนไทยและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยสังเขป</li> <li>◆ อิทธิพลของอารยธรรมอินเดียและจีน<br/>ที่มีต่อไทย และคนในภูมิภาคเอเชีย<br/>ตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ศาสนาและความ<br/>เชื่อ ภาษา การแต่งกาย อาหาร</li> </ul> |
|     | ๒. อภิปรายอิทธิพลของวัฒนธรรม<br>ต่างชาติที่มีต่อสังคมไทยปัจจุบัน<br>โดยสังเขป                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ การเข้ามาของวัฒนธรรมต่างชาติใน<br/>สังคมไทย เช่น อาหาร ภาษา การแต่งกาย<br/>ดนตรี โดยระบุลักษณะ สาเหตุและผล</li> <li>◆ อิทธิพลที่หลากหลายในกระแสของ<br/>วัฒนธรรมต่างชาติต่อสังคมไทยในปัจจุบัน</li> </ul>                                                      |
| ป.๖ | ๑. อธิบายสภาพสังคม เศรษฐกิจและ<br>การเมืองของประเทศเพื่อนบ้านในปัจจุบัน                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ใช้แผนที่แสดงที่ตั้งและอาณาเขตของ<br/>ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้</li> <li>◆ สภาพสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของ<br/>ประเทศเพื่อนบ้านของไทยโดยสังเขป</li> </ul>                                                                                |

|  |                                            |                                                                                                                                                                                                            |
|--|--------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>♦ ตัวอย่างความเหมือนและ ความต่างระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ภาษา ศาสนา การปกครอง</li> </ul>                                                                  |
|  | ๒. บอกความสัมพันธ์ของกลุ่มอาเซียนโดยสังเขป | <ul style="list-style-type: none"> <li>♦ ความเป็นมาของกลุ่มอาเซียนโดยสังเขป</li> <li>♦ สมาชิกของอาเซียนในปัจจุบัน</li> <li>♦ ความสัมพันธ์ของกลุ่มอาเซียนทางเศรษฐกิจ และสังคมในปัจจุบันโดยสังเขป</li> </ul> |

#### สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส ๔.๓ เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                                       | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|------|---------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ป.๑  | ๑. อธิบายความหมายและความสำคัญของสัญลักษณ์สำคัญของชาติไทย และปฏิบัติตนได้ถูกต้อง | <ul style="list-style-type: none"> <li>♦ ความหมายและความสำคัญของสัญลักษณ์ที่สำคัญของชาติไทย ได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ (ธงชาติ เพลงชาติ พระพุทธรูป พระบรมฉายาลักษณ์)</li> <li>♦ การเคารพธงชาติ การร้องเพลงชาติ และเพลงสรรเสริญพระบารมี เคารพ ศาสนวัตถุ ศาสนสถาน</li> <li>♦ เอกลักษณ์อื่น ๆ เช่น แผนที่ประเทศไทย ประเพณีไทย อาหารไทย (อาหารไทยที่ต่างชาติดียกย่อง เช่น ต้มยำกุ้ง ผัดไทย) ที่มีความภาคภูมิใจ และมีส่วนร่วมที่จะอนุรักษ์ไว้</li> </ul> |
|      | ๒. บอกสถานที่สำคัญซึ่งเป็นแหล่งวัฒนธรรมในชุมชน                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>♦ ตัวอย่างของแหล่งวัฒนธรรมในชุมชนที่ใกล้ตัวนักเรียน เช่น วัด ตลาด พิพิธภัณฑ์ มัสยิด โบสถ์คริสต์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ</li> <li>♦ คุณค่าและความสำคัญของแหล่งวัฒนธรรมในชุมชนในด้านต่างๆ เช่น เป็นแหล่งท่องเที่ยว เป็นแหล่งเรียนรู้</li> </ul>                                                                                                                                                                         |
|      | ๓. ระบุสิ่งที่ตนรัก และภาคภูมิใจในท้องถิ่น                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>♦ ตัวอย่างสิ่งที่เป็นความภาคภูมิใจในท้องถิ่น เช่น สิ่งของ สถานที่ ภาษาถิ่น ประเพณี และวัฒนธรรม ฯลฯ ที่เป็น</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                              |

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                                              | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|------|----------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|      |                                                                                        | <p>สิ่งที่ใกล้ตัวนักเรียน และเป็นรูปธรรมชัดเจน</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ คุณค่าและประโยชน์ของสิ่งต่างๆเหล่านั้น</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                              |
| ป.๒  | ๑. ระบอบุคคลที่ทำประโยชน์ต่อท้องถิ่นหรือประเทศชาติ                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ บุคคลในท้องถิ่นที่ทำคุณประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์วัฒนธรรม และความมั่นคงของท้องถิ่น และประเทศชาติ ในอดีตที่ควรนำมาเป็นแบบอย่าง</li> <li>◆ ผลงานของบุคคลในท้องถิ่นที่น่าภาคภูมิใจ</li> </ul>                                                                                                                                                          |
|      | ๒. ยกตัวอย่างวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทยที่ภาคภูมิใจและควรอนุรักษ์ไว้             | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ตัวอย่างของวัฒนธรรมประเพณีไทย เช่น การทำความเคารพ อาหารไทย ภาษาไทย ประเพณีสงกรานต์ ฯลฯ</li> <li>◆ คุณค่าของวัฒนธรรม และประเพณีไทยที่มีต่อสังคมไทย</li> <li>◆ ภูมิปัญญาของคนไทยในท้องถิ่นของนักเรียน</li> </ul>                                                                                                                                    |
| ป.๓  | ๑. ระบупระนามและพระราชกรณียกิจโดยสังเขปของพระมหากษัตริย์ไทยที่เป็นผู้สถาปนาอาณาจักรไทย | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ พระราชประวัติ พระราชกรณียกิจโดยสังเขปของพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ (พระเจ้าอู่ทอง) สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ผู้สถาปนาอาณาจักรไทย สุโขทัย อยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ตามลำดับ</li> <li>◆ อาณาจักรไทยอื่นๆที่ผนวกรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของชาติไทย เช่น ล้านนา นครศรีธรรมราช</li> </ul> |
|      | ๒. อธิบายพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์ ในรัชกาลปัจจุบัน โดยสังเขป    | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ พระราชประวัติและพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระบรมราชินีนาถโดยสังเขป</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                            |
|      | ๓. เล่าวีรกรรมของบรรพบุรุษไทยที่มีส่วนปกป้องประเทศชาติ                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ วีรกรรมของบรรพบุรุษไทยที่มีส่วนปกป้องประเทศชาติ เช่น ท้าวเทพสตรี</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                       |

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                                                 | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                            |
|------|-------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|      |                                                                                           | ท้าวศรีสุนทร ชาวบ้านบางระจัน<br>พระยาพิชัยดาบหัก สมเด็จพระนเรศวรมหาราช สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช                                                                                                                                                  |
| ป.๔  | ๑. อธิบายพัฒนาการของอาณาจักรสุโขทัยโดยสังเขป                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ การสถาปนาอาณาจักรสุโขทัยโดยสังเขป</li> <li>◆ พัฒนาการของอาณาจักรสุโขทัยทางด้านการเมืองการปกครอง และเศรษฐกิจโดยสังเขป</li> </ul>                                                                          |
|      | ๒. บอกประวัติและผลงานของบุคคลสำคัญสมัยสุโขทัย                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ประวัติ และผลงานของบุคคลสำคัญสมัยสุโขทัย เช่น พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ พ่อขุนรามคำแหงมหาราช พระมหาธรรมราชา ที่ ๑ (พระยาลิไทยโดยสังเขป)</li> </ul>                                                            |
|      | ๓. อธิบายภูมิปัญญาไทยที่สำคัญสมัยสุโขทัยที่น่าภาคภูมิใจ และควรค่าแก่การอนุรักษ์           | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ภูมิปัญญาไทยในสมัยสุโขทัย เช่น ภาษาไทย ศิลปกรรมสุโขทัยที่ได้รับการยกย่องเป็นมรดกโลก เครื่องสังคโลก</li> <li>◆ คุณค่าของภูมิปัญญาไทยที่สืบทอดถึงปัจจุบันที่น่าภาคภูมิใจและควรค่าแก่การอนุรักษ์</li> </ul> |
| ป.๕  | ๑. อธิบายพัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรีโดยสังเขป                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ การสถาปนาอาณาจักรอยุธยา โดยสังเขป</li> <li>◆ ปัจจัยที่ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ และการปกครองของอาณาจักรอยุธยา</li> </ul>                                                                     |
|      | ๒. อธิบายปัจจัยที่ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและการปกครองของอาณาจักรอยุธยา      | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาการด้านการเมือง การปกครอง และเศรษฐกิจโดยสังเขป</li> </ul>                                                                                                                       |
|      | ๓. บอกประวัติและผลงานของบุคคลสำคัญสมัยอยุธยาและธนบุรีที่น่าภาคภูมิใจ                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ผลงานของบุคคลสำคัญในสมัยอยุธยา เช่น สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ชาวบ้านบางระจัน เป็นต้น</li> </ul>                                        |
|      | ๔. อธิบายภูมิปัญญาไทยที่สำคัญสมัยอยุธยาและธนบุรีที่น่าภาคภูมิใจและควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ภูมิปัญญาไทยสมัยอยุธยาโดยสังเขป เช่น ศิลปกรรม การค้า วรรณกรรม</li> <li>◆ การกอบกู้เอกราชและการสถาปนาอาณาจักรธนบุรีโดยสังเขป</li> </ul>                                                                   |

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                                                                                                                                                                                                                                                             | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ พระราชประวัติ และผลงานของพระเจ้าตากสินมหาราชโดยสังเขป</li> <li>◆ ภูมิปัญญาไทยสมัยธนบุรีโดยสังเขป เช่น ศิลปกรรม การค้า วรรณกรรม</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| ป.๖  | ๑. อธิบายพัฒนาการของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ โดยสังเขป<br>๒. อธิบายปัจจัยที่ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและการปกครองของไทยสมัยรัตนโกสินทร์<br>๓. ยกตัวอย่างผลงานของบุคคลสำคัญด้านต่างๆสมัยรัตนโกสินทร์<br>๔. อธิบายภูมิปัญญาไทยที่สำคัญสมัยรัตนโกสินทร์ที่น่าภาคภูมิใจ และควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ การสถาปนาอาณาจักรรัตนโกสินทร์ โดยสังเขป</li> <li>◆ ปัจจัยที่ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและการปกครองของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์</li> <li>◆ พัฒนาการของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ โดยสังเขป ตามช่วงเวลาต่างๆ เช่น สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น สมัยปฏิรูปประเทศ และสมัยประชาธิปไตย</li> <li>◆ ผลงานของบุคคลสำคัญทางด้านต่างๆ ในสมัยรัตนโกสินทร์ เช่น พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้า- จุฬาโลกมหาราช สมเด็จพระบรมราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ฯลฯ</li> <li>◆ ภูมิปัญญาไทยสมัยรัตนโกสินทร์ เช่น ศิลปกรรม วรรณกรรม</li> </ul> |

## สาระที่ ๕ ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส ๕.๑ เข้าใจลักษณะทางกายภาพของโลกและความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกัน ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลตามกระบวนการทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนใช้ภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                               | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                               |
|------|-------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ป.๑  | ๑. จำแนกสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเอง ตามธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้นที่บ้านและที่โรงเรียน</li> </ul> |

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                                                                                | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                  |
|------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|      | ๒. ระบุความสัมพันธ์ของตำแหน่ง ระยะ ทิศของสิ่งต่าง ๆ                                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ความสัมพันธ์ของตำแหน่ง ระยะ ทิศของสิ่งต่างๆ รอบตัว เช่น ที่อยู่อาศัย บ้านของเพื่อนบ้าน ถนน ต้นไม้ ทุ่งนา ไร่ สวน ที่ราบภูเขา แหล่งน้ำ</li> <li>◆ ทิศหลัก (เหนือ ตะวันออก ได้ ตะวันตก) และที่ตั้งของสิ่งต่างๆ รอบตัว</li> </ul> |
|      | ๓. ใช้แผนผังแสดงตำแหน่งของสิ่งต่างๆ ในห้องเรียน                                                                          | ◆ แผนผังแสดงตำแหน่งสิ่งต่างๆ ในห้องเรียน                                                                                                                                                                                                                                |
|      | ๔. สังเกตและบอกการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศในรอบวัน                                                                        | ◆ การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศในรอบวัน เช่น กลางวัน กลางคืน ความร้อนของอากาศ ฝน - เมฆ - ลม                                                                                                                                                                                |
| ป.๒  | ๑. ระบุสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งปรากฏระหว่างบ้านกับโรงเรียน                                      | ◆ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกับที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งปรากฏระหว่างบ้านกับโรงเรียน                                                                                                                                                                                           |
|      | ๒. ระบุตำแหน่งและลักษณะทางกายภาพของสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏในแผนที่ แผนที่รูปถ่าย และลูกโลก                                    | ◆ ตำแหน่งและลักษณะทางกายภาพของสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏในแผนที่ แผนที่รูปถ่ายและลูกโลก เช่น ภูเขา ที่ราบ แม่น้ำ ต้นไม้ ทะเล                                                                                                                                                    |
|      | ๓. สังเกตและแสดงความสัมพันธ์ระหว่างโลกดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ ที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์                                      | ◆ ความสัมพันธ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ ที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์ เช่น ข้างขึ้น ข้างแรม ฤดูกาลต่างๆ                                                                                                                                                               |
| ป.๓  | ๑. สืบค้นข้อมูลทางภูมิศาสตร์ในโรงเรียน และชุมชนโดยใช้แผนที่ แผนที่ และรูปถ่ายเพื่อแสดงความสัมพันธ์ของตำแหน่ง ระยะ ทิศทาง | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ข้อมูลทางภูมิศาสตร์ในชุมชน</li> <li>◆ แผนที่ แผนที่ และรูปถ่าย</li> <li>◆ ความสัมพันธ์ของตำแหน่ง ระยะ ทิศทาง</li> </ul>                                                                                                        |
|      | ๒. วาดแผนที่เพื่อแสดงตำแหน่งที่ตั้งของสถานที่สำคัญในบริเวณโรงเรียนและชุมชน                                               | ◆ ตำแหน่งที่ตั้งของสถานที่สำคัญในบริเวณโรงเรียนและชุมชน เช่น สถานที่ราชการ ตลาด โรงพยาบาล ไปรษณีย์                                                                                                                                                                      |
| ป.๔  | ๑. สืบค้นและอธิบายข้อมูลลักษณะทางกายภาพในจังหวัดของตน ด้วยแผนที่และรูปถ่าย                                               | ◆ ลักษณะทางกายภาพของจังหวัดตนเอง                                                                                                                                                                                                                                        |
|      | ๒. ระบุแหล่งทรัพยากรและสถานที่สำคัญในจังหวัดของตนด้วยแผนที่และรูปถ่าย                                                    | ◆ แหล่งทรัพยากรและสถานที่สำคัญในจังหวัดของตน                                                                                                                                                                                                                            |
|      | ๓. อธิบายลักษณะทางกายภาพที่ส่งผลต่อแหล่งทรัพยากรและสถานที่สำคัญในจังหวัด                                                 | ◆ ลักษณะทางกายภาพที่ส่งผลต่อแหล่งทรัพยากรและสถานที่สำคัญในจังหวัด                                                                                                                                                                                                       |

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                                                          | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                           |
|------|----------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ป.๕  | ๑. สืบค้นและอธิบายข้อมูลลักษณะทางกายภาพในภูมิภาคของตนด้วยแผนที่และรูปถ่าย                          | ◆ ลักษณะทางกายภาพในภูมิภาคของตน                                                                                                                                  |
|      | ๒. อธิบายลักษณะทางกายภาพที่ส่งผลต่อแหล่งทรัพยากรและสถานที่สำคัญในภูมิภาคของตน                      | ◆ ลักษณะทางกายภาพที่ส่งผลต่อแหล่งทรัพยากรและสถานที่สำคัญในภูมิภาคของตน                                                                                           |
| ป.๖  | ๑. สืบค้นและอธิบายข้อมูลลักษณะทางกายภาพของประเทศไทย ด้วยแผนที่ รูปถ่ายทางอากาศ และภาพถ่ายดาวเทียม  | ◆ เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ (แผนที่ รูปถ่ายทางอากาศ ภาพถ่ายดาวเทียม) ที่แสดงลักษณะทางกายภาพของประเทศไทย                                                            |
|      | ๒. อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางกายภาพกับภัยพิบัติในประเทศไทย เพื่อเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติ | ◆ ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางกายภาพกับภัยพิบัติของประเทศไทย เช่น อุทกภัย แผ่นดินไหว วาตภัย สึนามิ ภัยแล้ง ดินถล่มและโคลนถล่ม<br>◆ การเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติ |

### สาระที่ ๕ ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส ๕.๒ เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วิถีการดำเนินชีวิต มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการจัดการ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                           | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                            |
|------|---------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ป.๑  | ๑. บอกสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดตามธรรมชาติที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ | ◆ ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศมีผลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ เช่น ที่อยู่อาศัย เครื่องแต่งกายและอาหาร |
|      | ๒. สังเกตและ เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัว   | ◆ การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัว                                                       |
|      | ๓. มีส่วนร่วมในการจัดระเบียบสิ่งแวดล้อมที่บ้านและชั้นเรียน          | ◆ การปฏิบัติตนในการรักษาสภาพแวดล้อมในบ้านและห้องเรียน                                             |
| ป.๒  | ๑. อธิบายความสำคัญของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น    | ◆ ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นในการดำเนินชีวิต              |

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                                                                      | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|      | ๒. จำแนกและใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ที่ใช้แล้วไม่หมดไป ที่ใช้แล้วหมดไป และสร้างทดแทนขึ้นใหม่ได้อย่างคุ้มค่า         | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ประเพณีของทรัพยากรธรรมชาติ               <ul style="list-style-type: none"> <li>- ใช้แล้วไม่หมดไป เช่น อากาศ แสงอาทิตย์</li> <li>- ใช้แล้วหมดไป เช่น แร่ ถ่านหิน น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ</li> <li>- สร้างทดแทนขึ้นใหม่ได้ เช่น น้ำ ดิน ป่าไม้ สัตว์ป่า</li> </ul> </li> <li>◆ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า</li> </ul> |
|      | ๓. อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างฤดูกาลกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์                                                   | ◆ ความสัมพันธ์ระหว่างฤดูกาลกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|      | ๔. มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน                                                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมที่มีต่อโรงเรียน</li> <li>◆ การรักษาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน</li> </ul>                                                                                                                                                                                                        |
| ป.๓  | ๑. เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมของชุมชนในอดีตกับปัจจุบัน                                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ สิ่งแวดล้อมของชุมชนในอดีตกับปัจจุบัน               <ul style="list-style-type: none"> <li>- สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ</li> <li>- สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น</li> </ul> </li> </ul>                                                                                                                                      |
|      | ๒. อธิบายการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในการสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ และการประกอบอาชีพ | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ การใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เช่น การคมนาคม บ้านเรือนและการประกอบอาชีพในชุมชน               <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ การประกอบอาชีพที่เป็นผลมาจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติในชุมชน</li> </ul> </li> </ul>                                                                          |
|      | ๓. อธิบายสาเหตุที่ทำให้เกิดมลพิษโดยมนุษย์                                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ความหมายและประเภทของมลพิษโดยมนุษย์</li> <li>◆ สาเหตุของการเกิดมลพิษที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์</li> </ul>                                                                                                                                                                                                               |
|      | ๔. อธิบายความแตกต่างของลักษณะเมืองและชนบท                                                                      | ◆ ลักษณะของเมืองและชนบท เช่น สิ่งปลูกสร้างการใช้ที่ดิน การประกอบอาชีพ                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|      | ๕. อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางกายภาพกับการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน                                       | ◆ ภูมิประเทศ และภูมิอากาศที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|      | ๖. มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน                                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมที่มีต่อชุมชน</li> <li>◆ การจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                      |
| ป.๔  | ๑. วิเคราะห์สิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในจังหวัด                                        | ◆ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในจังหวัด                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |

| ชั้น | ตัวชี้วัด                                                                                                               | สาระการเรียนรู้แกนกลาง                                                                                                                                                       |
|------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|      | ๒. อธิบายการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมในจังหวัดและผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง                                                | ♦ การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมในจังหวัดและผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง เช่นการตั้งถิ่นฐาน การย้ายถิ่น                                                                             |
|      | ๓. นำเสนอแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมในจังหวัด                                                                            | ♦ การจัดการสิ่งแวดล้อมในจังหวัด                                                                                                                                              |
| ป.๕  | ๑. วิเคราะห์สิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่มีอิทธิพลต่อลักษณะการตั้งถิ่นฐานและกายายถิ่นของประชากรในภูมิภาคของตน                 | ♦ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่มีอิทธิพลต่อลักษณะการตั้งถิ่นฐานและการย้ายถิ่นของประชากรในภูมิภาคของตน                                                                              |
|      | ๒. วิเคราะห์อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่ก่อให้เกิดวิถีการดำเนินชีวิตในภูมิภาคของตน                               | ♦ อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่ก่อให้เกิดวิถีการดำเนินชีวิตในภูมิภาคของตน                                                                                              |
|      | ๓. นำเสนอตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นผลจากการรักษาและทำลายสิ่งแวดล้อม และเสนอแนวทางในการจัดการสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคของตน     | ♦ ผลจากการรักษาและการทำลายสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคของตน<br>♦ แนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคของตน                                                                            |
| ป.๖  | ๑. วิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับลักษณะกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในประเทศไทย                        | ♦ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับลักษณะกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม (ประชากร เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม) ในประเทศไทย<br>♦ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม                       |
|      | ๒. วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของประเทศไทยในอดีตกับปัจจุบัน และผลที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลง                      | ♦ การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของประเทศไทย<br>♦ ผลจากการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพที่มีต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม (ประชากร เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม) ของประเทศไทยในอดีตกับปัจจุบัน |
|      | ๓. นำเสนอตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นผลจากการรักษาและทำลายทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และเสนอแนวทางในการจัดการที่ยั่งยืนในประเทศไทย | ♦ ผลจากการรักษาและทำลายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย<br>♦ แนวทางในการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนโดยมีจิตสำนึกรู้คุณค่า                                        |

## ส่วนที่ ๒

### คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

|                       |                                                 |
|-----------------------|-------------------------------------------------|
| รหัสวิชา ส ๑๑๑๐๑      | ชื่อวิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ๑          |
| รายวิชาพื้นฐาน        | กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม |
| ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ | เวลา ๘๐ ชั่วโมง                                 |

#### คำอธิบายรายวิชา

ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาให้มีความรู้เรื่องพุทธประวัติ หรือประวัติของศาสดาที่ตนนับถือ แบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดก/เรื่องเล่าและศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด ความหมาย ความสำคัญ และเคารพพระรัตนตรัย ปฏิบัติตามหลักธรรมโอวาท ๓ ในพระพุทธศาสนา หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด สวดมนต์ แผ่เมตตา มีสติที่เป็นพื้นฐานของสมาธิในพระพุทธศาสนา หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนดบำเพ็ญประโยชน์ต่อวัด หรือศาสนสถานของศาสนาที่ตนนับถือ แสดงตนเป็นพุทธมามกะ หรือแสดงตนเป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ ปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรม และวันสำคัญทางศาสนา ตามที่กำหนดได้ถูกต้อง ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและโรงเรียน ยกตัวอย่างความสามารถและความดีของตนเอง ผู้อื่นและบอกผลจากการกระทำนั้น โครงสร้าง บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวและโรงเรียน บทบาท สิทธิ หน้าที่ของตนเองในครอบครัวและโรงเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและทำกิจกรรมในครอบครัวและโรงเรียนตามกระบวนการประชาธิปไตย **สินค้าและบริการของชุมชนที่ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน** ยกตัวอย่างการใช้จ่ายเงินในชีวิตประจำวันที่ไม่เกินตัวและเห็นประโยชน์ของการออม ยกตัวอย่างการใช้ทรัพยากรในชีวิตประจำวันอย่างประหยัด เหตุผลความจำเป็นที่คนต้องทำงานอย่างสุจริต แยกแยะสิ่งต่างๆ รอบตัวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ความสัมพันธ์ของตำแหน่ง ระยะ ทิศของสิ่งต่างๆ รอบตัว ทิศหลักและที่ตั้งของสิ่งต่างๆ ใช้แผนผังง่าย ๆ ในการแสดงตำแหน่งของสิ่งต่างๆ ในห้องเรียน สังเกตและบอกการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศในรอบวัน **บอกสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดตามธรรมชาติที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ สังเกตและ เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลง ของสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัว** มีส่วนร่วมในการจัดระเบียบสิ่งแวดล้อมที่บ้านและชั้นเรียน มีความรู้เกี่ยวกับประเทศไทย และกลุ่มอาเซียนในด้านสังคม วัฒนธรรม ศาสนาและการแต่งกาย

โดยใช้กระบวนการคิด แสวงหาความรู้ กระบวนการกลุ่ม การสืบค้นข้อมูล การอภิปรายเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจสามารถนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตได้

เพื่อให้มีคุณลักษณะ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัยใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียงมุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ รักสิ่งแวดล้อม

#### ตัวชี้วัด

|           |                           |           |                     |
|-----------|---------------------------|-----------|---------------------|
| มฐ. ส ๑.๑ | : ป.๑/๑ ป.๑/๒ ป.๑/๓ ป.๑/๔ | มฐ. ส ๑.๒ | : ป.๑/๑ ป.๑/๒ ป.๑/๓ |
| มฐ. ส ๒.๑ | : ป.๑/๑ ป.๑/๒             | มฐ. ส ๒.๒ | : ป.๑/๑ ป.๑/๒ ป.๑/๓ |
| มฐ. ส ๓.๑ | : ป.๑/๑ ป.๑/๒ ป.๑/๓       | มฐ. ส ๓.๒ | : ป.๑/๑ ป.๑/๑       |
| มฐ. ส ๔.๑ | : ป.๑/๒ ป.๑/๔ ป.๑/๕       | มฐ. ส ๔.๒ | : ป.๑/๑ ป.๑/๒ ป.๑/๓ |

รวม ๒๓ ตัวชี้วัด

## คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ส ๑๑๑๐๒ ประวัติศาสตร์ ๑

รายวิชาพื้นฐาน  
ชั้นประถมศึกษาที่ ๑

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

จำนวน ๔๐ ชั่วโมง

### คำอธิบายราย

ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาให้มีความรู้เกี่ยวกับ วัน เดือน ปี และการนับช่วงเวลาตามปฏิทินที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เรียงลำดับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันตามวันเวลาที่เกิดขึ้น ประวัติความเป็นมาของตนเองและครอบครัวโดยสอบถามผู้เกี่ยวข้อง บอกความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม สิ่งของ เครื่องใช้ หรือการดำเนินชีวิตของตนเองกับสมัยของพ่อแม่ปู่ย่า ตายาย เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตที่มีผลกระทบต่อตนเองในปัจจุบัน ความหมายและความสำคัญของสัญลักษณ์สำคัญของชาติไทย และปฏิบัติตนได้ถูกต้อง สถานที่สำคัญซึ่งเป็นแหล่งวัฒนธรรมในชุมชน สิ่งที่น่าสนใจ และภาคภูมิใจในท้องถิ่น

โดยใช้กระบวนการอธิบาย บอก เรียงลำดับ ปฏิบัติ ระบุการนับช่วงเวลา เหตุการณ์ สถานที่สำคัญ วัฒนธรรม

เพื่อให้ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ รักความเป็นไทย มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ เห็นคุณค่าและภูมิใจในความเป็นไทย

### ตัวชี้วัด

- ส ๔.๑ ป๑/๑ บอกวัน เดือน ปี และการนับช่วงเวลาตามปฏิทินที่ใช้ในชีวิตประจำวัน
- ส ๔.๑ ป๑/๒ เรียงลำดับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน ตามวันเวลาที่เกิดขึ้น
- ส ๔.๑ ป๑/๓ บอกประวัติความเป็นมาของตนเองและครอบครัวโดยสอบถามผู้เกี่ยวข้อง
- ส ๔.๒ ป๑/๑ บอกความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม สิ่งของ เครื่องใช้ หรือการดำเนินชีวิตของตนเองกับสมัยของพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย
- ส ๔.๒ ป๑/๒ บอกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตที่มีผลกระทบต่อตนเองในปัจจุบัน
- ส ๔.๓ ป๑/๑ อธิบายความหมายและความสำคัญของสัญลักษณ์สำคัญของชาติไทย และปฏิบัติตนได้ถูกต้อง
- ส ๔.๓ ป๑/๒ บอกสถานที่สำคัญซึ่งเป็นแหล่งวัฒนธรรมในชุมชน
- ส ๔.๓ ป๑/๓ ระบุสิ่งที่ตนรัก และภาคภูมิใจในท้องถิ่น

รวม ๘ ตัวชี้วัด

## คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ส๑๒๑๐๑ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ๒

รายวิชาพื้นฐาน  
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศาสนา และวัฒนธรรม  
เวลา ๘๐ ชั่วโมง

### คำอธิบายรายวิชา

ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาการเรียนรู้เรื่องพระพุทธศาสนาเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย พุทธประวัติ ประสูติ พุทธสาวก พุทธสาวิกา ชาดก ศาสนิกชนตัวอย่าง พระรัตนตรัย โอวาท พุทธศาสนสุภาษิต ตัวอย่าง การทำความดี ผิดสวดมนต์ ไหว้พระแม่เมตตา ชื่อศาสนา ศาสดาและคัมภีร์ของศาสนาต่างๆ การฝึก ปฏิบัติมารยาทของชาวพุทธ การเข้าร่วมกิจกรรม ข้อตกลง กติกา กฎ ระเบียบ หน้าที่ที่ต้องปฏิบัติใน ครอบครัว โรงเรียน สถานที่ สาธารณะ กิริยามารยาทไทยเกี่ยวกับความเคารพ การยืน การเดิน การนั่ง การพูดการทักทาย การแต่งกาย การยอมรับความแตกต่างของคนในสังคม เรื่องความคิด ความเชื่อ ความสามารถ และการปฏิบัติตนเองบุคคลอื่นที่แตกต่างกัน **มีความรู้เกี่ยวเอกลักษณ์ของประเทศสมาชิก อาเซียนในด้านศาสนา วัฒนธรรมและการแต่งกาย** สิทธิและเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น ความสัมพันธ์ของ ตนเองและสมาชิกในครอบครัวกับชุมชนผู้มีบทบาทอำนาจในการตัดสินใจในโรงเรียนและชุมชน ปัจจัยที่นำมาใช้ ในการผลิตสินค้าและบริการที่ใช้ในครอบครัวและโรงเรียน ผลของการใช้ทรัพยากรในการผลิตที่หลากหลายที่มี ต่อราคา **คุณค่าและประโยชน์ของสินค้าและบริการของท้องถิ่นรวมทั้งสิ่งแวดล้อมการประกอบอาชีพ** การ แสวงหารายได้ที่สุจริต รายได้และรายจ่ายในภาพรวมของครอบครัว รายได้และรายจ่ายของตนเอง วิธีการทำ บัญชีรายรับรายจ่ายของตนเองอย่างง่ายรายการของรายรับที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม รายการของรายจ่ายที่ เหมาะสมและไม่เหมาะสม รายการของรายจ่ายที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม ที่มาของรายได้ที่สุจริต การใช้ รายจ่ายที่เหมาะสม ผลดีของการใช้จ่ายที่เหมาะสมกับรายได้ การออมและผลดีของการออมการนำเงินที่ออมมา ใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น การช่วยเหลือสาธารณะกุศล ความหมายและความสำคัญของสินค้า และการบริการ ลักษณะของการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการโดยการใช้เงินรวมทั้งการแบ่งปันการช่วยเหลือ ลักษณะการ แลกเปลี่ยนสินค้า และบริการโดยการใช้เงิน ความหมายและบทบาทของผู้ผลิตและผู้บริโภคพอสังเขป ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายในการกำหนดราคาสินค้าและบริการ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายทำ ให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม ลักษณะทางกายภาพของสิ่งต่างๆที่ปรากฏในลูกโลก แผนที่ แผนที่ และภาพถ่าย คุณค่าของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ คุณค่าของสิ่งแวดล้อมทางสังคม ความหมายของทรัพยากรธรรมชาติ ประเภททรัพยากรธรรมชาติใช้แล้วหมดไปความสัมพันธ์ของฤดูกาลกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ **การ เปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม การรักษาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม**

โดยใช้กระบวนการ บอก สรุปล บอกความหมาย ชื่นชม เห็นคุณค่า ปฏิบัติ อธิบาย ระบุ บันทึก ลำดับ สืบค้น ยกตัวอย่าง แยกแยะ มีส่วนร่วม

เพื่อให้มีคุณลักษณะ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัยใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการ ทำงานรักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ รักสิ่งแวดล้อม

### ตัวชี้วัด

|          |                                                |
|----------|------------------------------------------------|
| มฐ.ส ๑.๑ | : ป. ๒/๑ ป.๒/๒ ป. ๒/๓ ป.๒/๔ ป. ๒/๕ ป.๒/๗ ป.๒/๗ |
| มฐ.ส ๑.๒ | : ป. ๒/๑ ป.๒/๒                                 |
| มฐ.ส ๒.๑ | : ป. ๒/๑ ป.๒/๒ ป. ๒/๓ ป.๒/๔                    |
| มฐ.ส ๒.๒ | : ป. ๒/๑ ป.๒/๒                                 |
| มฐ.ส ๓.๑ | : ป. ๒/๑ ป.๒/๒ ป. ๒/๓ ป. ๒/๔                   |
| มฐ.ส ๓.๒ | : ป. ๒/๑ ป.๒/๒                                 |
| มฐ.ส ๕.๑ | : ป. ๒/๑ ป.๒/๒ ป. ๒/๓                          |
| มฐ.ส ๕.๒ | : ป. ๒/๑ ป.๒/๒ ป. ๒/๓ ป.๒/๔                    |

### รวม ๒๘ ตัวชี้วัด

## คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ส ๑๒๑๐๒ ประวัติศาสตร์ ๒

รหัสวิชาพื้นฐาน  
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม  
เวลา ๔๐ ชั่วโมง

### คำอธิบายรายวิชา

ประวัติศาสตร์ศึกษาเหตุการณ์ในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต เช่นวันนี้ เมื่อวานนี้ พรุ่งนี้ เดือนนี้ เดือนหน้า เดือนก่อน ลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในครอบครัวหรือในชีวิตของตนเอง โดยใช้หลักฐานที่เกี่ยวข้องสืบค้นถึงการเปลี่ยนแปลง ในวิถีชีวิตประจำวันของคนในชุมชนของตน จากอดีตถึงปัจจุบัน อธิบายผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง ที่มีต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตคนในชุมชน บุคคลในท้องถิ่นที่ทำให้คุณประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์วัฒนธรรมและความมั่นคงของท้องถิ่นประเทศชาติในอดีตที่ควรนําเป็นแบบอย่าง ตัวอย่างของวัฒนธรรมประเพณีไทย คุณค่าของวัฒนธรรมและประเพณีไทยที่มีต่อสังคมไทย ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาไทย ภูมิ-ปัญญาไทยในท้องถิ่นของนักเรียน

โดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ ลำดับ อธิบาย การสืบค้นข้อมูลอภิปรายเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตได้มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างสันติสุข

เพื่อให้มีคุณลักษณะ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัยใฝ่เรียนรู้อยู่อย่างพอเพียงมุ่งมั่นในการทำงานรักความเป็นไทยมีจิตสาธารณะรักสิ่งแวดล้อม

### มาตรฐาน / ตัวชี้วัด

- ส ๔.๑ ป.๒/๑ ใช้คำระบุเวลาที่แสดงเหตุการณ์ในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต
- ส ๔.๑ ป.๒/๒ ลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในครอบครัวหรือในชีวิตของตนเองโดยใช้หลักฐานที่เกี่ยวข้อง
- ส ๔.๒ ป.๒/๑ สืบค้นถึงการเปลี่ยนแปลง ในวิถีชีวิตประจำวันของคนในชุมชน ของตนจากอดีตถึงปัจจุบัน
- ส ๔.๒ ป.๒/๒ อธิบายผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง ที่มีต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน
- ส ๔.๓ ป.๒/๑ ระบุบุคคลที่ทำประโยชน์ต่อท้องถิ่นหรือประเทศชาติ
- ส ๔.๓ ป.๒/๒ ยกตัวอย่างวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทยที่ภาคภูมิใจและควรอนุรักษ์ไว้

### รวม ๗ ตัวชี้วัด

## คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ส ๑๓๑๐๑ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ๓

รายวิชาพื้นฐาน

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓

เวลา ๘๐ ชั่วโมง

### คำอธิบายรายวิชา

ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาให้มีความรู้เรื่อง ความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ พุทธประวัติตั้งแต่การบำเพ็ญเพียรจนถึงปรินิพพาน หรือประวัติของศาสดาที่ตนนับถือ แบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดก ศาสนิกชนตัวอย่าง ความหมาย ความสำคัญของพระไตรปิฎก หรือคัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือ พระรัตนตรัย และปฏิบัติตามหลักธรรมโอวาท ๓ ในพระพุทธศาสนา หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ สวดมนต์ แผ่เมตตา มีสติ สมาธิในพระพุทธศาสนา การพัฒนาจิต ความสำคัญและปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมต่อศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคลของศาสนาอื่นๆ ศาสนพิธีพิธีกรรม และวันสำคัญทางศาสนา แสดงตนเป็นพุทธมามกะ พฤติกรรมการดำเนินชีวิตของตนเอง และผู้อื่นที่อยู่ในกระแสวัฒนธรรมที่หลากหลาย ตัวอย่างบุคคลซึ่งมีผลงานที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนและท้องถิ่นของตนและรู้ความหมายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ บทบาทหน้าที่ของสมาชิกของชุมชนในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ตามกระบวนการประชาธิปไตย ความแตกต่างของกระบวนการการตัดสินใจในชั้นเรียน/โรงเรียนและชุมชนโดยวิธีการออกเสียงโดยตรงและการเลือกตัวแทนออกเสียง ความต้องการและความจำเป็นในการใช้สินค้าและบริการในการดำรงชีวิต การใช้จ่ายของตนเอง การผลิต การบริโภคสินค้าและบริการ สินค้าและบริการที่รัฐจัดหาและให้บริการแก่ประชาชน ความสำคัญของภาษีและบทบาทของประชาชนในการเสียภาษี การแข่งขันทางการค้า ที่มีผลทำให้ราคาสินค้าลดลง แผนที่ แผนที่ และภาพถ่ายในการหาข้อมูลทางภูมิศาสตร์ในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความสัมพันธ์ของลักษณะกายภาพกับลักษณะทางสังคมของชุมชน การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในชุมชนจากอดีตถึงปัจจุบัน การพึ่งพาสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติในการสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ และการประกอบอาชีพ เกี่ยวกับมลพิษและการก่อให้เกิดมลพิษโดยมนุษย์ ความแตกต่างของเมืองและชนบท การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่เป็นผลจากการตัดสินใจโดยเคหะวิธีทางในระบอบประชาธิปไตย จำแนกความต้องการความจำเป็นในการเลือกสินค้าและบริการในการดำรงชีวิต วิเคราะห์การใช้จ่ายของตนเอง อธิบายได้ว่าทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดมีผลต่อการผลิตและบริโภคสินค้าและบริการ บอกสินค้าและบริการที่รัฐจัดหาและให้บริการที่รัฐจัดหาและการให้บริการแก่ประชาชน บอกความสำคัญของภาษีและบทบาทของประชาชนในการเสียภาษี อธิบายเหตุผลการแข่งขันทางการค้าที่มีผลทำให้ราคาสินค้าลดลง บอกความสัมพันธ์ของลักษณะทางกายภาพกับลักษณะทางสังคมของชุมชน เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในชุมชนจากอดีตถึงปัจจุบัน อธิบายการพึ่งพาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในการสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์และการประกอบอาชีพ อธิบายเกี่ยวกับมลพิษและก่อให้เกิดมลพิษโดยมนุษย์ รู้จักสังคมเมือง สังคมชนบทและบริบทของสังคมในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในชุมชน

โดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ อธิบาย บอก ยกตัวอย่าง จำแนก เปรียบเทียบ สรุป เล่า ความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ความสำคัญของวันหยุดราชการที่สำคัญ กระบวนการประชาธิปไตย ภาษีและบทบาทของประชาชนในการเสียภาษี แผนที่ ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมในชุมชน

เพื่อให้มีคุณลักษณะ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัยใฝ่เรียนรู้อยู่อย่างพอเพียงมุ่งมั่นใน  
การทำงานรักความเป็นไทยมีจิตสาธารณะรักษาสังแวดล้อม

#### ตัวชี้วัด

|         |   |       |       |       |       |       |       |       |
|---------|---|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|
| มฐ.ส๑.๑ | : | ป.๓/๑ | ป.๓/๒ | ป.๓/๓ | ป.๓/๔ | ป.๓/๕ | ป.๓/๖ | ป.๓/๗ |
| มฐ.ส๑.๒ | : | ป.๓/๑ | ป.๓/๒ | ป.๓/๓ |       |       |       |       |
| มฐ.ส๒.๑ | : | ป.๓/๑ | ป.๓/๒ | ป.๓/๓ | ป.๓/๔ |       |       |       |
| มฐ.ส๒.๒ | : | ป.๓/๑ | ป.๓/๒ | ป.๓/๓ |       |       |       |       |
| มฐ.ส๓.๑ | : | ป.๓/๑ | ป.๓/๒ | ป.๓/๓ |       |       |       |       |
| มฐ.ส๓.๒ | : | ป.๓/๑ | ป.๓/๒ | ป.๓/๓ |       |       |       |       |
| มฐ.ส๕.๑ | : | ป.๓/๑ | ป.๓/๒ | ป.๓/๓ |       |       |       |       |
| มฐ.ส๕.๒ | : | ป.๓/๑ | ป.๓/๒ | ป.๓/๓ | ป.๓/๔ | ป.๓/๕ |       |       |

รวม ๓๑ ตัวชี้วัด

## คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ส ๑๓๑๐๒ ประวัติศาสตร์ ๓

รหัสวิชาพื้นฐาน  
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม  
เวลา ๔๐ ชั่วโมง

### คำอธิบายรายวิชา

ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาให้มีความรู้เกี่ยวกับ ข้อมูล ทางประวัติศาสตร์เพื่อให้ได้ข้อมูลเรื่องเวลาในปฏิทินที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เหตุการณ์สำคัญของโรงเรียนและชุมชน โดยระบุหลักฐานและแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานและการพัฒนาการของชุมชน สรุปลักษณะที่สำคัญของขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชน เปรียบเทียบความเหมือนและความต่างทางวัฒนธรรมของชุมชนตนเองกับชุมชนระบุพระนามและพระราชกรณียกิจโดยสังเขปของพระมหากษัตริย์ไทยที่เป็นผู้สถาปนาอาณาจักรไทย อธิบายพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์ ในรัชกาลปัจจุบันโดยสังเขป เล่าวีรกรรมของบรรพบุรุษไทยที่มีส่วนปกป้องประเทศชาติ

โดยใช้กระบวนการโดยใช้กระบวนการศึกษา รวบรวม อธิบาย เปรียบเทียบ ระบุ ความเป็นมาของท้องถิ่นที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทย ประวัติศาสตร์อยุธยาและกรุงธนบุรี ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของสิ่งต่างๆที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ รักความเป็นไทย มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ เห็นคุณค่าและภูมิใจในความเป็นไทย

### มาตรฐาน / ตัวชี้วัด

- |             |                                                                                     |
|-------------|-------------------------------------------------------------------------------------|
| ส ๔.๑ ป.๓/๑ | เทียบศักราชที่สำคัญตามปฏิทินที่ใช้ในชีวิตประจำวัน                                   |
| ส ๔.๑ ป.๓/๒ | แสดงลำดับเหตุการณ์สำคัญของโรงเรียนและชุมชนโดยระบุหลักฐานและแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง |
| ส ๔.๒ ป.๓/๑ | ระบุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานและการพัฒนาการของชุมชน                       |
| ส ๔.๒ ป.๓/๒ | สรุปลักษณะที่สำคัญของขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชน                        |
| ส ๔.๒ ป.๓/๓ | เปรียบเทียบความเหมือนและความต่างทางวัฒนธรรมของชุมชนตนเองกับชุมชนอื่นๆ               |
| ส ๔.๓ ป.๓/๑ | ระบุพระนามและพระราชกรณียกิจโดยสังเขปของพระมหากษัตริย์ไทยที่เป็นผู้สถาปนาอาณาจักรไทย |
| ส ๔.๓ ป.๓/๒ | อธิบายพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์ ในรัชกาลปัจจุบันโดยสังเขป     |
| ส ๔.๓ ป.๓/๓ | เล่าวีรกรรมของบรรพบุรุษไทยที่มีส่วนปกป้องประเทศชาติ                                 |

### รวม ๔ ตัวชี้วัด

## คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ส ๑๔๑๐๑ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ๔

รายวิชาพื้นฐาน

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

เวลา ๘๐ ชั่วโมง

### คำอธิบายรายวิชา

ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาให้มีความรู้เรื่อง ความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ในฐานะเป็นศูนย์รวมจิตใจของศาสนิกชน พุทธประวัติตั้งแต่บรรลุนิพพานจนถึงประกาศธรรม หรือประวัติศาสดาที่ตนนับถือ การดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดก/เรื่องเล่าและศาสนิกชนตัวอย่าง หลวงพ่อเขยวัดบางกระสอบ เคารพพระรัตนตรัย ปฏิบัติตามไตรสิกขาและหลักธรรมโอวาท ๓ ในพระพุทธศาสนา หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ การทำความดีของตนเอง บุคคลในครอบครัว โรงเรียนและชุมชนตามหลักศาสนา พร้อมทั้งบอกแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิต สวดมนต์ แผ่เมตตา มีสติที่เป็นพื้นฐานของสมาธิในพระพุทธศาสนา หรือการพัฒนาจิตตามแนวทาง ตามหลักธรรมของศาสนาและปฏิบัติตามประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อการอยู่ร่วมกันเป็นชาติได้อย่างสมานฉันท์ ประวัติศาสดาของศาสนาอื่นๆ ความสำคัญ และมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา ศาสนสถานของศาสนา ความเป็นศาสนิกชนที่ดี ศาสนพิธี พิธีกรรมและวันสำคัญทางศาสนา เป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชน เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี โดยสิทธิและหน้าที่ ที่พึงได้รับตามกฎหมาย ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนในท้องถิ่นอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ในชีวิตประจำวัน อำนาจอธิปไตยและความสำคัญของระบอบประชาธิปไตย หน้าที่ของพลเมืองในกระบวนการเลือกตั้ง สถาบันพระมหากษัตริย์ตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการ หลักการของเศรษฐกิจพอเพียงและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของตนเอง ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของคนในชุมชน เงินตรา หน้าที่เบื้องต้นของเงิน ใช้แผนที่ ภาพถ่าย ระบุลักษณะสำคัญทางกายภาพของจังหวัดตนเอง แหล่งทรัพยากรและแหล่งพลังงาน ในจังหวัดของตนเอง ความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ในจังหวัด สภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในจังหวัด การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในจังหวัดและผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงนั้น การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในจังหวัด และสภาพภูมิศาสตร์ของประเทศสมาชิกอาเซียน

โดยใช้กระบวนการ อธิบาย สรุป ปฏิบัติ บอก ระบุ มีส่วนร่วม ความสำคัญของพระพุทธศาสนา พุทธประวัติ สวดมนต์ แผ่เมตตาปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนา ประวัติศาสดาของศาสนา การบำรุงรักษาศาสนสถาน เป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย สิทธิพื้นฐานเด็กพึงได้รับ วัฒนธรรม ระบอบประชาธิปไตย กระบวนการเลือกตั้ง การเลือกซื้อสินค้าและบริการ สิทธิพื้นฐาน หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของคนในชุมชน หน้าที่เบื้องต้นของเงิน ใช้แผนที่ ภาพถ่าย ลักษณะสำคัญทางกายภาพของจังหวัดตนเอง แหล่งทรัพยากร ใช้แผนที่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชน การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในจังหวัด

เพื่อให้รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ รักสิ่งแวดล้อม

### ตัวชี้วัด

|           |   |                                         |
|-----------|---|-----------------------------------------|
| มฐ. ส ๑.๑ | : | ป๔/๑ ป๔/๒ ป๔/๓ ป๔/๔ ป๔/๕ ป๔/๗ ป๔/๗ ป๔/๘ |
| มฐ. ส ๑.๒ | : | ป๔/๑ ป๔/๒ ป๔/๓                          |
| มฐ. ส ๒.๑ | : | ป๔/๑ ป๔/๒ ป๔/๓ ป๔/๔ ป๔/๕                |
| มฐ. ส ๒.๒ | : | ป๔/๑ ป๔/๒ ป๔/๓                          |
| มฐ. ส ๓.๑ | : | ป๔/๑ ป๔/๒ ป๔/๓                          |
| มฐ. ส๓.๒  | : | ป๔/๑ ป๔/๒                               |
| มฐ. ส๕.๑  | : | ป๔/๑ ป๔/๒ ป๔/๓                          |
| มฐ. ส๕.๒  | : | ป๔/๑ ป๔/๒ ป๔/๓                          |

รวม ๓๐ ตัวชี้วัด

## คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ส๑๔๑๐๒ ประวัติศาสตร์ ๔

รายวิชาพื้นฐาน  
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม  
เวลา ๔๐ ชั่วโมง

### คำอธิบายรายวิชา

ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาให้มีความรู้เรื่องช่วงเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ ของมนุษยชาติและท้องถิ่น การตั้งหลักแหล่งและการพัฒนาการของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์และยุคประวัติศาสตร์ในดินแดนไทย และท้องถิ่น พัฒนาการของอาณาจักรสุโขทัย ประวัติและผลงานของบุคคลสำคัญ ภูมิปัญญาไทยสมัยสุโขทัย ที่น่าภาคภูมิใจและควรค่าแก่การอนุรักษ์

โดยใช้กระบวนการ อธิบาย วิเคราะห์ แยกแยะ ยกตัวอย่าง สืบค้นข้อมูล รวบรวมข้อมูลและนำเสนอ

เพื่อให้เกิดความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ รักท้องถิ่น ความเป็นไทย ใฝ่เรียนรู้ มีความตระหนัก เห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย ภาคภูมิใจและมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์

### มาตรฐาน/ตัวชี้วัด

- ส ๔.๑ ป.๔/๑ นับช่วง เวลา เป็นทศวรรษ ศตวรรษ และสหัสวรรษ
- ส ๔.๑ ป.๔/๒ อธิบายยุคสมัยในการศึกษาประวัติของมนุษยชาติโดยสังเขป
- ส ๔.๑ ป.๔/๓ แยกแยะประเภทหลักฐานที่ใช้ในการศึกษาความเป็นมาของท้องถิ่น
- ส ๔.๒ ป.๔/๑ อธิบายการตั้งหลักแหล่งและการพัฒนาการของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์และยุคประวัติศาสตร์โดยสังเขป
- ส ๔.๒ ป.๔/๒ ยกตัวอย่างหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่พบในท้องถิ่นที่แสดงพัฒนาการของมนุษยชาติ
- ส ๔.๓ ป.๔/๑ อธิบายพัฒนาการของอาณาจักรสุโขทัยโดยสังเขป
- ส ๔.๓ ป.๔/๒ บอกประวัติและผลงานของบุคคลสำคัญสมัยสุโขทัย
- ส ๔.๓ ป.๔/๓ อธิบายภูมิปัญญาไทยที่สำคัญ สมัยสุโขทัยที่น่าภาคภูมิใจ และควรค่าแก่การอนุรักษ์

### รวม ๘ ตัวชี้วัด

## คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

๓๑๕๑๐๑ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ๕

รายวิชาพื้นฐาน

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

เวลา ๘๐ ชั่วโมง

### คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาให้มีความรู้เรื่อง ความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและ หลักในการพัฒนาชาติไทย พุทธประวัติตั้งแต่เสด็จกรุงกบิลพัสดุ์ จนถึงพุทธกิจสำคัญ หรือประวัติศาสตร์ที่ตนนับถือตามที่กำหนด ประวัติสาวก ชาดกเรื่องเล่าและศาสนิกชน ตัวอย่าง องค์ประกอบ และความสำคัญของพระไตรปิฎก หรือคัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือ เคารพพระรัตนตรัย และปฏิบัติตามไตรสิกขาและหลักธรรมโอวาท ๓ ในพระพุทธศาสนาหรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด สวดมนต์แผ่เมตตา มีสติที่เป็นพื้นฐานของสมาธิในพระพุทธศาสนา หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด หลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ เพื่อการพัฒนาตนเองและสิ่งแวดล้อม จัดพิธีกรรมตามศาสนาที่ตนนับถืออย่างเรียบง่าย มีประโยชน์ และปฏิบัติตนถูกต้อง ศาสนพิธี พิธีกรรม และ วันสำคัญทางศาสนา ตามที่กำหนดประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม สถานภาพ บทบาท สิทธิเสรีภาพ และหน้าที่ในฐานะพลเมืองดี วิธีการปกป้องคุ้มครองตนเองหรือผู้อื่นจากการละเมิดสิทธิเด็ก **ความร่วมมือการปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็ก คุณค่าวัฒนธรรมไทยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตในสังคมไทย การอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน** โครงสร้างอำนาจ หน้าที่และความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น บทบาทหน้าที่ และวิธีการเข้าดำรงตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่น ประโยชน์ที่ชุมชน จะได้รับจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นการอยู่ร่วมกันของกลุ่มอาเซียนการศึกษาที่ตั้งของประเทศ การผลิต การบริการสินค้า และการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ปัจจัยการผลิตสินค้าและบริการ **แนวคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการทำกิจกรรมต่าง ๆ** ฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงจากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น หลักการสำคัญและประโยชน์ของสหกรณ์ บทบาทหน้าที่เบื้องต้นของธนาคาร ผลดีและผลเสียของการกู้ยืม รู้ตำแหน่ง (พิกัดภูมิศาสตร์ ละติจูด ลองจิจูด) ระยะ ทิศทางของภูมิภาคของตนเอง **การบอกตำแหน่งด้วยพิกัด ภูมิศาสตร์แบบสากล** ลักษณะภูมิลักษณะที่สำคัญในภูมิภาคของตนเองในแผนที่ ความสัมพันธ์ของลักษณะทางกายภาพกับลักษณะทางสังคมในภูมิภาคของตนเอง **สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่ก่อให้เกิดวิถีชีวิตและการสร้างสรรค์วัฒนธรรมในภูมิภาค** ตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นผลจากการรักษาและการทำลายสภาพแวดล้อม และเสนอแนวคิดในการรักษาสภาพแวดล้อมในภูมิภาค

โดยใช้กระบวนการ วิเคราะห์ สรุป อธิบาย แสดง ยกตัวอย่าง เสนอ ระบุง การปฏิบัติตน เพื่อให้ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ รักความเป็นไทย มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ มีจิตสาธารณะ ซื่อสัตย์สุจริต เห็นคุณค่า มุ่งมั่นในการทำงาน รักสิ่งแวดล้อม อยู่อย่างพอเพียง

## ตัวชี้วัด

มฐ. ส๑.๑ : ป๕/๑ ป๕/๒ ป๕/๓ ป๕/๔ ป๕/๕ ป๕/๗ ป๕/๘

มฐ. ส๑.๒ : ป๕/๑ ป๕/๒ ป๕/๓

มฐ. ส๒.๑ : ป๕/๑ ป๕/๒ ป๕/๓ ป๕/๔

มฐ. ส๒.๒ : ป๕/๑ ป๕/๒ ป๕/๓

มฐ. ส๓.๑ : ป๕/๑ ป๕/๒ ป๕/๓

มฐ. ส๓.๒ : ป๕/๑ ป๕/๒

มฐ. ส๕.๑ : ป๕/๑ ป๕/๒ ป๕/๕

มฐ. ส๕.๒ : ป๕/๑ ป๕/๒ ป๕/๓

## รวม ๒๘ ตัวชี้วัด

## คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ส ๑๕๑๐๒ ประวัติศาสตร์๕

รหัสวิชาพื้นฐาน  
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม  
เวลา ๔๐ ชั่วโมง

### คำอธิบายรายวิชา

ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาการเรียนรู้ เรื่อง ความเป็นมาของท้องถิ่นโดยใช้หลักฐานที่หลากหลาย ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อตอบคำถามทางประวัติศาสตร์ อย่างมีเหตุ ผลความแตกต่างระหว่างความจริงกับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องราวในท้องถิ่นอิทธิพลของอารยธรรมอินเดียและจีน ที่มีต่อไทย และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ วัฒนธรรมต่างชาติที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทยปัจจุบันโดย พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรีโดยปัจจัยที่ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรือง ทางเศรษฐกิจและการปกครอง ของอาณาจักรอยุธยา ประวัติและผลงานของบุคคลสำคัญสมัยอยุธยาและธนบุรีที่น่าภาคภูมิใจ ภูมิปัญญาไทยที่สำคัญสมัยอยุธยาและธนบุรีที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้

โดยใช้กระบวนการสืบค้น รวบรวม อธิบาย อภิปราย ความเป็นมาของท้องถิ่น วัฒนธรรมต่างชาติที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทย ประวัติศาสตร์อยุธยาและกรุงธนบุรี ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของสิ่งต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ รักความเป็นไทย มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ เห็นคุณค่าและภูมิใจในความเป็นไทย

### มาตรฐาน/ตัวชี้วัด

- ส ๔.๑ ป.๕/๑ สืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่นโดยใช้หลักฐานที่หลากหลาย
- ส ๔.๑ ป.๕/๒ รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อตอบคำถามทางประวัติศาสตร์ อย่างมีเหตุผล
- ส ๔.๑ ป.๕/๓ อธิบายความแตกต่างระหว่าง ความจริงกับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องราวในท้องถิ่น
- ส ๔.๒ ป.๕/๑ อธิบายอิทธิพลของอารยธรรมอินเดียและจีนที่มีต่อไทย และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยสังเขป
- ส ๔.๒ ป.๕/๒ อภิปรายอิทธิพลของวัฒนธรรมต่างชาติที่มีต่อสังคมไทยปัจจุบันโดยสังเขป
- ส ๔.๓ ป.๕/๑ อธิบายพัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรีโดยสังเขป
- ส ๔.๓ ป.๕/๒ อธิบายปัจจัยที่ส่งเสริมความเจริญ รุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและการปกครองของอาณาจักรอยุธยา
- ส ๔.๓ ป.๕/๓ บอกประวัติและผลงานของบุคคลสำคัญสมัยอยุธยาและธนบุรีที่น่าภาคภูมิใจ
- ส ๔.๓ ป.๕/๔ อธิบายภูมิปัญญาไทยที่สำคัญสมัยอยุธยาและธนบุรีที่น่าภาคภูมิใจและควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้

รวม ๙ ตัวชี้วัด

## คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ส๑๖๑๐๑ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ๖

รายวิชาพื้นฐาน  
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม  
เวลา ๘๐ ชั่วโมง

### คำอธิบายรายวิชา

ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ เรื่อง ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติ หรือความสำคัญของศาสนาที่ตนนับถือ พุทธประวัติตั้งแต่ปลงอายุสังขารจนถึงสังเวชนียสถาน หรือประวัติศาสดาที่ตนนับถือ ประพฤติตนตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดก/เรื่องเล่า และศาสนิกชนตัวอย่าง ความสำคัญและเคารพพระรัตนตรัย การปฏิบัติตามไตรสิกขาและหลักธรรมโอวาท ๓ ในพระพุทธศาสนาหรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ การทำความดีของบุคคลในประเทศตามหลักศาสนา พร้อมทั้งบอกแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิต การสวดมนต์ แผ่เมตตาและบริหารจัดการ เจริญปัญญา มีสติที่เป็นพื้นฐานของสมาธิ ในพระพุทธศาสนาหรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ หลักธรรมของศาสนา ที่ตนนับถือ อบายมุขและ สิ่งเสพติด หลักธรรมสำคัญของศาสนาอื่นๆ ลักษณะสำคัญของศาสนพิธี พิธีกรรมของศาสนาอื่นๆ และปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมเมื่อต้องเข้าร่วมพิธี ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ต่างๆ เช่น เขตพุทธาวาส สังฆาวาส สุเหร่า โบสถ์ เป็นต้น การปฏิบัติตนที่เหมาะสมภายในวัด สุเหร่า โบสถ์ เป็นต้น มรรยาทความเป็นศาสนิกชนที่ดี ตามที่กำหนด ประโยชน์ของการเข้าร่วมในศาสนพิธี พิธีกรรม และกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา เป็นพุทธมามกะหรือแสดงตน เป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของครอบครัวและชุมชน การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมตามกาลเวลาและธำรงรักษาวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่ดีงาม มารยาทไทย วัฒนธรรมที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มคนในสังคมไทย ข้อมูล ข่าวสาร เหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เลือกรับและใช้ ข้อมูล ข่าวสารในการเรียนรู้ได้เหมาะสม บทบาท แหล่งข้อมูล ข่าวสาร เหตุการณ์ต่าง ๆ ของประเทศสมาชิกอาเซียน หน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและรัฐบาล ประชาธิปไตย ในท้องถิ่นและประเทศ ความสำคัญในการใช้สิทธิหรือออกเสียงเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย บทบาทของผู้ผลิตที่มีความรับผิดชอบ บทบาทของผู้บริโภคที่รู้เท่าทัน วิธีและประโยชน์ของการใช้ทรัพยากรและพลังงานอย่างยั่งยืน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิต ผู้บริโภค ธนาคาร และรัฐบาล การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจภายในท้องถิ่น สิทธิของผู้บริโภค และสิทธิของผู้ใช้แรงงานในประเทศสมาชิกอาเซียน เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ภูมิศาสตร์ (แผนที่ ภาพถ่ายชนิดต่าง ๆ) ระบุลักษณะสำคัญทางกายภาพและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของแต่ละภูมิภาค ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางกายภาพ กับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อมทางสังคมในประเทศ การเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติในประเทศไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน และผลที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนั้น

โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์ อธิบาย ระบุ สรุป ปฏิบัติ มีส่วนร่วมเปรียบเทียบ บอก ยกตัวอย่าง เพื่อให้ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ รักความเป็นไทย มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ มีจิตสาธารณะ ซื่อสัตย์สุจริต เห็นคุณค่า มุ่งมั่นในการทำงาน รักสิ่งแวดล้อม อยู่อย่างพอเพียง

### ตัวชี้วัด

|          |   |                                              |
|----------|---|----------------------------------------------|
| มฐ. ส๑.๑ | : | ป๖/๑ ป๖/๒ ป๖/๓ ป๖/๔ ป๖/๕ ป๖/๗ ป๖/๗ ป๖/๘ ป๖/๙ |
| มฐ. ส๑.๒ | : | ป๖/๑ ป๖/๒ ป๖/๓ ป๖/๔                          |
| มฐ. ส๒.๑ | : | ป๖/๑ ป๖/๒ ป๖/๓ ป๖/๔ ป๖/๕                     |
| มฐ. ส๒.๒ | : | ป๖/๑ ป๖/๒ ป๖/๓                               |
| มฐ. ส๓.๑ | : | ป๖/๑ ป๖/๒ ป๖/๓                               |
| มฐ. ส๓.๒ | : | ป๖/๑ ป๖/๒                                    |
| มฐ. ส๕.๑ | : | ป๖/๑ ป๖/๒                                    |
| มฐ. ส๕.๒ | : | ป๖/๑ ป๖/๒ ป๖/๓                               |

รวม ๓๑ ตัวชี้วัด

## คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ส ๑๖๑๐๒ ประวัติศาสตร์ ๖

รายวิชาพื้นฐาน  
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

เวลา ๔๐ ชั่วโมง

### คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาช่วงเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญในอดีต สภาพสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของประเทศเพื่อนบ้านในปัจจุบัน ความสัมพันธ์ของกลุ่มอาเซียน พัฒนาการของอาณาจักรรัตนโกสินทร์ ความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ การปกครอง ประวัติและผลงานของบุคคลสำคัญ ภูมิปัญญาไทย สมัยรัตนโกสินทร์ ที่น่าภาคภูมิใจ และควรค่าแก่การอนุรักษ์

โดยการอธิบาย การใช้หลักฐานแผนที่แสดง การบอกความสัมพันธ์ การยกตัวอย่าง การสืบค้นข้อมูล รวบรวมข้อมูล และนำเสนอ

เพื่อความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ รักท้องถิ่นและความเป็นไทย ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่น ในการทำงาน มีความตระหนัก เห็นคุณค่าภูมิปัญญาของไทย ภาคภูมิใจ และมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์

### มาตรฐาน / ตัวชี้วัด

- |             |                                                                                         |
|-------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|
| ส ๔.๑ ป.๖/๑ | อธิบายความสำคัญของวิธีการทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์อย่างง่าย ๆ |
| ส ๔.๑ ป.๖/๒ | นำเสนอข้อมูลจากหลักฐานที่หลากหลายในการทำความเข้าใจเรื่องราวสำคัญในอดีต                  |
| ส ๔.๒ ป.๖/๑ | อธิบายสภาพสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของประเทศเพื่อนบ้านในปัจจุบัน                        |
| ส ๔.๒ ป.๖/๒ | บอกความสัมพันธ์ของกลุ่มอาเซียนโดยสังเขป                                                 |
| ส ๔.๓ ป.๖/๑ | อธิบายพัฒนาการของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ โดยสังเขป                                          |
| ส ๔.๓ ป.๖/๒ | อธิบายปัจจัยที่ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและการปกครองของไทยสมัยรัตนโกสินทร์  |
| ส ๔.๓ ป.๖/๓ | ยกตัวอย่างผลงานของบุคคลสำคัญด้านต่างๆสมัยรัตนโกสินทร์                                   |
| ส ๔.๓ ป.๖/๔ | อธิบายภูมิปัญญาไทยที่สำคัญสมัยรัตนโกสินทร์ที่น่าภาคภูมิใจ และควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้    |

รวม ๘ ตัวชี้วัด

ส่วนที่ ๓ หน่วยการเรียนรู้  
โครงสร้างรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ๑  
ระดับประถมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ เวลา ๘๐ ชั่วโมง

| ลำดับ<br>ที่ | ชื่อหน่วยการเรียนรู้ | มาตรฐานการเรียนรู้/<br>ตัวชี้วัด | สาระสำคัญ                                                        | เวลา<br>(ชั่วโมง) | น้ำหนัก<br>คะแนน |
|--------------|----------------------|----------------------------------|------------------------------------------------------------------|-------------------|------------------|
| ๑.           | พุทธประวัติ          | ส ๑.๑ ป.๑/๑, ป.๑/๒               | ประวัติและหลักธรรม<br>ศาสนาที่ตนนับถือ                           | ๖                 | ๖                |
| ๒.           | พระรัตนตรัย          | ส ๑.๑ ป.๑/๓                      | หลักปฏิบัติทาง<br>พระพุทธศาสนาและ<br>ศาสนาอื่นในการ<br>ดำรงชีวิต | ๓                 | ๖                |
| ๓.           | พัฒนาจิต             | ส ๑.๑ ป.๑/๔                      | ความสำคัญของ<br>คัมภีร์ในศาสนาที่ตน<br>นับถือ                    | ๔                 | ๖                |
| ๔.           | ศาสนสถาน             | ส ๑.๒ ป.๑/๑, ป.๑/๒               | -บำเพ็ญประโยชน์<br>ต่อศาสนสถาน<br>-การแสดงตนเป็น<br>พุทธมามกะ    | ๘                 | ๘                |
| ๕.           | วันสำคัญ             | ส ๑.๒ ป.๑/๓                      | ประวัติโดยสังเขปของ<br>วันสำคัญทาง<br>พระพุทธศาสนา               | ๔                 | ๖                |
| ๖.           | สมาชิกที่ดี          | ส ๒.๑ ป.๑/๑                      | การเป็นสมาชิกที่ดี<br>และปฏิบัติตามหลัก<br>ข้อควรปฏิบัติ         | ๓                 | ๖                |
| ๗.           | คนดีศรีไทย           | ส ๒.๑ ป.๑/๒                      | ปฏิบัติตนเป็นคนดีมี<br>ความภาคภูมิใจใน<br>ตนเองและผู้อื่น        | ๔                 | ๖                |

| ลำดับ<br>ที่ | ชื่อหน่วยการเรียนรู้ | มาตรฐานการเรียนรู้/<br>ตัวชี้วัด | สาระสำคัญ                                                                                                                                                                                                                                                        | เวลา<br>(ชั่วโมง) | น้ำหนัก<br>คะแนน |
|--------------|----------------------|----------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|------------------|
| ๘.           | สิทธิหน้าที่         | ส ๒.๒ ป.๑/๑,ป.๑/๒                | ปฏิบัติตนเป็นสมาชิก<br>ที่ดีของครอบครัวและ<br>โรงเรียน                                                                                                                                                                                                           | ๖                 | ๖                |
| ๙.           | ประชาธิปไตย          | ส ๒.๒ ป.๑/๓                      | ปฏิบัติตามกิจกรรม<br>ประชาธิปไตยได้ใน<br>ชีวิตประจำวัน                                                                                                                                                                                                           | ๔                 | ๖                |
| ๑๐.          | เก็บและออม           | ส ๓.๑ ป.๑/๑, ป.๑/๒               | -ใช้สินค้าและการ<br>บริการใช้<br>ชีวิตประจำวันอย่างรู้<br>คุณค่า<br>- วางแผนการใช้<br>จ่ายเงินอย่างมี<br>ประโยชน์                                                                                                                                                | ๖                 | ๖                |
| ๑๑.          | ฉลาดใช้              | ส ๓.๑ ป.๑/๓                      | ใช้ทรัพยากรทั้ง<br>ส่วนตัวและส่วนร่วม<br>อย่างถูกต้องและ<br>ประหยัดคุ้มค่า                                                                                                                                                                                       | ๔                 | ๖                |
| ๑๒.          | ใจซื่อมือสะอาด       | ส ๓.๒ ป.๑/๑                      | ความหมาย ประเภท<br>ความสำคัญของการ<br>ทำงานที่มีผลต่อ<br>ครอบครัวและสังคม<br>อย่างสุจริต                                                                                                                                                                         | ๔                 | ๖                |
| ๑๓.          | สิ่งแวดล้อมรอบตัว    | ส ๕.๑ ป. ๑/๑<br>ส ๕.๒ ป. ๑/๓     | สิ่งต่างๆ รอบตัวเรามี<br>ทั้งสิ่งที่เกิดขึ้นเอง<br>ตามธรรมชาติและที่<br>มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งมี<br>ผลต่อการดำเนินชีวิต<br>ดังนั้นเราจึงต้องจัด<br>ระเบียบสิ่งแวดล้อมที่<br>บ้านและที่โรงเรียน<br>เพื่อที่จะสามารถ<br>ดำรงชีวิตได้อย่างมี<br>ความสุขและ<br>ปลอดภัย | ๔                 | ๖                |

| ลำดับ<br>ที่                | ชื่อหน่วยการเรียนรู้               | มาตรฐานการเรียนรู้/<br>ตัวชี้วัด       | สาระสำคัญ                                                                                                                                                                                                 | เวลา<br>(ชั่วโมง) | น้ำหนัก<br>คะแนน |
|-----------------------------|------------------------------------|----------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|------------------|
| ๑๔.                         | ที่ตั้งและแผนผัง                   | ส ๕.๑ ป. ๑/๒<br>ป. ๑/๓ ป. ๑/๔          | การบอกตำแหน่งของ<br>สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว<br>เรานั้น จะต้องรู้ทิศ<br>หลัก และที่ตั้งของสิ่ง<br>ต่างๆ โดยใช้<br>ความสัมพันธ์ของ<br>ตำแหน่ง ระยะ ทิศ<br>ของสิ่งเหล่านั้น                                  | ๖                 | ๖                |
| ๑๕.                         | สภาพอากาศ มนุษย์<br>กับสภาพแวดล้อม | ส ๕.๑ ป. ๑/๕<br>ส ๕.๒ ป. ๑/๑<br>ป. ๑/๒ | การเปลี่ยนแปลงของส<br>ภาพอากาศในรอบวัน<br>การเปลี่ยนแปลงของ<br>สภาพแวดล้อม จะมีผล<br>ต่อมนุษย์ดังนั้นเราจึงต้<br>ปรับตัวให้เข้ากับ<br>สภาพการเปลี่ยนแปลง<br>ดังกล่าว เพื่อดำเนินชีวิ<br>ได้อย่างมีความสุข | ๑๐                | ๑๔               |
| รวม                         |                                    |                                        |                                                                                                                                                                                                           | ๘๐                | ๑๐๐              |
| ระหว่างภาคเรียน             |                                    |                                        |                                                                                                                                                                                                           | ๗๘                | ๗๐               |
| ปลายภาคเรียน                |                                    |                                        |                                                                                                                                                                                                           | ๒                 | ๓๐               |
| รวมผลการวัดประเมินผลทั้งหมด |                                    |                                        |                                                                                                                                                                                                           | ๘๐                | ๑๐๐              |

โครงสร้างรายวิชา ประวัติศาสตร์ ๑  
ระดับประถมศึกษา      ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑      เวลา ๔๐ ชั่วโมง

| ลำดับที่                    | ชื่อหน่วยการเรียนรู้ | มาตรฐานการเรียนรู้/<br>ตัวชี้วัด | สาระสำคัญ                                                                                                                                                            | เวลา<br>(ชั่วโมง) | น้ำหนัก<br>คะแนน |
|-----------------------------|----------------------|----------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|------------------|
| ๑                           | ปฏิทินชีวิต          | ส ๔.๑<br>ป.๑/๑ ป.๑/๒<br>ป.๑/๓    | บอกวันเดือนปีและการนับ<br>ช่วงเวลาตามปฏิทินที่ใช้ใน<br>ชีวิตประจำวัน ลำดับ<br>เหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน<br>บอกประวัติความเป็นมา<br>ของตนเองและครอบครัว<br>ตนเอง       | ๑๐                | ๓๐               |
| ๒                           | สภาพแวดล้อม          | ส ๔.๒<br>ป.๑/๑ ป.๑/๒             | บอกความเปลี่ยนแปลงทาง<br>สภาพแวดล้อม สิ่งของ<br>เครื่องใช้ การดำเนินชีวิต<br>ของครอบครัว เหตุการณ์<br>สำคัญที่เกิดขึ้นในครอบครัว                                     | ๑๐                | ๓๐               |
| ๓                           | สัญลักษณ์ชาติไทย     | ส ๔.๓<br>ป.๑/๑ ป.๑/๒<br>ป.๑/๓    | สัญลักษณ์สำคัญของไทย<br>ความหมายและ<br>ความสำคัญ การเคารพธง<br>ชาติ การร้องเพลงชาติ<br>เพลงสรรเสริญพระบารมี<br>การเคารพพระบรมฉายา<br>ลักษณ์ แหล่งวัฒนธรรมใน<br>ชุมชน | ๒๐                | ๔๐               |
| รวม                         |                      |                                  |                                                                                                                                                                      | ๔๐                | ๑๐๐              |
| ระหว่างภาคเรียน             |                      |                                  |                                                                                                                                                                      | ๓๘                | ๗๐               |
| ปลายภาคเรียน                |                      |                                  |                                                                                                                                                                      | ๒                 | ๓๐               |
| รวมผลการวัดประเมินผลทั้งหมด |                      |                                  |                                                                                                                                                                      | ๔๐                | ๑๐๐              |

โครงสร้างรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ๒  
ระดับประถมศึกษา      ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒      เวลา ๘๐ ชั่วโมง

| ลำดับ<br>ที่ | ชื่อหน่วยการเรียนรู้ | มาตรฐานการเรียนรู้/<br>ตัวชี้วัด | สาระสำคัญ                                                           | เวลา<br>(ชั่วโมง) | น้ำหนัก<br>คะแนน |
|--------------|----------------------|----------------------------------|---------------------------------------------------------------------|-------------------|------------------|
| ๑.           | พุทธประวัติ          | ส ๑.๑ ป.๒/๑,ป.๒/๒<br>ป.๒/๓, ป๒/๓ | - พระพุทธศาสนา<br>เป็นเอกลักษณ์ของ<br>ชาติไทย<br>- ศาสนิกชนตัวอย่าง | ๗                 | ๘                |
| ๒.           | พระรัตนตรัย          | ส ๑.๑ ป.๒/๔ป.๒/๖                 | -หลักธรรมในศาสนา<br>และหลักปฏิบัติ                                  | ๔                 | ๖                |
| ๓.           | ครอบครัวตัวดี        | ส ๑.๑ ป.๒/๕                      | หลักการทำความดี                                                     | ๗                 | ๘                |
| ๔.           | มรณาทชาวพุทธ         | ส ๑.๒ ป.๒/๑<br>ป.๒/๒             | ฝึกปฏิบัติมรณาท<br>ชาวพุทธ                                          | ๗                 | ๘                |
| ๕.           | มารยาทไทย            | ส ๑.๒ ป.๒/๒                      | กิริยามารยาทไทย                                                     | ๔                 | ๖                |
| ๖.           | สิทธิ เสรีภาพ        | ส ๒.๑ ป.๒/๑ ป๒/๔                 | การใช้สิทธิและการ<br>ยอมรับ                                         | ๖                 | ๘                |
| ๗.           | สัมพันธ์ชุมชน        | ส ๒.๑ ป๒/๓                       | การอยู่ร่วมกันใน<br>ชุมชน                                           | ๔                 | ๖                |
| ๘.           | ระบบการเมือง         | ส ๒.๒ ป.๒/๑,<br>ป.๒/๒            | ความสัมพันธ์ของตน<br>กับชุมชน                                       | ๔                 | ๖                |
| ๙.           | ซื้อขายแลกเปลี่ยน    | ส ๓.๑ ป.๒/๑, ป.๒/๒<br>ป๒/๓ ป๒/๔  | -การใช้ทรัพยากร<br>-การใช้จ่ายอย่างสม<br>เหตุผล                     | ๑๐                | ๑๐               |
| ๑๐.          | เศรษฐกิจ             | ส ๓.๒ ป.๒/๑ป๒/๒                  | ความหมายและ<br>บทบาท                                                | ๗                 | ๘                |

| ลำดับ<br>ที่                | ชื่อหน่วยการเรียนรู้                              | มาตรฐานการเรียนรู้/<br>ตัวชี้วัด             | สาระสำคัญ                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | เวลา<br>(ชั่วโมง) | น้ำหนัก<br>คะแนน |
|-----------------------------|---------------------------------------------------|----------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|------------------|
| ๑๑.                         | สิ่งแวดล้อมรอบตัว                                 | ส ๕.๑ ป.๒/๑<br>ส ๕.๒ ป.๒/๑<br>ป.๒/๒<br>ป.๒/๔ | สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว<br>และทรัพยากรธรรมชาติ<br>มีคุณค่าและมีประโยชน์<br>ต่อการดำรงชีวิตของ<br>มนุษย์และสิ่งมีชีวิตต่าง<br>ดังนั้นทุกคนจึงควรใช้<br>ทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้อยู่<br>แล้วไม่หมดไปและที่ใช้<br>แล้วหมดไปได้อย่าง<br>คุ้มค่า และมีส่วนร่วมใน<br>การฟื้นฟู ปรับปรุง<br>สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน<br>และชุมชน | ๘                 | ๑๐               |
| ๑๒.                         | ตำแหน่งและ<br>ลักษณะทาง<br>กายภาพ                 | ส ๕.๑ ป.๒/๒                                  | การสำรวจหรือศึกษา<br>เกี่ยวกับลูกโลก แผนที่<br>แผนที่ แผนที่ และ<br>ภาพถ่าย ซึ่งเป็น<br>เครื่องมือทาง<br>ภูมิศาสตร์ที่ใช้ใน<br>การศึกษาตำแหน่ง<br>และลักษณะทาง<br>กายภาพของสิ่งต่างๆ<br>ในโลก                                                                                                                         | ๗                 | ๘                |
| ๑๓.                         | ความสัมพันธ์ของ<br>โลก ดวงอาทิตย์<br>และดวงจันทร์ | ส ๕.๑ ป.๒/๓<br>ส ๕.๒ ป.๒/๓                   | โลก ดวงอาทิตย์ และ<br>ดวงจันทร์มี<br>ความสัมพันธ์กันทำ<br>ให้เกิดปรากฏการณ์<br>ทางธรรมชาติ<br>ซึ่งส่งผลต่อการ<br>ดำเนินชีวิตของ<br>มนุษย์                                                                                                                                                                             | ๖                 | ๘                |
| รวม                         |                                                   |                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | ๘๐                | ๑๐๐              |
| ระหว่างภาคเรียน             |                                                   |                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | ๗๘                | ๗๐               |
| ปลายภาคเรียน                |                                                   |                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | ๒                 | ๓๐               |
| รวมผลการวัดประเมินผลทั้งหมด |                                                   |                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | ๘๐                | ๑๐๐              |

โครงสร้างรายวิชา ประวัติศาสตร์ ๒  
ระดับประถมศึกษา      ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒      เวลา ๔๐ ชั่วโมง

| ลำดับ<br>ที่ | หน่วยการเรียนรู้   | มาตรฐาน<br>การเรียนรู้/ตัวชี้วัด | สาระสำคัญ                                                                                                                    | เวลา<br>(ชั่วโมง) | น้ำหนัก<br>คะแนน |
|--------------|--------------------|----------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|------------------|
| ๑            | กาลเวลา            | ส ๔.๑<br>ป.๓/๑ ป.๓/๒             | ช่วงเวลาต่าง ๆ มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต เราสามารถแบ่งช่วงเวลาเป็นกลางวัน และกลางคืน                                      | ๗                 | ๑๐               |
| ๒            | ประวัติโรงเรียน    | ส ๔.๒<br>ป.๓/๑ ป.๓/๒ ป.๓/๓       | โรงเรียนแต่ละแห่งมีสภาพของโรงเรียนที่แตกต่างกันเช่น ขนาดของโรงเรียน จำนวนอาคารเรียน มีการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน | ๗                 | ๑๐               |
| ๓            | วัฒนธรรมในโรงเรียน | ส ๔.๒<br>ป.๓/๑ ป.๓/๒ ป.๓/๓       | การปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมในโรงเรียนจะทำให้เราอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้                                                             | ๗                 | ๑๕               |
| ๔            | ชาติไทย            | ส ๔.๒<br>ป.๓/๑ ป.๓/๒ ป.๓/๓       | ชาติไทยเป็นชาติเก่าแก่มีสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นไทยได้แก่ ธงชาติไทย เพลงชาติไทย ภาษาไทย การแสดง ความเคารพ                 | ๗                 | ๑๐               |
| ๕            | ประชาธิปไตยในชุมชน | ส ๔.๓<br>ป.๓/๑ ป.๓/๒ ป.๓/๓       | ชุมชนที่มีลักษณะประชาธิปไตยจะมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบภายในชุมชนนั้น ๆ สมาชิกในชุมชนจะมีหน้าที่ความรับผิดชอบที่แตกต่างกันไป  | ๗                 | ๑๐               |

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับประถมศึกษา

โรงเรียนมหาภาพระจาดทองอุ้มภัก

| ลำดับที่                    | หน่วยการเรียนรู้    | มาตรฐานการเรียนรู้/<br>ตัวชี้วัด | สาระสำคัญ                                                                                                                 | เวลา<br>(ชั่วโมง) | น้ำหนัก<br>คะแนน |
|-----------------------------|---------------------|----------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|------------------|
| ๖                           | ภูมิปัญญาในโรงเรียน | ส ๔.๒<br>ป.๓/๑ ป.๓/๒ ป.<br>๓/๓   | โรงเรียนเป็นสถานที่ให้ความรู้<br>และเป็นที่รวบรวมความรู้ต่าง ๆ<br>ตั้งแต่สมัยปู่ ย่า ตา ยาย แล้ว<br>ถ่ายทอดให้กับนักเรียน | ๗                 | ๑๕               |
| รวม                         |                     |                                  |                                                                                                                           | ๔๐                | ๑๐๐              |
| ระหว่างภาคเรียน             |                     |                                  |                                                                                                                           | ๓๘                | ๗๐               |
| ปลายภาคเรียน                |                     |                                  |                                                                                                                           | ๒                 | ๓๐               |
| รวมผลการวัดประเมินผลทั้งหมด |                     |                                  |                                                                                                                           | ๔๐                | ๑๐๐              |

โครงสร้างรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ๓  
ระดับประถมศึกษา      ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓      เวลา ๘๐ ชั่วโมง

| ลำดับ<br>ที่ | ชื่อหน่วยการ<br>เรียนรู้ | มาตรฐานการเรียนรู้/<br>ตัวชี้วัด | สาระสำคัญ                                                     | เวลา<br>(ชั่วโมง) | น้ำหนัก<br>คะแนน |
|--------------|--------------------------|----------------------------------|---------------------------------------------------------------|-------------------|------------------|
| ๑.           | พุทธประวัติ              | ส ๑.๑ ป.๓/๑, ป.๓/๒               | -พุทธศาสนา<br>-พุทธประวัติ                                    | ๕                 | ๖                |
| ๒.           | พระไตรปิฎก               | ส ๑.๑ ป.๓/๓, ป.๓/๔               | ความสำคัญของคัมภีร์                                           | ๕                 | ๖                |
| ๓.           | พระรัตนตรัย              | ส ๑.๑ ป.๓/๕, ป.๓/๖,<br>ป.๓/๗     | หลักธรรมและการ<br>ปฏิบัติตามหลักธรรม                          | ๕                 | ๖                |
| ๔.           | มรรยาทชาวพุทธ            | ส ๑.๒ ป.๓/๑, ป.๓/๒               | ปฏิบัติตนในศาสนพิธี<br>และมรรยาทของชาว<br>พุทธ                | ๖                 | ๘                |
| ๕.           | พุทธมามกะ                | ส ๑.๒ ป.๓/๓                      | ปฏิบัติตนในวันสำคัญ                                           | ๔                 | ๖                |
| ๖.           | วัฒนธรรม<br>ประเพณี      | ส ๒.๑ ป.๓/๑, ป.๓/๒               | ประเพณีวัฒนธรรมใน<br>ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องใน<br>ชีวิตประจำวัน | ๕                 | ๖                |
| ๗.           | บุคคลในท้องถิ่น          | ส ๒.๑ ป.๓/๓, ป.๓/๔               | สรุปผลงานที่เป็น<br>แบบอย่างในชุมชน                           | ๕                 | ๖                |
| ๘.           | การเลือกตั้ง             | ส ๒.๒ ป.๓๑,ป.๓/๒                 | บทบาทหน้าที่ของ<br>สมาชิกในการเลือกตั้ง                       | ๕                 | ๖                |
| ๙.           | บุคคลตัวอย่าง            | ส ๒.๒ ป.๓/๓                      | การเลือกบุคคลเป็น<br>ตัวแทนในระดับต่างๆ                       | ๔                 | ๖                |
| ๑๐.          | วางแผนราย                | ส ๓.๑ ป.๓/๑, ป.๓/๒               | วางแผนการใช้จ่าย<br>อย่างมีระบบ                               | ๖                 | ๘                |

| ลำดับ<br>ที่ | ชื่อหน่วยการ<br>เรียนรู้ | มาตรฐานการเรียนรู้/<br>ตัวชี้วัด | สาระสำคัญ                                                                                                                                                                                                                                                       | เวลา<br>(ชั่วโมง) | น้ำหนัก<br>คะแนน |
|--------------|--------------------------|----------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|------------------|
| ๑๑.          | ซื้อขายขายคล่อง          | ส ๓.๑ ป.๓/๓                      | หลักการผลิตและ<br>หลักการบริโภค                                                                                                                                                                                                                                 | ๔                 | ๖                |
| ๑๒.          | หน้าที่ของ<br>ประชาชน    | ส ๓.๒ ป.๓/๑, ป.๓/๒,<br>ป.๓/๓     | - ภาษีและการจัด<br>- บริการที่ภาครัฐจัดให้<br>- การแข่งขันทาง<br>การค้า                                                                                                                                                                                         | ๕                 | ๖                |
| ๑๓.          | สิ่งต่างๆ รอบตัว<br>เรา  | ส ๕.๑ ป.๓/๑<br>ป.๓/๒<br>ป.๓/๓    | แผนที่ แผนที่ และ<br>ภาพถ่ายมีความสำคัญ<br>ในการใช้หาข้อมูลทาง<br>ภูมิศาสตร์ในชุมชน<br>แสดงที่ตั้งของสถานที่<br>สำคัญในบริเวณ<br>โรงเรียนและชุมชน<br>นอกจากนั้นยังเป็น<br>ข้อมูลทำให้รู้<br>ความสัมพันธ์ของ<br>ลักษณะทางกายภาพ<br>กับลักษณะของสังคม<br>ของชุมชน | ๑๒                | ๑๔               |

| ลำดับ<br>ที่                | ชื่อหน่วยการ<br>เรียนรู้ | มาตรฐานการเรียนรู้/<br>ตัวชี้วัด                | สาระสำคัญ                                                                                                                                                                                                                                                                                        | เวลา<br>(ชั่วโมง) | น้ำหนัก<br>คะแนน |
|-----------------------------|--------------------------|-------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|------------------|
| ๑๔.                         | มนุษย์กับ<br>สิ่งแวดล้อม | ส ๕.๒ ป.๓/๑<br>ป.๓/๒<br>ป.๓/๓<br>ป.๓/๔<br>ป.๓/๕ | สภาพแวดล้อมใน<br>ชุมชนจากอดีตถึง<br>ปัจจุบันมีการ<br>เปลี่ยนแปลงไป มีการ<br>พึ่งพาสีงแวดล้อมและ<br>ทรัพยากรธรรมชาติใน<br>การสนองความ<br>ต้องการพื้นฐานของ<br>มนุษย์และการ<br>ประกอบอาชีพ<br>กิจกรรมต่างๆ ของ<br>มนุษย์ส่งผลให้เกิด<br>มลพิษ นอกจากนั้นยัง<br>มีความแตกต่างกัน<br>ของเมืองและชนบท | ๙                 | ๑๐               |
| รวม                         |                          |                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | ๘๐                | ๑๐๐              |
| ระหว่างภาคเรียน             |                          |                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                   | ๗๐               |
| ปลายภาคเรียน                |                          |                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                   | ๓๐               |
| รวมผลการวัดประเมินผลทั้งหมด |                          |                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | ๘๐                | ๑๐๐              |

โครงสร้างรายวิชาประวัติศาสตร์ ๓  
ระดับประถมศึกษา  
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ เวลา ๔๐ ชั่วโมง

| ลำดับ<br>ที่ | ชื่อหน่วยการ<br>เรียนรู้ | มาตรฐานการเรียนรู้/<br>ตัวชี้วัด | สาระสำคัญ                                                                                                                                                             | เวลา<br>(ชั่วโมง) | น้ำหนัก<br>คะแนน |
|--------------|--------------------------|----------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|------------------|
| ๑.           | ช่วงเวลา                 | ส ๔.๑<br>ป.๓/๑ ป.๓/๒             | การเรียนรู้ที่เกี่ยวกับ<br>ช่วงเวลาต่าง ๆ มี<br>ความสำคัญต่อการ<br>ดำเนินชีวิตของมนุษย์<br>ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน<br>โดยมีปฏิทินเป็นเครื่องมือ<br>บอกช่วงเวลาต่าง ๆ | ๗                 | ๑๐               |
| ๒.           | ประวัติชุมชน             | ส ๔.๒<br>ป.๓/๑ ป.๓/๒             | การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ<br>ชุมชน สามารถใช้วิธีการ<br>ทางประวัติศาสตร์ได้คือ<br>การกำหนดหัวข้อและ<br>รวบรวมข้อมูล                                                      | ๗                 | ๑๐               |
| ๓.           | วัฒนธรรมใน<br>ชุมชน      | ส ๔.๒<br>ป.๓/๑ ป.๓/๒<br>ป.๓/๓    | การดำเนินชีวิตของคนใน<br>ชุมชนอยู่ภายใต้เงื่อนไข<br>สภาพแวดล้อมทาง<br>ธรรมชาติและสังคม<br>แตกต่างกัน การดำเนิน<br>ชีวิตก็จะแตกต่างกัน                                 | ๗                 | ๑๕               |
| ๔.           | ชาติไทย                  | ส ๔.๒<br>ป.๓/๑ ป.๓/๒ ป.๓/๓       | ชาติไทยเป็นชาติเก่าแก่มี<br>สัญลักษณ์แสดงถึงความ<br>เป็นไทย คือ<br>ธงชาติไทย และเพลงชาติ<br>ไทย                                                                       | ๗                 | ๑๐               |
| ๕.           | บุคคลสำคัญ               | ส ๔.๓<br>ป.๓/๑ ป.๓/๒ ป.๓/๓       | การศึกษาประวัติและ<br>ผลงานของบุคคลสำคัญ<br>ตั้งแต่ในอดีตจนถึง<br>ปัจจุบันที่มีความสัมพันธ์<br>กับท้องถิ่น                                                            | ๗                 | ๑๐               |

| ลำดับ<br>ที่                | ชื่อหน่วยการ<br>เรียนรู้ | มาตรฐานการเรียนรู้/<br>ตัวชี้วัด | สาระสำคัญ                                                                                                                                                                     | เวลา<br>(ชั่วโมง) | น้ำหนัก<br>คะแนน |
|-----------------------------|--------------------------|----------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|------------------|
| ๑.                          | ภูมิปัญญาใน<br>ชุมชน     | ส ๔.๓<br>ป.๓/๑ ป.๓/๒ ป.๓/๓       | ภูมิปัญญาเกิดจากการ<br>สร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ โดย<br>ผ่านกระบวนการเรียนรู้<br>และถ่ายทอดสืบกันมา<br>เพื่อพัฒนาการดำเนิน<br>ชีวิตให้เหมาะสมกับ<br>สภาพแวดล้อมและความ<br>เป็นอยู่ | ๗                 | ๑๕               |
| รวม                         |                          |                                  |                                                                                                                                                                               | ๔๐                | ๑๐๐              |
| ระหว่างภาคเรียน             |                          |                                  |                                                                                                                                                                               |                   | ๗๐               |
| ปลายภาคเรียน                |                          |                                  |                                                                                                                                                                               |                   | ๓๐               |
| รวมผลการวัดประเมินผลทั้งหมด |                          |                                  |                                                                                                                                                                               | ๔๐                | ๑๐๐              |

โครงสร้างรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ๔  
ระดับประถมศึกษา      ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔      เวลา ๘๐ ชั่วโมง

| ลำดับ<br>ที่ | ชื่อหน่วยการ<br>เรียนรู้ | มาตรฐานการเรียนรู้/<br>ตัวชี้วัด | สาระสำคัญ                                                                | เวลา<br>(ชั่วโมง) | น้ำหนัก<br>คะแนน |
|--------------|--------------------------|----------------------------------|--------------------------------------------------------------------------|-------------------|------------------|
| ๑.           | ศูนย์รวมจิตใจ            | ส ๑.๑ ป.๔/๑, ป.๔/๒               | ความสำคัญของ<br>พระพุทธศาสนา พุทธ<br>ประวัติ                             | ๖                 | ๕                |
| ๒.           | พระรัตนตรัย              | ส ๑.๑ ป.๔/๓, ป.๔/๔               | -พุทธสาวก<br>-ศาสนิกชน<br>-หลักธรรม                                      | ๔                 | ๕                |
| ๓.           | บริหารจิต เจริญ<br>ปัญญา | ส ๑.๑ ป.๔/๕, ป.๔/๖               | การนำหลักธรรมมา<br>บริหารจิต                                             | ๘                 | ๖                |
| ๔.           | หลักธรรม                 | ส ๑.๑ ป.๔/๗, ป.๔/๘               | - ประวัติศาสดา<br>- หลักธรรมของแต่ละ<br>ศาสนา                            | ๕                 | ๕                |
| ๕.           | มรรยาทชาวพุทธ            | ส ๑.๒ ป.๔/๑, ป.๔/๒,<br>ป.๔/๓     | - ความรู้เบื้องต้น<br>-มรรยาทของศาสนิกชน<br>-ปฏิบัติตนในหลักศาสน<br>พิธี | ๘                 | ๖                |
| ๖.           | ผู้นำดี ผู้ตามยอด        | ส ๒.๑ ป.๔/๑, ป.๔/๒               | การร่วมกิจกรรมและการ<br>ปฏิบัติในการเป็นผู้นำผู้<br>ตาม                  | ๔                 | ๕                |
| ๗.           | วัฒนธรรมประจำ<br>ภาค     | ส ๒.๑ ป.๔/๓, ป.๔/๔,<br>ป.๔/๕     | -สิทธิหน้าที่<br>-วัฒนธรรมในแต่ละภาค<br>-ปัญหาและแนวทางการ<br>แก้ปัญหา   | ๘                 | ๖                |

| ลำดับ<br>ที่ | ชื่อหน่วยการ<br>เรียนรู้ | มาตรฐานการเรียนรู้/<br>ตัวชี้วัด | สาระสำคัญ                                                                                                                                                                                                                        | เวลา<br>(ชั่วโมง) | น้ำหนัก<br>คะแนน |
|--------------|--------------------------|----------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|------------------|
| ๘.           | อำนาจอธิปไตย             | ส ๒.๒ ป.๔/๑, ป.๔/๒,<br>ป.๔/๓     | -อำนาจหน้าที่ของ<br>พลเมืองตามหลัก<br>ประชาธิปไตย<br>-ความสำคัญของสถาบัน<br>พระมหากษัตริย์                                                                                                                                       | ๗                 | ๕                |
| ๙.           | เศรษฐกิจพอเพียง          | ส ๓.๑ ป.๔/๑, ป.๔/๒,<br>ป.๔/๓     | -ประโยชน์ของสินค้า<br>-การวางแผนการใช้จ่าย<br>-หลักการบริหาร<br>เศรษฐกิจ                                                                                                                                                         | ๑๐                | ๖                |
| ๑๐.          | สถาบันการเงิน            | ส ๓.๒ ป.๔/๑, ป.๔/๒               | อาชีพ, การพึ่งพา, ความ<br>เข้มแข็งของชุมชน                                                                                                                                                                                       | ๔                 | ๕                |
| ๑๑.          | แผนที่ ภาพถ่าย           | ส ๕.๑ ป.๔/๑<br>ป.๔/๒<br>ป.๔/๓    | แผนที่และภาพถ่าย เป็น<br>เครื่องมือทางภูมิศาสตร์<br>ที่ใช้สำหรับอธิบาย<br>ลักษณะทางกายภาพ<br>ตำแหน่ง ที่ตั้ง และ<br>ทิศทางของทรัพยากร<br>และสิ่งต่างๆ ในจังหวัด<br>ทำให้เรียนรู้เนื้อหาทาง<br>ภูมิศาสตร์ได้เข้าใจมาก<br>ยิ่งขึ้น | ๗                 | ๖                |

| ลำดับ<br>ที่                | ชื่อหน่วยการ<br>เรียนรู้ | มาตรฐานการเรียนรู้/<br>ตัวชี้วัด | สาระสำคัญ                                                                                                                                                                                                                                         | เวลา<br>(ชั่วโมง) | น้ำหนัก<br>คะแนน |
|-----------------------------|--------------------------|----------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|------------------|
| ๑๒.                         | สภาพแวดล้อม<br>รอบตัวเรา | ส ๕.๒ ป.๔/๑<br>ป.๔/๒<br>ป.๔/๓    | สภาพแวดล้อมทาง<br>กายภาพที่ชุมชนอาศัยอยู่<br>มีผลต่อการดำเนินชีวิต<br>ของคนในชุมชน ซึ่งการ<br>เปลี่ยนแปลง<br>สภาพแวดล้อมทำให้เกิด<br>การเปลี่ยนแปลงสภาพ<br>ชุมชนด้วย ดังนั้นทุกคนจึง<br>ต้องมีส่วนร่วมในการ<br>อนุรักษ์ทรัพยากรและ<br>สิ่งแวดล้อม | ๑๑                | ๑๐               |
| รวม                         |                          |                                  |                                                                                                                                                                                                                                                   | ๘๐                | ๑๐๐              |
| ระหว่างภาคเรียน             |                          |                                  |                                                                                                                                                                                                                                                   |                   | ๗๐               |
| ปลายภาคเรียน                |                          |                                  |                                                                                                                                                                                                                                                   |                   | ๓๐               |
| รวมผลการวัดประเมินผลทั้งหมด |                          |                                  |                                                                                                                                                                                                                                                   | ๘๐                | ๑๐๐              |

โครงสร้างรายวิชาประวัติศาสตร์ ๔  
 ระดับประถมศึกษา  
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔  
 เวลา ๔๐ ชั่วโมง

| ลำดับ<br>ที่                | ชื่อหน่วยการ<br>เรียนรู้                                  | มาตรฐานการเรียนรู้/<br>ตัวชี้วัด   | สาระสำคัญ                                                                                                                                     | เวลา<br>(ชั่วโมง) | น้ำหนัก<br>คะแนน |
|-----------------------------|-----------------------------------------------------------|------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|------------------|
| ๑.                          | วัน เวลา และ<br>วิธีการทาง<br>ประวัติศาสตร์               | ส ๔.๑<br>ป๔/๑ ป๔/๒                 | ช่วง เวลา เป็นทศวรรษ<br>ศตวรรษ และสหัสวรรษ<br>ยุคสมัยในการศึกษา<br>ประวัติของมนุษยชาติ<br>โดยสังเขป                                           | ๘                 | ๑๕               |
| ๒.                          | การตั้งถิ่นฐานและ<br>การดำเนินชีวิตจาก<br>อดีตถึงปัจจุบัน | ส๔.๑<br>ป๔/๑<br>ส๔.๒<br>ป๔/๒       | นับช่วง เวลา เป็น<br>ทศวรรษ ศตวรรษ และ<br>สหัสวรรษ<br>ยกตัวอย่างหลักฐานทาง<br>ประวัติศาสตร์ที่พบใน<br>ท้องถิ่นที่แสดงพัฒนาการ<br>ของมนุษยชาติ | ๘                 | ๑๕               |
| ๓.                          | ความเป็นมาของ<br>ชาติไทย                                  | ส๔.๓<br>ป๔/๑                       | อธิบายพัฒนาการของ<br>อาณาจักรสุโขทัย<br>โดยสังเขป                                                                                             | ๗                 | ๕                |
| ๔.                          | อาณาจักรสุโขทัย                                           | ส๔.๓<br>ป๔/๓                       | อธิบายภูมิปัญญาไทยที่<br>สำคัญ สมัยสุโขทัยที่<br>น่าภาคภูมิใจ และควรค่า<br>แก่การอนุรักษ์                                                     | ๘.                | ๑๐               |
| ๕.                          | วัฒนธรรมและ<br>ปัญหาท้องถิ่น                              | ส ๔.๒<br>ป๔/๒ ป๔/๓<br>ส๔.๓<br>ป๔/๒ | ยกตัวอย่างหลักฐานทาง<br>ประวัติศาสตร์ที่พบใน<br>ท้องถิ่นที่แสดง<br>พัฒนาการของ<br>มนุษยชาติ                                                   | ๑๐                | ๒๕               |
| รวม                         |                                                           |                                    |                                                                                                                                               | ๔๐                | ๑๐๐              |
| ระหว่างภาคเรียน             |                                                           |                                    |                                                                                                                                               |                   | ๗๐               |
| ปลายภาคเรียน                |                                                           |                                    |                                                                                                                                               |                   | ๓๐               |
| รวมผลการวัดประเมินผลทั้งหมด |                                                           |                                    |                                                                                                                                               | ๔๐                | ๑๐๐              |

โครงสร้างรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ๕  
ระดับประถมศึกษา      ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕      เวลา ๘๐ ชั่วโมง

| ลำดับ<br>ที่ | ชื่อหน่วยการ<br>เรียนรู้    | มาตรฐานการเรียนรู้/<br>ตัวชี้วัด | สาระสำคัญ                                                                    | เวลา<br>(ชั่วโมง) | น้ำหนัก<br>คะแนน |
|--------------|-----------------------------|----------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|-------------------|------------------|
| ๑.           | มรดกทาง<br>วัฒนธรรม         | ส ๑.๑ ป.๕/๑                      | -มรดกทางวัฒนธรรมที่<br>ได้รับจากพระพุทธศาสนา<br>และการนำไปใช้พัฒนา<br>ประเทศ | ๔                 | ๔                |
| ๒.           | พุทธประวัติ                 | ส ๑.๑ ป.๕/๒, ป.๕/๓               | -สรุปพุทธประวัติ<br>-พุทธสาวก<br>-ศาสนิกชน                                   | ๕                 | ๕                |
| ๓.           | พระไตรปิฎก                  | ส ๑.๑ ป.๕/๔, ป.๕/๕               | องค์ประกอบของ<br>พระไตรปิฎกและ<br>หลักธรรมที่สำคัญ                           | ๖                 | ๕                |
| ๔.           | บริหารจัดการ เจริญ<br>ปัญญา | ส ๑.๑ ป.๕/๖, ป.๕/๗               | -รู้และปฏิบัติการบริหาร<br>จิต<br>-โอวาท ๓                                   | ๕                 | ๕                |
| ๕.           | วันสำคัญ                    | ส ๑.๒ ป.๕/๑, ป.๕/๒ ป.<br>๕/๓     | -การจัดพิธีกรรม<br>-การมีส่วนร่วมในพิธีกรรม<br>-มรรยาทของศาสนิกชน            | ๘                 | ๖                |
| ๖.           | พลเมืองดี                   | ส ๒.๑ ป.๕/๑, ป.๕/๒               | -สถานภาพ บทบาท สิทธิ<br>เสรีภาพหน้าที่ของ<br>พลเมืองดี<br>-สิทธิเสรีภาพเด็ก  | ๖                 | ๕                |
| ๗.           | วัฒนธรรม ภูมิ<br>ปัญญา      | ส ๒.๑ ป.๕/๓, ป.๕/๔               | -คุณค่าของวัฒนธรรมไทย<br>-ตัวอย่างและการอนุรักษ์<br>ภูมิปัญญาท้องถิ่น        | ๖                 | ๕                |

| ลำดับ<br>ที่ | ชื่อหน่วยการ<br>เรียนรู้ | มาตรฐานการเรียนรู้/<br>ตัวชี้วัด | สาระสำคัญ                                                                                                                                                                                                      | เวลา<br>(ชั่วโมง) | น้ำหนัก<br>คะแนน |
|--------------|--------------------------|----------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|------------------|
| ๘.           | การปกครอง<br>ท้องถิ่น    | ส ๒.๒ ป.๕/๑,<br>ป.๕/๒ป.๕/๓       | -อำนาจอธิปไตยและ<br>การปกครองตามระบบ<br>ประชาธิปไตย                                                                                                                                                            | ๘                 | ๖                |
| ๙.           | เศรษฐกิจพอเพียง          | ส ๓.๑ ป.๕/๑, ป.๕/๒,<br>ป.๕/๓     | -ปัจจัยการผลิต<br>-หลักการและปรัชญาของ<br>เศรษฐกิจพอเพียง                                                                                                                                                      | ๘                 | ๖                |
| ๑๐.          | ธนาคาร                   | ส ๓.๒ ป.๕/๑, ป.๕/๒               | บทบาทหน้าที่ของธนาคาร<br>การฝากเงินการกู้เงิน                                                                                                                                                                  | ๖                 | ๕                |
| ๑๑.          | ภูมิศาสตร์น้ำ            | ส ๕.๑ ป.๕/๑<br>ป.๕/๒<br>ป.๕/๓    | การรู้ตำแหน่ง ระยะ<br>ทิศทางของภูมิภาค<br>ลักษณะภูมิลักษณะที่สำคัญ<br>ในภูมิภาคต่างๆ ของแผนที่<br>ประเทศไทย ย่อมทำให้<br>เข้าใจถึงความสัมพันธ์ของ<br>ลักษณะทางกายภาพกับ<br>ลักษณะทางสังคมใน<br>ภูมิภาคของตนเอง | ๙                 | ๘                |

| ลำดับ<br>ที่                | ชื่อหน่วยการ<br>เรียนรู้ | มาตรฐานการเรียนรู้/<br>ตัวชี้วัด | สาระสำคัญ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | เวลา<br>(ชั่วโมง) | น้ำหนัก<br>คะแนน |
|-----------------------------|--------------------------|----------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|------------------|
| ๑๒.                         | มนุษย์กับ<br>สิ่งแวดล้อม | ส ๕.๒ป.๕/๑<br>ป.๕/๒<br>ป.๕/๓     | สภาพแวดล้อมทางกายภาพ<br>มีอิทธิพลต่อลักษณะการตั้ง<br>ถิ่นฐานและการย้ายถิ่นฐาน<br>ของประชากรในแต่ละ<br>ภูมิภาค ซึ่งก่อให้เกิดวิถีชีวิต<br>และการสร้างสรรค์<br>วัฒนธรรม ปัจจุบันมี<br>ผลกระทบที่เกิดจากการ<br>ทำลายสภาพแวดล้อมจึง<br>ควรร่วมมือกันเสนอแนวคิด<br>ในการรักษาสภาพแวดล้อม<br>ในภูมิภาค ซึ่งจะส่งผลดีต่อ<br>การดำรงชีวิตของมนุษย์ | ๑๐                | ๑๐               |
| รวม                         |                          |                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | ๘๐                | ๑๐๐              |
| ระหว่างภาคเรียน             |                          |                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                   | ๗๐               |
| ปลายภาคเรียน                |                          |                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                   | ๓๐               |
| รวมผลการวัดประเมินผลทั้งหมด |                          |                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | ๘๐                | ๑๐๐              |

โครงสร้างรายวิชาประวัติศาสตร์ ๕  
ระดับประถมศึกษา  
ชั้นประถมศึกษาศึกษาปีที่ ๕ เวลา ๔๐ ชั่วโมง

| ลำดับ<br>ที่ | ชื่อหน่วยการ<br>เรียนรู้                                   | มาตรฐานการเรียนรู้/<br>ตัวชี้วัด | สาระสำคัญ                                                            | เวลา<br>(ชั่วโมง) | น้ำหนัก<br>คะแนน |
|--------------|------------------------------------------------------------|----------------------------------|----------------------------------------------------------------------|-------------------|------------------|
| ๑.           | หลักฐานความเป็นมาของท้องถิ่น                               | ส ๔.๑<br>ป๕/๑                    | ความเป็นมาของท้องถิ่นโดยใช้หลักฐานที่หลากหลาย                        | ๔                 | ๑๐               |
| ๒.           | แหล่งประวัติศาสตร์                                         | ส ๔.๑<br>ป๕/๒                    | ข้อมูลจากแหล่งต่างๆเพื่อตอบคำถามทางประวัติศาสตร์อย่างมีเหตุผล        | ๔                 | ๑๐               |
| ๓.           | ความแตกต่างท้องถิ่น                                        | ส ๔.๑<br>ป๕/๓                    | ความแตกต่างระหว่างความจริงกับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องราวในท้องถิ่น | ๔                 | ๑๐               |
| ๔.           | อารยธรรมของอินเดีย จีนที่มีต่อไทยและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ | ส ๔.๒<br>ป๕/๑                    | อิทธิพลของอารยธรรมของอินเดีย จีนที่มีต่อไทยและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ | ๔                 | ๑๐               |
| ๕.           | อิทธิพลวัฒนธรรมต่างชาติที่มีต่อสังคมไทย                    | ส ๔.๒<br>ป๕/๒                    | อิทธิพลของวัฒนธรรมต่างชาติที่มีต่อสังคมไทย                           | ๔                 | ๑๐               |
| ๖.           | อาณาจักรอยุธยาและธนบุรี                                    | ส ๔.๓<br>ป๕/๑                    | พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรี                                   | ๕                 | ๕                |
| ๗.           | ความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและการปกครองของอยุธยา         | ส ๔.๓<br>ป๕/๒                    | ปัจจัยที่ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและการปกครองของอยุธยา  | ๕                 | ๕                |

| ลำดับ<br>ที่                | ชื่อหน่วยการ<br>เรียนรู้                                    | มาตรฐานการเรียนรู้/<br>ตัวชี้วัด | สาระสำคัญ                                                                                    | เวลา<br>(ชั่วโมง) | น้ำหนัก<br>คะแนน |
|-----------------------------|-------------------------------------------------------------|----------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|------------------|
| ๘.                          | ประวัติและผลงาน<br>ของบุคคลสำคัญ<br>สมัยอยุธยาและ<br>ธนบุรี | ส ๔.๓<br>ป๕/๓                    | ประวัติและผลงานของ<br>บุคคลสำคัญสมัยอยุธยา<br>และธนบุรีที่น่าภาคภูมิใจ                       | ๕                 | ๕                |
| ๙                           | ภูมิปัญญาไทยที่<br>สำคัญสมัยอยุธยา<br>และธนบุรี             | ส ๔.๓<br>ป๕/๔                    | ภูมิปัญญาไทยที่สำคัญสมัย<br>อยุธยาและธนบุรีที่น่า<br>ภาคภูมิใจและควรค่าแก่<br>การอนุรักษ์ไว้ | ๕                 | ๕                |
| รวม                         |                                                             |                                  |                                                                                              | ๔๐                | ๑๐๐              |
| ระหว่างภาคเรียน             |                                                             |                                  |                                                                                              |                   | ๗๐               |
| ปลายภาคเรียน                |                                                             |                                  |                                                                                              |                   | ๓๐               |
| รวมผลการวัดประเมินผลทั้งหมด |                                                             |                                  |                                                                                              | ๔๐                | ๑๐๐              |

โครงสร้างรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ๖  
ระดับประถมศึกษา      ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖      เวลา ๘๐ ชั่วโมง

| ลำดับ<br>ที่ | ชื่อหน่วยการเรียนรู้   | มาตรฐานการ<br>เรียนรู้/ตัวชี้วัด | สาระสำคัญ                                                   | เวลา<br>(ชั่วโมง) | น้ำหนัก<br>คะแนน |
|--------------|------------------------|----------------------------------|-------------------------------------------------------------|-------------------|------------------|
| ๑.           | มรดกทางวัฒนธรรม<br>ไทย | ส ๑.๑ ป.๖/๑                      | -พุทธศาสนาในฐานะศาสนา<br>ประจำชาติ                          | ๕                 | ๔                |
| ๒.           | พุทธประวัติ            | ส ๑.๑ ป.๖/๒,<br>ป.๖/๓            | -พุทธประวัติ<br>-พุทธสาวก,ชาดก<br>ศาสนิกชนตัวอย่าง          | ๖                 | ๔                |
| ๓.           | พระรัตนตรัย            | ส ๑.๑ ป.๖/๔<br>ป.๖/๕             | -หลักธรรม<br>-พุทธสุภาษิต<br>-ตัวอย่างบุคคลทำความดี         | ๖                 | ๔                |
| ๔.           | หลักธรรม               | ส ๑.๑ ป.๖/๖,<br>ป.๖/๗, ป.๖/๘     | -หลักธรรมตามศาสนาที่ตน<br>นับถือ<br>-การปฏิบัติตามหลักธรรม  | ๕                 | ๔                |
| ๕.           | ศาสนพิธี               | ส ๑.๑ ป.๖/๙                      | ศาสนพิธีตามหลักศาสนาที่<br>ตนนับถือ                         | ๕                 | ๔                |
| ๖.           | มรรยาทชาวพุทธ          | ส ๑.๒ ป.๖/๑,<br>ป.๖/๒            | -มรรยาทและการปฏิบัติตน<br>ในศาสนสถานของศาสนาที่<br>ตนนับถือ | ๖                 | ๔                |
| ๗.           | พุทธมามกะ              | ส ๑.๒ ป.๖/๓,<br>ป.๖/๔            | การปฏิบัติตนที่ถูกต้องใน<br>ศาสนพิธีตามศาสนา                | ๖                 | ๔                |

| ลำดับ<br>ที่ | ชื่อหน่วยการเรียนรู้        | มาตรฐานการ<br>เรียนรู้/ตัวชี้วัด | สาระสำคัญ                                                                                                                                 | เวลา<br>(ชั่วโมง) | น้ำหนัก<br>คะแนน |
|--------------|-----------------------------|----------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|------------------|
| ๘.           | กฎหมายไทย                   | ส ๒.๑ ป.๖/๑                      | กฎหมาย ประโยชน์ของ<br>กฎหมายที่เกี่ยวข้องใน<br>ชีวิตประจำวัน                                                                              | ๕                 | ๔                |
| ๙.           | มารยาทไทย                   | ส ๒.๑ ป.๖/๒,<br>ป.๖/๓            | -ความหมายและประเภท<br>ของวัฒนธรรม<br>-มารยาทไทย                                                                                           | ๔                 | ๔                |
| ๑๐.          | รู้ทันเหตุการณ์             | ส ๒.๑ ป.๖/๔,<br>ป.๖/๕            | -ประโยชน์คุณค่าของ<br>วัฒนธรรม<br>-ประโยชน์,แหล่งข้อมูล<br>ข่าวสาร                                                                        | ๔                 | ๔                |
| ๑๑.          | การเมืองการ<br>ปกครอง       | ส ๒.๒ ป.๖/๑,<br>ป.๖/๒ ป.๖/๓      | -บทบาทหน้าที่ของการบก<br>ครองส่วนท้องถิ่น<br>-การมีหน้าที่ตามหลัก<br>ประชาธิปไตย                                                          | ๖                 | ๕                |
| ๑๒.          | สิทธิผู้บริโภค              | ส ๓.๑ ป.๖/๑,<br>ป.๖/๒, ป.๖/๓     | -บทบาทของผู้ผลิต<br>-คุณสมบัติที่ดีของผู้บริโภค<br>-การใช้ทรัพยากร                                                                        | ๔                 | ๔                |
| ๑๓.          | การรวมกลุ่มทาง<br>เศรษฐกิจ  | ส ๓.๒ ป.๖/๑,<br>ป.๖/๒            | -ความสัมพันธ์ของผู้ผลิต<br>และผู้บริโภค<br>-การรวมกลุ่มเชิงเศรษฐกิจ                                                                       | ๖                 | ๕                |
| ๑๔.          | เครื่องมือทาง<br>ภูมิศาสตร์ | ส ๕.๑ ป.๖/๑                      | เครื่องมือทางภูมิศาสตร์<br>ประกอบด้วย แผนที่<br>ภาพถ่ายชนิดต่างๆ มี<br>ความสำคัญต่อการศึกษา<br>และค้นคว้าลักษณะสำคัญ<br>และสังคมของประเทศ | ๔                 | ๔                |

| ลำดับ<br>ที่ | ชื่อหน่วยการเรียนรู้                                | มาตรฐานการ<br>เรียนรู้/ตัวชี้วัด | สาระสำคัญ                                                                                                                                                                                                     | เวลา<br>(ชั่วโมง) | น้ำหนัก<br>คะแนน |
|--------------|-----------------------------------------------------|----------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|------------------|
| ๑๕.          | ลักษณะทาง<br>กายภาพของ<br>ประเทศไทย                 | ส ๕.๑ ป.๖/๑<br>ป.๖/๒             | ลักษณะทางกายภาพมี<br>ความสัมพันธ์กับ<br>ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ<br>การศึกษาลักษณะทาง<br>กายภาพและภูมิลักษณะที่มี<br>อิทธิพลต่อ ภูมิ<br>สังคมของประเทศไทย<br>สามารถหาข้อมูล<br>ได้จากเครื่องมือทาง<br>ภูมิศาสตร์ | ๗                 | ๕                |
| ๑๖           | ลักษณะทาง<br>กายภาพกับ<br>ปรากฏการณ์ทาง<br>ธรรมชาติ | ส ๕.๑ ป.๖/๒                      | การศึกษาความสัมพันธ์<br>ระหว่างลักษณะทาง<br>กายภาพกับปรากฏการณ์<br>ทางธรรมชาติ ทำให้เข้าใจ<br>การเกิดปรากฏการณ์ทาง<br>ธรรมชาติที่มีผลต่อการ<br>ดำรงชีวิต และสามารถ<br>ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่าง<br>ปลอดภัย        | ๓                 | ๓                |

| ลำดับ<br>ที่                | ชื่อหน่วยการเรียนรู้     | มาตรฐานการ<br>เรียนรู้/ตัวชี้วัด | สาระสำคัญ                                                                                                                                                                                                                                           | เวลา<br>(ชั่วโมง) | น้ำหนัก<br>คะแนน |
|-----------------------------|--------------------------|----------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|------------------|
| ๑๗                          | มนุษย์กับ<br>สิ่งแวดล้อม | ส ๕.๒ ป.๖/๑<br>ป.๖/๒<br>ป.๖/๓    | สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติมี<br>ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม<br>ทางสังคม การเปลี่ยนแปลง<br>สภาพธรรมชาติในประเทศ<br>ไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน ย่อม<br>ทำให้เกิดผลกระทบต่อประชากร<br>เศรษฐกิจ สังคม อาชีพและ<br>วัฒนธรรม จึงควรมีแผนใช้<br>ทรัพยากรอย่างเหมาะสม | ๘                 | ๕                |
| รวม                         |                          |                                  |                                                                                                                                                                                                                                                     | ๘๐                | ๑๐๐              |
| ระหว่างภาคเรียน             |                          |                                  |                                                                                                                                                                                                                                                     |                   | ๗๐               |
| ปลายภาคเรียน                |                          |                                  |                                                                                                                                                                                                                                                     |                   | ๓๐               |
| รวมผลการวัดประเมินผลทั้งหมด |                          |                                  |                                                                                                                                                                                                                                                     | ๘๐                | ๑๐๐              |

โครงสร้างรายวิชาประวัติศาสตร์ ๖  
ระดับประถมศึกษา  
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖  
เวลา ๔๐ ชั่วโมง

| ลำดับ<br>ที่                | ชื่อหน่วยการ<br>เรียนรู้          | มาตรฐานการเรียนรู้/<br>ตัวชี้วัด | สาระสำคัญ                                                                                                                               | เวลา<br>(ชั่วโมง) | น้ำหนัก<br>คะแนน |
|-----------------------------|-----------------------------------|----------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|------------------|
| ๑.                          | เวลาทาง<br>ประวัติศาสตร์          | ส ๔.๑<br>ป.๗/๑ - ป.๗/๒           | การนับเวลา ทำได้หลาย<br>ระบบ อาจบอกเป็น<br>ทศวรรษ ศักราช                                                                                | ๗                 | ๑๕               |
| ๒.                          | วิธีศึกษา<br>ประวัติศาสตร์        | ส ๔.๒<br>ป.๗/๑ - ป.๗/๒           | การศึกษาประวัติศาสตร์ต้อง<br>อาศัยหลักฐานต่างๆ ทั้งลาย<br>ลักษณ์อักษรวัตถุ ประเพณี<br>วัฒนธรรม ความเชื่อ                                | ๑๓                | ๒๐               |
| ๓.                          | ประวัติศาสตร์<br>สมัยรัตนโกสินทร์ | ส ๔.๓<br>ป.๗/๑ - ป.๗/๔           | เหตุการณ์ต่างๆ ตั้งแต่การ<br>สร้างกรุงเทพมหานครเป็น<br>ราชธานีถึงปัจจุบัน<br>บ้านเมืองมีการปรับปรุง<br>เปลี่ยนแปลง พัฒนาอย่าง<br>มากมาย | ๒๐                | ๓๕               |
| รวม                         |                                   |                                  |                                                                                                                                         | ๔๐                | ๑๐๐              |
| ระหว่างภาคเรียน             |                                   |                                  |                                                                                                                                         |                   | ๗๐               |
| ปลายภาคเรียน                |                                   |                                  |                                                                                                                                         |                   | ๓๐               |
| รวมผลการวัดประเมินผลทั้งหมด |                                   |                                  |                                                                                                                                         | ๔๐                | ๑๐๐              |

## ส่วนที่ ๔

### การจัดการเรียนรู้และการวัดและประเมินผล

#### กระบวนการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ต้องจัดให้เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ของตนเอง พัฒนาและขยายความคิดของตนเองจากความรู้ที่ได้เรียน ผู้เรียนต้องได้เรียนกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ทั้งในส่วนกว้างและลึก และจัดในทุกภาคและชั้นปี

หลักการเรียนการสอนกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ให้มีประสิทธิภาพ ได้แก่

๑. จัดการเรียนการสอนที่มีความหมาย โดยเน้นแนวคิดที่สำคัญ ๆ ที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ทั้งในและนอกโรงเรียน เป็นแนวคิด ความรู้ ที่คงทน ยั่งยืน มากกว่าที่จะศึกษาในสิ่งที่เป็นเนื้อหาหรือข้อเท็จจริงที่มากมายกระจัดกระจายแต่ไม่เป็นแก่นสาร ด้วยการจัดกิจกรรมที่มีความหมายต่อผู้เรียนและด้วยการประเมินผลที่ทำให้ผู้เรียนต้องใส่ใจในสิ่งที่เรียน เพื่อแสดงให้เห็นว่าเขาได้เรียนรู้และสามารถทำอะไรได้บ้าง

๒. จัดการเรียนการสอนที่บูรณาการ การบูรณาการตั้งแต่หลักสูตร หัวข้อที่จะเรียนโดยเชื่อมโยงเหตุการณ์ พัฒนาการต่าง ๆ ทั้งในอดีตและปัจจุบันที่เกิดขึ้นในโลกเข้าด้วยกัน บูรณาการความรู้ ทักษะ ค่านิยม และจริยธรรมลงสู่การปฏิบัติจริงด้วยการใช้แหล่งความรู้ สื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ และสัมพันธ์กับวิชาต่าง ๆ

๓. จัดการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนา ค่านิยม จริยธรรม จัดหัวข้อหน่วยการเรียนรู้ที่สะท้อน ค่านิยม จริยธรรม ปทัสถานในสังคม การนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต ช่วยผู้เรียนให้ได้คิดอย่างมีวิจารณญาณ ตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ยอมรับและเข้าใจในความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากตน และรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม

๔. จัดการเรียนการสอนที่ทำท่าย คาดหวังให้ผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ทั้งในส่วนตนและการเป็นสมาชิกกลุ่ม ให้ผู้เรียนใช้วิธีการสืบเสาะจัดการกับการเรียนรู้ของตนเอง

๕. จัดการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติ ให้ผู้เรียนได้พัฒนาการคิด ตัดสินใจสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง จัดการตัวเองได้ มีวินัยในตนเองทั้งด้านการเรียนและการดำเนินชีวิต เน้นการจัดกิจกรรมที่เป็นจริง เพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ความสามารถไปใช้ในชีวิตจริง

#### ขอบข่ายและลำดับประสบการณ์การเรียนรู้

ในการจัดทำหลักสูตรกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คณะกรรมการสถานศึกษาที่มีหน้าที่ พัฒนาหลักสูตรกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ในธรรมชาติของ ขอบข่ายและการจัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้ (Scope and Sequence) เพื่อให้การจัดสาระที่จะเรียนและ กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นลำดับตามกระบวนการเรียนรู้และธรรมชาติของกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม

#### กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ ๑ (ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓)

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในระดับประถมศึกษาเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่ต้องจัดทำด้วยความรอบคอบ เพราะสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในระดับช่วงชั้นนี้ จะต้องเน้นการช่วยเหลือให้ผู้เรียนมีทักษะ กระบวนการ และมีข้อมูลที่เป็นต่อการที่จะทำให้เขาเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมและมีความรับผิดชอบในอันที่จะรักษาค่านิยมประชาธิปไตยที่หลอมรวมความเป็นชาติเอาไว้ได้ กลุ่ม

สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในระดับประถมศึกษาต้องเน้นผู้เรียนได้เรียนรู้ว่าพวกเขามีหน้าที่อย่างไร เน้นให้ผู้เรียนได้แสวงหาและใช้ทักษะ กระบวนการ และข้อมูลต่าง ๆ ในโลกของเขาและในสังคม

ตลอดระยะเวลา ๑๒ ปี ที่เรียน ผู้เรียนต้องเรียนทุกสาระหลักทั้ง ๕ สาระในทุกชั้นปี สำหรับในช่วงชั้นที่ ๑ (ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ – ๓) การลำดับประสบการณ์การเรียนรู้จะเริ่มจากการให้ผู้เรียนได้เรียนในสิ่งที่เขาค้นเคย ได้เรียนรู้เรื่องราวกับตัวของเขาเองและผู้คนที่อยู่รอบ ๆ ตัวเขา ตลอดจนสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นที่เขาอยู่อาศัยแล้วเชื่อมโยงประสบการณ์ขยายไปสู่โลกกว้าง มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาเรื่องความรับผิดชอบ การร่วมมือกันและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่าง ๆ เพราะผู้เรียนในวัยนี้เป็นวันที่ไม่อยู่นิ่ง ชอบสำรวจ จึงควรให้เขามีส่วนร่วมในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ได้ตัดสินใจเรื่องที่เกิดขึ้นในสังคม ได้พัฒนาทักษะการอยู่ร่วมกันกับผู้เรียน ทำงานร่วมกับผู้อื่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมของห้องเรียน ได้ฝึกหัดการตัดสินใจในปัญหาต่าง ๆ และพัฒนาความเป็นพลเมืองดี

การศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเอง ครอบครัว โรงเรียนและชุมชน ควรจะต้องเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน และเปรียบเทียบกับผู้อื่น ครอบครัว โรงเรียนและชุมชนอื่นในประเทศและในโลกพร้อม ๆ กันไปด้วย ในลักษณะของการบูรณาการแนวคิดทางประวัติศาสตร์และสังคมศาสตร์ จากการศึกษาการ แม้ว่าเด็กเล็ก ๆ จะยังมีความเข้าใจเรื่องการลำดับเวลาไม่ค่อยดีนัก แต่ก็เป็นสิ่งสำคัญที่ควรจะต้องเริ่มตั้งแต่ช่วงชั้นนี้ให้ผู้เรียนได้เข้าใจแนวคิดเรื่องปัจจุบันและอดีต

นอกจากนั้นการบูรณาการแนวคิดทางภูมิศาสตร์ ความรู้พื้นฐานทางเศรษฐกิจการทำความเข้าใจในบรรทัดฐาน ค่านิยมประชาธิปไตย คุณธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ และจริยธรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความยุติธรรม ความเสมอภาค ความรับผิดชอบ เสรีภาพ บุรณภาพ ความรักชาติ ความซื่อสัตย์ ความกล้าหาญ ความเมตตา กรุณา เรื่องของอำนาจ ลัทธิอำนาจและกฎหมายเหล่านี้ เป็นต้น เป็นสาระและประสบการณ์ที่สำคัญของหลักสูตรในช่วงชั้นที่ ๑ นี้ด้วย

โดยสรุปกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในช่วงนี้ควรมีลักษณะดังนี้

- มีลักษณะบูรณาการ โดยนำประเด็นแนวคิดทางสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมทั้ง ๕ สาระมาบูรณาการในการเรียน
- ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์รอบ ๆ ตัว ตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน เพื่อนบ้าน และชุมชนในสังคมอื่นทั้งในระดับประเทศและโลก
- ควรพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องกาลเวลา อดีต ปัจจุบัน ในขณะที่ศึกษาประเด็นต่าง ๆ ทั้งในบริบทตนเอง ครอบครัว โรงเรียน เพื่อนบ้าน และชุมชน เพื่อเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจเรื่องสถานที่และเวลาในชั้นที่สูงขึ้น

**กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ ๒ (ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖)**

ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ ผู้เรียนควรจะได้ศึกษาเปรียบเทียบเรื่องราวของจังหวัดและภาคที่อยู่อาศัยในประเทศไทยกับของภูมิภาคอื่นในโลก การศึกษาเช่นนี้จะทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาแนวคิดเรื่องภูมิภาค เพื่อขยายประสบการณ์ไปสู่การทำความเข้าใจในภูมิภาคซึ่งโลกตะวันออกและซึ่งโลกตะวันตกเมื่อได้เรียนในช่วงชั้นสูงขึ้นต่อไป

การศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในปีแรกของช่วงชั้นนี้อาจเริ่มตั้งแต่การศึกษาเรื่องราวของจังหวัดและภาคของตน ทั้งเชิงประวัติศาสตร์ ลักษณะทางกายภาพ สังคมและวัฒนธรรม การเมืองการปกครองและสภาพเศรษฐกิจ ส่วนอีก ๒ ปีถัดไป คือ ช่วงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ จะเน้น

การศึกษาความเป็นประเทศไทยให้มากขึ้น รวมทั้งประเทศเพื่อนบ้านของไทย ซึ่งไม่จำเป็นต้องศึกษาทุกประเทศ อาจเลือกเป็นกรณีศึกษาเพื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทย

ในการศึกษาประเทศอื่นในภูมิภาคต่าง ๆ ผู้เรียนจะได้พัฒนาความเข้าใจศาสนา สังคม วัฒนธรรม และ ค่านิยม จริยธรรม ที่ผู้คนในประเทศนั้น ๆ ยึดถืออยู่ รวมทั้งสภาพเศรษฐกิจการเมืองการปกครอง ของประเทศ เหล่านั้น ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจว่าสภาพสังคมในที่ต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาอย่างไร มนุษย์ มีส่วนร่วมต่อการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้อย่างไร สภาพสังคมพัฒนามาสู่ปัจจุบันอย่างไร และแนวโน้มจะเป็น อย่างไรในอนาคต

ขณะที่ศึกษาเรื่องราวของจังหวัด ภาค ประเทศไทย ประเทศใกล้เคียงและภูมิภาคอื่นในโลก ใน ลักษณะกรณีศึกษา นี้ ควรให้ผู้เรียนได้สำรวจแนวคิดต่าง ๆ ทางสังคมศาสตร์ประเด็นคำถามเพื่อการเรียนรู้ในช่วง ขั้นนี้ได้แก่

- ผู้คนในสังคมนั้นเป็นอย่างไร มีค่านิยม จริยธรรมและความเชื่ออย่างไร (มานุษยวิทยา จิตวิทยา สังคมวิทยา ศาสนา และจริยธรรม)
- สภาพแวดล้อมที่ผู้คนในสังคมนั้นอาศัยอยู่เป็นอย่างไร (ภูมิศาสตร์)
- สังคมนั้นมีการจัดระเบียบทางสังคมอย่างไร (การเมืองการปกครอง)
- ผู้คนเหล่านี้ดำเนินชีวิตกันอย่างไรในสังคมนั้น (เศรษฐศาสตร์)

### แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เรื่องภูมิศาสตร์

ในการวัดและประเมินการเรียนรู้เรื่องภูมิศาสตร์ ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ ๓ ประการ คือ ความสามารถ ทาง ภูมิศาสตร์ กระบวนการทางภูมิศาสตร์ และทักษะทางภูมิศาสตร์ ผู้สอนต้องทำความเข้าใจความหมาย ของ ความสามารถ กระบวนการ และทักษะทางภูมิศาสตร์อย่างถ่องแท้ รวมถึงศัพท์เทคนิคที่เกี่ยวข้องกับการ รู้เรื่อง ภูมิศาสตร์ ซึ่งสามารถศึกษาได้จากอภิธานศัพท์ในเอกสารฉบับนี้ ตลอดจนอนุกรมวิธานของทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ซึ่งเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานต่างๆ ที่ผู้เรียนต้องแสดง ทักษะ ความสามารถโดยดำเนินการตามกระบวนการในการปฏิบัติงาน หรือสร้างผลงานจากการปฏิบัติงานนั้น ดังนั้นสิ่งที่ขาดไม่ได้ที่ผู้สอนต้องดำเนินการเพื่อการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เรื่องภูมิศาสตร์ คือ การกำหนดงาน และสถานการณ์ให้ผู้รับการปฏิบัติ ประเด็นสำคัญคือ การวางแผนว่าจะใช้สถานการณ์ใดในการประเมิน การรู้ เรื่องภูมิศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนแสดงทักษะ ความสามารถที่ต้องการวัดออกมาได้ชัดเจนที่สุด โดยสิ่งสำคัญ ที่ผู้สอน ควรคำนึงถึง คือ ผู้สอนต้องได้สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนอย่างใกล้ชิด รูปแบบของงานสำหรับประเมิน ทักษะการ ปฏิบัติมีหลายรูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ ๑ งานสำหรับประเมินอย่างสั้น มักจะใช้ในการประเมินความรอบรู้ในหลักการพื้นฐาน กระบวนการ ความสัมพันธ์ของขั้นตอนการปฏิบัติงาน รวมถึงทักษะการคิดในเรื่องต่างๆ โดยทั่วไปงาน ในรูปแบบ นี้ใช้เวลาไม่นาน งานสำหรับประเมินอย่างสั้นอาจเป็นคำถามปลายเปิด (Open-End Tasks) หรือ แผนผังมโน ทัศน์ (Concept Mapping) ก็ได้ งานในรูปแบบนี้นิยมใช้กับการประเมินผู้เรียนรายบุคคล

รูปแบบที่ ๒ งานที่เป็นเหตุการณ์ สามารถวัดความสามารถของผู้เรียนได้อย่างกว้างขวาง เช่น ความ คล่องแคล่วในการใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ การแปลความหมายข้อมูลทางภูมิศาสตร์ ทักษะการ ตัดสินใจอย่าง เป็นระบบ ทักษะการแก้ปัญหา งานที่เป็นเหตุการณ์สามารถสะท้อนถึงทักษะและระดับ ความสามารถในการนำ ความรู้ ทักษะ ความสามารถไปประยุกต์ใช้ งานรูปแบบนี้ ใช้เวลาในการประเมิน นานกว่าในรูปแบบแรก งานใน

รูปแบบที่สองนี้ อาจจะเป็นการประเมินการเขียน การประเมินกระบวนการ ทำงานทางภูมิศาสตร์ต่างๆ หรืองาน การวิเคราะห์และการแก้ปัญหาได้

รูปแบบที่ ๓ งานสำหรับประเมินระยะยาว เป็นงานที่มีลักษณะเป็นโครงการที่มีเป้าหมายหลายประการ และใช้เวลาในการปฏิบัติงานมากกว่างาน ๒ รูปแบบแรก โดยในช่วงแรกหรือช่วงต้นภาคการศึกษา ผู้สอน มอบหมายงานให้ผู้เรียนได้แสดงทักษะ ความสามารถ กระบวนการทางภูมิศาสตร์ด้านต่างๆ ที่ซับซ้อน งาน รูปแบบที่สามนี้มักเป็นโครงการระยะยาว เช่น โครงการวิจัยต่างๆ โครงการงานทางภูมิศาสตร์ นอกจากนี้ เมื่อสิ้นสุด ภาคการศึกษาแล้ว ผู้ประเมินหรือครูผู้สอนให้ผู้เรียนจัดนิทรรศการเพื่อนำเสนอผลการปฏิบัติงาน ต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือต่อสาธารณะต่อไป

#### ตารางแสดงตัวอย่างการกำหนดงานหรือสถานการณ์ที่ใช้ในการประเมินการรู้เรื่องทางภูมิศาสตร์

| การรู้เรื่องทางภูมิศาสตร์               | งานที่ใช้ในการประเมิน                                                                                                                                                                                        |
|-----------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ความเข้าใจระบบธรรมชาติ และมนุษย์        | แผนผังโน้ตส์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยและผลที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ ของระบบธรรมชาติและระบบมนุษย์                                                                                                                 |
| การใช้เทคนิค และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ | ให้ผู้เรียนไปสำรวจสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนโดยใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์เพื่อสร้างแผนผังชุมชนจากข้อมูลจริงที่สำรวจได้พิจารณาประเภทแผนที่ สัญลักษณ์ทางภูมิศาสตร์ในการนำเสนอที่เหมาะสมกับลักษณะข้อมูล และให้เหตุผล |

สิ่งที่สำคัญอีกประการที่ต้องคำนึงถึงในขั้นตอนนี้คือ จำนวนงาน หรือกิจกรรมที่จะให้ผู้เรียนปฏิบัติ กล่าวคือ ผู้เรียนอาจปฏิบัติงานที่วัดในด้านเดียวกันหลายงานได้ในระดับคุณภาพที่ไม่เท่ากัน ดังนั้น คณะแผนที่ ได้จากการปฏิบัติงานเพียงครั้งเดียวหรืองานเดียวอาจไม่เป็นตัวแทนที่ดีของทักษะที่ต้องการวัด ดังนั้น ผู้สอน ควรกำหนดให้ผู้รับการประเมินปฏิบัติงานมากกว่า ๑ งาน เพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าว โดยเครื่องมือที่วัดและ ประเมินทักษะการปฏิบัติมีหลากหลายเครื่องมือ แต่ในเอกสารฉบับนี้ ขอกล่าวถึงเฉพาะเครื่องมือที่ไม่ใช้การ ทดสอบได้แก่ เกณฑ์การให้คะแนน

#### การวัดผลประเมินผลกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นอกจากจะใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติตามมาตรฐานแล้ว ยังใช้เป็นกรอบในการวัดและประเมินผลเพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมีพัฒนาการ มีความสามารถและความสำเร็จทางการเรียนในระดับใด เพื่อนำผลมาใช้ในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งสถานศึกษาจะต้องมีผลการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งในระดับชั้น ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับชาติ รวมทั้งรับการประเมินจากภายนอกด้วย

เนื่องจากการเรียนรู้ในกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ กระบวนการคุณธรรม และค่านิยมที่ดีงาม มุ่งให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติแสวงหาความรู้ มีการทำโครงการ

โครงการ เป็นผู้ผลิตผลงาน รวมทั้งมีการทำงานกลุ่ม และการจัดทำแฟ้มสะสมงาน (portfolio) ด้วย ดังนั้น การวัดประเมินผลการเรียนรู้ดังกล่าว จะเน้นการประเมินผลจากสภาพจริง (authentic assessment) อันเป็นการประเมินผลการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการค้นหาความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน รวมทั้งสามารถประเมินคุณลักษณะ พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน อันเป็นแนวทางที่พัฒนาผู้เรียนได้เต็มศักยภาพ เพื่อบรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด การวัดและประเมินจึงต้องใช้วิธีการที่หลากหลายที่สอดคล้อง เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ ผสมผสานไปกับกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการประเมินจะ ครอบคลุมความรู้ ทักษะ ความประพฤติ พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และผลงานจากโครงการหรือแฟ้มสะสมงาน สะท้อนการสั่งสมการเรียนรู้ของผู้เรียนมาอย่างต่อเนื่อง การวัดและประเมินผลจะต้องกระทำในหลายบริบทอันได้แก่ ครูผู้สอนเป็นผู้ประเมิน ผู้เรียนประเมินตนเอง เพื่อนประเมินเพื่อน รวมทั้งผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมในการประเมินและแสดงความคิดเห็น

### วิธีการและเครื่องมือในการวัดและประเมินผล

ในการวัดและประเมินผลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เน้นความสามารถและคุณลักษณะที่แท้จริงของผู้เรียน จะต้องใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เช่น

๑. การทดสอบ เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความรู้ ความคิด ความก้าวหน้าในสาระการเรียนรู้ มีเครื่องมือวัดหลายแบบ เช่น แบบเลือกตอบ แบบเขียนตอบ บรรยายความ แบบเติมคำสั้น ๆ แบบถูกผิด แบบจับคู่ เป็นต้น

๒. การสังเกต เป็นการประเมินพฤติกรรม อารมณ์ การมีปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียน ความสัมพันธ์ในระหว่างทำงานกลุ่ม ความร่วมมือในการทำงาน การวางแผน ความอดทน วิธีการแก้ปัญหา ความคล่องแคล่วในการทำงาน การใช้เครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ในระหว่างการเรียนรู้และการทำกิจกรรมต่าง ๆ การสังเกตนั้นครูผู้สอนสามารถทำได้ตลอดเวลา ซึ่งอาจจะมีการสังเกตอย่างเป็นทางการ โดยกำหนดเวลาและบุคคลที่จะสังเกตหรือการสังเกตอย่างไม่เป็นทางการซึ่งเป็นการสังเกตโดยทั่วไปไม่เฉพาะเจาะจง โดยครูผู้สอนจัดทำเครื่องมือประกอบการสังเกต โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบของสิ่งที่สังเกต กำหนดเกณฑ์และร่องรอยที่จะใช้เป็นแนวทางในการสังเกตด้วย แล้วจัดทำเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) แบบประมาณค่า (rating scale)

๓. การสัมภาษณ์ เป็นการสนทนาซักถามพูดคุยเพื่อค้นหาข้อมูลที่ไม่อาจพบเห็นอย่างชัดเจน ในสิ่งที่นักเรียนประพฤติปฏิบัติในการทำงานโครงการ / โครงการ งานกลุ่ม กิจกรรมประจำวัน ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์อาจเป็นตัวผู้เรียนเอง เพื่อนร่วมงาน รวมทั้งผู้ปกครองนักเรียนด้วย การสัมภาษณ์อาจทำอย่างเป็นทางการ โดยกำหนดวัน เวลา และเรื่องที่สัมภาษณ์อย่างแน่นอน และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการเป็นการพูดคุยไม่เฉพาะเจาะจง ซึ่งจะทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีและได้ข้อมูลที่ชัดเจนสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง โดยครูผู้สอนจะตั้งข้อคำถามไว้ล่วงหน้าเพื่อจะได้พูดคุยได้ตรงประเด็น

๔. การประเมินภาคปฏิบัติ เป็นการประเมินการกระทำ การปฏิบัติงานเพื่อประเมินการสร้างผลงาน ชิ้นงาน ให้สำเร็จ การสาธิต การแสดงออกถึงทักษะและความสามารถที่ผู้เรียนให้ปรากฏในงาน ที่ตนสร้างขึ้น การประเมินภาคปฏิบัติจะต้องจัดทำเครื่องมือประเมินโดยครูผู้สอนจัดทำประเด็นการประเมิน และองค์ประกอบการประเมิน และจัดทำเครื่องมือประกอบการประเมินด้วย เช่น scoring rubric , rating scale และ checklist เป็นต้น

๕. scoring rubric เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบและประเด็นที่จะประเมิน เพื่ออธิบายลักษณะของคุณภาพของงานหรือการกระทำเป็นระดับคุณภาพหรือปริมาณ หรือระดับความสามารถเพื่อเป็นแนวทางในการ

ประเมิน และเป็นข้อมูลสำคัญแก่ครูผู้สอน ผู้ปกครองหรือผู้สนใจอื่น ๆ ได้ทราบว่าผู้เรียนรู้อะไร ทำได้มากเพียงใด มีคุณภาพผลงานเป็นอย่างไร โดยผู้ประเมินอาจจะให้คะแนนเป็นภาพรวม หรือจำแนกองค์ประกอบก็ได้

๖. การประเมินแฟ้มสะสมงาน (portfolio assessment) เป็นการประเมินความสามารถในการผลิตผลงานการบูรณาการความรู้ ประสบการณ์ ความพยายาม ความรู้สึก ความคิดเห็นของนักเรียนที่เกิดจากการสะสม รวบรวมผลงาน การคัดเลือกผลงาน การสะท้อนความคิดเห็นต่อผลงาน รวมทั้งการประเมินผลงาน การประเมินแฟ้มสะสมผลงานจะประเมินการจัดการ ความคิดสร้างสรรค์ หลักฐานแสดงความรู้ความสามารถในผลงานอันแสดงถึงความสัมฤทธิ์ผล ศักยภาพของผู้เรียนในสาระการเรียนรู้

### เกณฑ์การให้คะแนน (Scoring Rubric)

มีลักษณะเป็นระดับที่แสดงลักษณะหรือความสำเร็จของการปฏิบัติงานหรือผลงานของทักษะ ที่ประเมิน ซึ่งเกณฑ์การให้คะแนนจะมีคำอธิบายพฤติกรรมหรือลักษณะที่สะท้อนถึงทักษะประเมินในแต่ละ ระดับการประเมินกำกับไว้ ตั้งแต่ระดับสูงจนถึงระดับล่าง เหมาะสำหรับการประเมินการรู้เรื่องทางภูมิศาสตร์ ที่มีรายละเอียดค่อนข้างมากหรือซับซ้อน ประกอบด้วย ๖ ขั้นตอนหลัก ดังนี้

๑. ศึกษาและทำความเข้าใจทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการรู้เรื่องทางภูมิศาสตร์ที่ต้องการประเมิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความหมายและองค์ประกอบที่สำคัญที่ต้องการวัด

๒. กำหนดข้อรายการประเมินให้ชัดเจน ซึ่งอาจเป็นขั้นตอนในการปฏิบัติหรือพฤติกรรมย่อยในการปฏิบัติ

๓. เรียงลำดับข้อรายการประเมิน โดยเรียงลำดับขั้นตอนการปฏิบัติหรือพฤติกรรมย่อยที่จะประเมินตามลำดับเกิดขึ้นจริงเมื่อผู้เรียนปฏิบัติ

๔. เขียนข้อรายการประเมินให้เป็นไปตามจำนวนระดับผลประเมินที่ต้องการ เช่น ๔ ระดับ

๕. กำหนดค่าบ่งชี้ระดับ หรือคะแนนในแต่ละระดับที่กำหนดไว้ในขั้นตอนที่ ๔

๖. ระบุชื่อแบบประเมินค่าตามทักษะการปฏิบัติที่ต้องการประเมิน

### การพัฒนาสื่อและแหล่งการเรียนรู้

ที่ผ่านมาสื่อการเรียนรู้ที่สำคัญของการเรียนการสอนกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คือ หนังสือเรียนและแบบฝึกหัด การเรียนกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ต้องมีชีวิตชีวา มีสีสันของการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน เครื่องมืออุปกรณ์การเรียน อาจมีตั้งแต่ของง่าย ๆ จำพวก กระดาษ ดินสอ ไปจนถึงอุปกรณ์การสื่อสารเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ บุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ นอกจากนั้น การให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรงด้วยการลงมือปฏิบัติจริง ก็ถือเป็นสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญด้วย

**ห้องเรียน** ควรประกอบด้วย สื่อ อุปกรณ์การเรียนต่าง ๆ มีผนังห้องที่มีสีสันไว้จัดแสดงผลงานต่าง ๆ มีลูกโลก แผนที่ให้ผู้เรียนได้สัมผัสจัดตั้งได้ มีแหล่งความรู้ เอกสารหลักฐานทั้งที่เป็นแหล่งปฐมภูมิ ทุติยภูมิ ของจำลอง ภาพงานศิลปะ ดนตรี วรรณกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา มีสื่อประกอบคอมพิวเตอร์ สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย ซอฟต์แวร์เพื่อการสืบค้นข้อมูล และสื่อต่าง ๆ ที่ใช้เพื่อให้เรียนรู้สิ่งที่เป็นสภาพที่เป็นจริง

**สื่อการเรียนรู้บางอย่าง** ควรให้ผู้เรียนสามารถยืมกลับไปบ้านได้ เพื่อให้เขานำไปเรียน ศึกษา ร่วมกับกับคนในครอบครัว โดยถือว่าสมาชิกในครอบครัวก็เป็นแหล่งการเรียนรู้อีกแหล่งหนึ่ง

### อภิธานศัพท์

|                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| กระบวนการวิทยาศาสตร์ (Inductive science) | เป็นวิธีการแสวงหาความจริง หรือคำตอบ จากการใช้ประสบการณ์ (การสัมผัสด้วย ตา หู จมูก ลิ้น กาย) ที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบ เพื่อโยงความสัมพันธ์ของเหตุผลและผลที่ปรากฏในประสบการณ์นั้น และสรุปเป็นหลักหรืออธิบายความสัมพันธ์ดังกล่าวได้                                                                                                                             |
| การเมือง                                 | ความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจในการจัดระเบียบสังคม เพื่อประโยชน์และความสงบสุขของสังคม มีความสัมพันธ์ต่อกันโดยรวมทั้งหมดในส่วนของชีวิต ในพื้นที่หนึ่งที่เกี่ยวข้องกับอำนาจ อำนาจชอบธรรม หรืออิทธิพลและมีความสามารถในการดำเนินการได้                                                                                                                |
| ● ข้อมูล                                 | สิ่งที่ได้รับรู้มาและยังไม่มีการจัดประมวลให้เป็นระบบ เมื่อจัดระบบแล้ว เรียกว่าสารสนเทศ                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| ● การคิด                                 | การปรุงแต่งของจิตเมื่อรับรู้จากการสัมผัส                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| ความคิดรวบยอด                            | การรวบยอด (abstraction) ของความคิด หรือความคิดที่กระจ่างแจ้งในคุณสมบัติเฉพาะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนสามารถแยกสิ่งนั้นออกจากสิ่งอื่นได้ ความคิดกระจ่างหนึ่งความคิดเป็นความคิดรวบยอดหนึ่งความคิดนั้นไม่ได้อ้างถึงสิ่งเฉพาะหรือเหตุการณ์เฉพาะ แต่ค่อนข้างเป็นการรวบรวมคุณลักษณะร่วมทั้งหมดเป็นรูปธรรมจากประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้มาจากตัวอย่างหรือการสะสมประสบการณ์ |
| ความคิดสร้างสรรค์                        | เป็นความคิดที่ก่อให้เกิดสิ่งใหม่ ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ คือ ต้องมีความรู้ที่กระจ่างแปลกใหม่ไปจากเดิม มีความยืดหยุ่นและเป็นประโยชน์                                                                                                                                                                                                                           |
| ● ค่านิยม                                | การกำหนดคุณค่าและพัฒนาจนเป็นบุคลิกภาพประจำตัว                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| ● คุณค่า                                 | ลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น ความดี ความงาม ความดีเป็นคุณค่าของจริยธรรม ความงามเป็นคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ สิ่งที่ตอบสนองความต้องการได้เป็นสิ่งที่มีความคุณค่าเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ คุณค่าเปลี่ยนแปลงไปได้ตามเวลา และคุณค่ามักเปลี่ยนไปตามวิวัฒนาการของความเจริญ                                                                                             |
| จริยวัตร                                 | ความประพฤติที่ปฏิบัติเป็นประจำ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| ● จิต                                    | ธาตุชนิดหนึ่งที่สามารถรู้ได้ สังเกตได้ (ดู มโน วิญญาณ) ภาษาบาลี                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| ● เจริญปัญญา                             | การปฏิบัติเพื่อให้เกิดภาวะรู้ที่ชัดแจ้ง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| ● ทักษะ                                  | ความชำนาญที่เกิดขึ้นจากการฝึกฝนหรือการกระทำซ้ำ                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| เทคโนโลยี                                | การนำหลักการและวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสร้างสรรค์วัสดุ ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน                                                                                                                                                                                                                                                                |

|             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|-------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ● บทบาท     | การกระทำที่สังคมคาดหวังตามสถานภาพที่บุคคลครองอยู่                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| บรรทัดฐาน   | <p>ข้อตกลงของสังคมที่กำหนดให้สมาชิกประพฤติ ปฏิบัติ บางทีเรียกปทัสถาน สามารถใช้บรรทัดฐานของสังคม (social norms) เป็นมาตรฐานความประพฤติในทางจริยธรรมได้ ซึ่งแบ่งออกเป็น</p> <p>วิธีประชา (folkways) ได้แก่ แบบแผนพฤติกรรมในชีวิตประจำวันที่สังคมยอมรับ และได้ประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมา มักเกี่ยวข้องกับเรื่องการดำเนินชีวิต และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมจะไม่มีกฎเกณฑ์เคร่งครัดแน่นอนตายตัว</p> <p>กฎศีลธรรม หรือจารีต (mores) เป็นมาตรฐานความประพฤติของสังคมที่มีการกำหนดเกี่ยวกับจริยธรรมที่เข้มข้น ในกรณีมีผู้ฝ่าฝืนอาจมีการลงโทษ แม้ว่าในบางครั้งจะไม่มีลายลักษณ์อักษรก็ตาม เช่น การลวนลามสตรีในชนบทต้องลงโทษด้วยการเสียผี</p> <p>กฎหมาย (law) เป็นมาตรฐานความประพฤติที่รัฐกำหนดให้สมาชิกของรัฐพึงปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติ และกำหนดวิธีการปฏิบัติ การลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน</p> |
| บริหารจิต   | กิจกรรมในการฝึกจิตให้มีคุณภาพสูงขึ้นกว่าเดิม เช่น สมาธิ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| บูรณาการ    | การนำความรู้ต่าง ๆ มาผสมผสานสัมพันธ์กันให้เป็นเรื่องเดียว                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| ประเพณี     | <p>เป็นความประพฤติของคนหมู่หนึ่ง อยู่ในที่แห่งหนึ่ง ถือเป็นแบบแผนกันมาอย่างเดียวกัน และสืบกันมานาน</p> <p>ประเพณี คือ กิจกรรมที่มีรูปแบบของชุมชนหรือสังคมหนึ่งที่เกิดขึ้นมาด้วยจุดประสงค์ใดจุดประสงค์หนึ่ง และกำหนดการจัดกิจกรรมในช่วงเวลาแน่นอนสม่ำเสมอ กิจกรรมที่เป็นประเพณี อาจมองได้อีกประการหนึ่งว่า เป็นแบบแผนการปฏิบัติของกลุ่มเฉพาะหรือทางศาสนา</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| ประสบการณ์  | ความเข้าใจในเหตุการณ์ วัตถุ ความคิด อารมณ์ สิ่งที่ได้รับรู้ เรียนรู้ ปฏิบัติมาจากการสัมผัสหรือทางจิต หรือกิจกรรม การปฏิบัติซึ่งทำให้ความรู้หรือทักษะเพิ่มขึ้น                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| ประสิทธิภาพ | ผลการกระทำที่ได้ผลออกมาดีกว่าเดิม พิจารณาได้จากเวลา ปริมาณและคุณภาพ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| ● ปัญญา     | ความกระจ่างในความรู้ ทั้งรู้สึก รู้จริง รู้ชัด                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| ● ปัญหา     | สภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการให้ประสบความสำเร็จได้                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| ● ผล        | สิ่งที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากเหตุ (ดูเหตุ)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| ● พัฒนา     | การทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้นกว่าเดิม                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| ● พิจารณา   | การใช้ความคิดตรึกตรองโยงความสัมพันธ์ของเหตุผลและมีความเหมาะสม                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| ● พิธีกรรม  | พิธีกรรม คือ รูปแบบกิจกรรมที่เกิดขึ้นมาเพื่อวัตถุประสงค์ใด อาจเป็นส่วนหนึ่งของประเพณี หรือเป็นกิจกรรมเฉพาะตัวก็ได้ เช่น พิธีถวายสังฆทาน พิธีบวชนาค พิธีบวชลูกแก้ว พิธีขอฝน พิธีไหว้ครู พิธีแต่งงาน                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |

|               |                                                                                                                                                                    |
|---------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ● ภูมิปัญญา   | ความรู้ที่เกิดจากการใช้ความคิดในการสร้างสรรค์เพื่อใช้ประโยชน์จากที่ได้ปฏิสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ในขอบเขตหนึ่ง                                                       |
| ● มนุษยชาติ   | การเกิดเป็นมนุษย์มาจาก มนุษย์ = ผู้มีจิตใจสูง กับชาติ = เกิด โดยปกติ หมายถึงมนุษย์ทั่ว ๆ ไป                                                                        |
| ● มรรยาท      | พฤติกรรมที่สังคมกำหนดว่าควรประพฤติเป็นวัฒนธรรม วัดจากความเหมาะสมและไม่เหมาะสม                                                                                      |
| ● ระบบ        | การนำส่วนต่าง ๆ มาปรับเรียงต่อให้ทำงานประสาน ต่อเนื่องกันจนดูเป็นสิ่งเดียวกัน                                                                                      |
| ● วิเคราะห์   | การแยกแยะให้เห็นคุณลักษณะของแต่ละองค์ประกอบ                                                                                                                        |
| ● วิญญาน      | ธาตุรู้ชนิดหนึ่งสามารถสะสมจนกระทั่งอารมณ์ (กระจ่างความคิดได้) (ดู มโน จิต)                                                                                         |
| ● วิทยาศาสตร์ | กระบวนการแสวงหาความรู้ (ความจริง) จากการสัมผัส จากการสังเกต ทดลองเพื่อโยงความสัมพันธ์ของเหตุผล แล้วสรุปเป็นหลัก                                                    |
| ● ศรัทธา      | ความเชื่อในสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เป็นไปในทางที่เป็นกุศล                                                                                                                |
| ● ศาสตรา      | ผู้แสวงหาความจริงแท้ของดลกและชีวิต และนำความจริงที่ค้นพบมาเผยแพร่ให้ผู้อื่นได้ปฏิบัติตาม                                                                           |
| ● ศาสตร์      | ความรู้ในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง ในปัจจุบันมักหมายถึง ความรู้ที่ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์                                                                             |
| ● ศาสนพิธี    | ระเบียบแบบแผนวิธีการที่ใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา                                                                                                                       |
| ● ศาสนสถาน    | สถานที่เพื่อใช้ในการประกอบกิจกรรมทางศาสนา                                                                                                                          |
| ● ศาสนา       | ศาสนามาจากคำ สาสน์ (บ) ศาสน์ (ส) หมายถึง คำสั่งสอน ในภาษาอังกฤษมาจากภาษาละติน religio ซึ่งมาจาก religare , religere หมายถึง การปฏิบัติต่อเทพ หรือ ความผูกพันต่อเทพ |
| ● ศิลปะ       | ผลการสร้างสรรค์ทางสุนทรีย์ด้วยการแสดงออกทางสื่อ เพื่อส่งทอดความรู้สึกและอารมณ์                                                                                     |
| ● ศีลธรรม     | ความประพฤติที่ถูกต้องดีงาม มักเป็นไปตามหลักคำสอนของศาสนา                                                                                                           |
| ● เศรษฐกิจ    | ความรู้เกี่ยวกับการกิน การอยู่ของมนุษย์ในสังคม ว่าด้วยการทรัพยากรที่มีจำกัด การผลิต การกระจายผลผลิต และการบริโภค                                                   |
| ● สติ         | ความระลึกได้ สำนึกอยู่ได้ตลอดโดยไม่เผลอ                                                                                                                            |
| ● สถานภาพ     | ตำแหน่งที่แต่ละคนครองอยู่ในสถานที่หนึ่ง ในช่วงเวลาหนึ่ง                                                                                                            |
| ● สมาธิ       | การเพ่งจิตให้จับอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง                                                                                                                             |

|                       |                                                                                                                                                                                                                                            |
|-----------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ● สังคมศาสตร์         | การศึกษาความสัมพันธ์ของมนุษย์โดยใช้กระบวนการวิทยาศาสตร์                                                                                                                                                                                    |
| ● สังคมศึกษา          | การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนให้อยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ                                                                                                                                                                                  |
| ● สัมผัสปัญหา         | รู้จักในสิ่งที่ระลึกได้ ตระหนักและเข้าใจความเป็นจริงด้วยความกระจ่าง                                                                                                                                                                        |
| ● สัมมาชีพ            | การประกอบอาชีพสุจริตและเหมาะสมในสังคม                                                                                                                                                                                                      |
| ● สิ่งแวดล้อม         | สิ่งที่อยู่รอบ ๆ สิ่งใดสิ่งหนึ่งและมีอิทธิพลต่อสิ่งนั้น                                                                                                                                                                                    |
| ● สิทธิ               | ข้อเรียกร้องของปัจเจกชนซึ่งสังคมยอมรับ                                                                                                                                                                                                     |
| ● สิทธิทาง<br>ศีลธรรม | เป็นข้อเรียกร้องทางศีลธรรมของปัจเจกชนที่สังคมยอมรับ                                                                                                                                                                                        |
| ● หน้าที่             | เป็นความรับผิดชอบทางศีลธรรมของปัจเจกชนที่สังคมยอมรับ                                                                                                                                                                                       |
| ● เหตุ                | ภาวะเงื่อนไขที่จำเป็นที่ทำให้สิ่งหนึ่งเกิดขึ้นตามมา เรียกว่า ผล                                                                                                                                                                            |
| ● เหตุการณ์           | ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น                                                                                                                                                                                                                      |
| ● อนุรักษ์            | การรักษา จัดการ ดูแลทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม หรือ การรักษาป้องกันบาง<br>สิ่งไม่ให้เปลี่ยนแปลง สูญหายหรือถูกทำลาย                                                                                                                        |
| ● อำนาจ               | ความสามารถในการบีบบังคับสิ่งหนึ่ง (คนหนึ่ง...) กระทำตามที่ปรารถนา                                                                                                                                                                          |
| ● อิทธิพล             | อำนาจบังคับที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง                                                                                                                                                                                        |
| ● เอกลักษณะ           | ลักษณะที่มีความเป็นหนึ่งเดียว ไม่มีที่ใดเหมือน                                                                                                                                                                                             |
| ● การพัฒนา            | นัยสำคัญของคำนี้ คือ การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น                                                                                                                                                                                          |
| ● กระบวนการ           | กรรมวิธีหรือลำดับการกระทำซึ่งดำเนินการต่อเนื่องกันไปจนสำเร็จลง ณ ระดับหนึ่ง                                                                                                                                                                |
| ● อดีต                | คือ เวลาที่ล่วงเลยผ่านมาแล้ว ความสำคัญของอดีต คือ อดีตจะครอบงำความคิดและ<br>ความรู้ของเราอย่างกว้างขวางลึกซึ้ง อดีตที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มคน/ความสำคัญที่มีต่อ<br>เหตุการณ์และกลุ่มคนจะถูกนำมาเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน                           |
| ● อนาคต               | คือ ความลำเอียง ไม่ตรงกับความเป็นจริง เป็นธรรมชาติของมนุษย์ทุกคน ซึ่งผู้ที่เป็<br>นักประวัติศาสตร์จะต้องตระหนักและควบคุมให้ได้                                                                                                             |
| ● ความเป็น<br>กลาง    | คือ การมองด้วยปราศจากความรู้สึกอคติ จะเกิดขึ้นหากเข้าใจธรรมชาติของหลักฐานแต่<br>ละประเภท เข้าใจปรัชญาและวิธีการทางประวัติศาสตร์ เข้าใจจุดมุ่งหมายของผู้เรียน ผู้<br>บันทึกนักประวัติศาสตร์ (นั่นคือ เข้าใจว่า บันทึกเพื่ออะไร เพราะเหตุใด) |

|                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|----------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>● ความจริงแท้ (real truth)</li> </ul>     | <p>คือ ความจริงที่คงอยู่แน่นอนนิรันดร์ เป็นจุดหมายสูงสุดที่นักประวัติศาสตร์มุ่งแสวงหาซึ่งจะต้องอาศัยความเข้าใจและความจริงที่อยู่เบื้องหลังการเกิดพฤติกรรมและเหตุการณ์ต่าง ๆ (ที่มนุษย์เป็นผู้สร้าง) ซึ่งการแสวงหาความจริงแท้ ต้องอาศัยความสมบูรณ์ของหลักฐานและกระบวนการทางประวัติศาสตร์ที่ละเอียด ถี่ถ้วน กินเวลายาวนาน แต่นี่คือภาระหน้าที่ของนักประวัติศาสตร์</p>                                                                                       |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>● ภูมิศาสตร์</li> </ul>                   | <p>เป็นคำที่มาจากภาษากรีก (Geography) หมายถึง การพรรณาลักษณะของโลกเป็นศาสตร์ทางพื้นที่</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>● ลักษณะทางกายภาพของภูมิศาสตร์</li> </ul> | <p>หมายถึง ลักษณะที่มองเห็นเป็นรูปร่าง รูปทรง โดยสามารถมองเห็นและวิเคราะห์ ไปถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับลักษณะของธรณีสัณฐานวิทยา ภูมิอากาศวิทยา ภูมิศาสตร์ดิน ชีวภูมิศาสตร์ ภูมิศาสตร์พืช ภูมิศาสตร์สัตว์ ภูมิศาสตร์สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เป็นต้น</p>                                                                                                                                                     |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>● นักภูมิศาสตร์สมัยใหม่</li> </ul>        | <p>เป็นคำที่บ่งบอกให้รู้ว่า ผู้เรียนทางภูมิศาสตร์หรือนักภูมิศาสตร์ในยุคปัจจุบันมีการศึกษาเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมิติทางพื้นที่ มีการศึกษาเรื่องของโลกทางกายภาพและเรื่องของมนุษย์ รวมทั้งความสัมพันธ์ภาพที่มีต่อกัน มีการศึกษา วิเคราะห์ ควบคู่ไปกับการพรรณานักภูมิศาสตร์จะวิเคราะห์ภูมิทัศน์ทางกายภาพ และพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างสถานที่ต่าง ๆ เพื่อที่จะให้ความกระจ่างแก่แบบรูป (Pattern) และลักษณะของสังคมมนุษย์ในเชิงความเป็นเหตุเป็นผล</p>    |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>● ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน</li> </ul>        | <p>หมายถึง วิธีการศึกษา หรือวิธีการวิเคราะห์ พิจารณา สำหรับศาสตร์ทางภูมิศาสตร์ได้ใช้สำหรับการศึกษาพิจารณา คิดวิเคราะห์สังเคราะห์ถึงสิ่งต่าง ๆ ที่มีผลต่อกันระหว่างสิ่งแวดล้อมกับมนุษย์ (Environment) ทางกายภาพ ด้วยวิธีการศึกษา พิจารณาถึงความแตกต่าง ความเหมือนระหว่างพื้นที่หนึ่ง ๆ กับอีกพื้นที่หนึ่ง หรือระหว่างภูมิภาคหนึ่งกับภูมิภาคหนึ่ง โดยพยายามขีดเส้นสมมติ แบ่งภูมิภาคเพื่อพิจารณาวิเคราะห์ ดูสัมพันธ์ภาพของภูมิภาคเหล่านั้นว่าเป็นอย่างไร</p> |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>● เทคนิคทางภูมิศาสตร์</li> </ul>          | <p>หมายถึง แผนที่ แผนภูมิ แผนภาพและกราฟ ภาพถ่ายทางอากาศและภาพถ่ายจากดาวเทียม เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ สื่อที่สามารถค้นข้อมูลทางภูมิศาสตร์ได้</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>● มิติทางพื้นที่</li> </ul>               | <p>หมายถึง การวิเคราะห์ พิจารณาในเรื่องขององค์ประกอบทางภูมิศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเวลา สถานที่ ปัจจัยแวดล้อม และการกระจายของพื้นที่ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งความกว้าง ยาว สูง ตามขอบเขตที่กำหนด หรือสมมติพื้นที่ขึ้นมาพิจารณา</p>                                                                                                                                                                                                                                |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>● การศึกษารูปแบบทางพื้นที่</li> </ul>     | <p>หมายถึง การศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับพื้นที่หรือมิติทางพื้นที่ ของ สังคมมนุษย์ ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ มีการใช้และกำหนดหน่วยเชิงพื้นที่ที่ชัดเจน มีการอาศัยเส้นที่เราสมมติขึ้นอาศัยหน่วยต่าง ๆ ขึ้นมากำหนดขอบเขต ซึ่งมีองค์ประกอบลักษณะทางกายภาพ ทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และลักษณะทางพัฒนาการของมนุษย์ที่เด่นชัดสอดคล้องกันเป็นพื้นฐานในการศึกษา แสวงหาข้อมูล</p>                                                                                  |

|                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|----------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ● ภูมิศาสตร์<br>กายภาพ                             | หมายถึง ศาสตร์ที่ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับระบบธรรมชาติ ถึงความเป็นมา ความเปลี่ยนแปลง และพัฒนาการไปตามยุคสมัย โดยมีขอบเขตที่กล่าวถึง ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ ภูมิปฐพี (ดิน) ภูมิอากาศ (ลมฟ้าอากาศ บรรยากาศ) และ ภูมิพฤกษ (พืชพรรณ ป่าไม้ ธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลง ของธรรมชาติที่มีผลต่อชีวิต และความเป็นอยู่ของมนุษย์                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| ● สิ่งแวดล้อม<br>ทางกายภาพ                         | หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่าง ยกเว้นตัวมนุษย์และผลงาน และมนุษย์ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ ภูมิอากาศ ดิน พืชพรรณ สัตว์ป่า ธรรณี สัตว์น้ำ (ภูเขาและที่ราบ) บรรยากาศ มหาสมุทร แร่ธาตุและน้ำ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| ● ภูมิศาสตร์<br>มนุษย์และ<br>สิ่งแวดล้อม           | หมายถึง ศาสตร์ที่ศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์ วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ กิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม สิ่งแวดล้อมด้านสังคมทั้งในเมืองและท้องถิ่น การเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อม สาเหตุและผลกระทบที่มีต่อมนุษย์ ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาทางสังคม                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| ● กรอบทาง<br>พื้นที่<br>(Spatial<br>Framework<br>) | หมายถึง การวางข้อกำหนดหรือขอบเขตพื้นที่ในการศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือแบบรูปแบบกระจายของสิ่งต่าง ๆ บนผิวโลกส่วนใด ส่วนหนึ่ง เพื่อให้เราเข้าใจลักษณะโลกของมนุษย์ดีขึ้น เช่น การกำหนดให้มนุษย์ และวัฒนธรรมของมนุษย์ดีขึ้น เช่น การกำหนดให้มนุษย์ และวัฒนธรรมของมนุษย์ ในกรอบพื้นที่ของโลก ที่มีลักษณะเป็นภูมิภาค ประเทศ จังหวัด เมือง ชุมชน ท้องถิ่น ฯลฯ สำหรับการวิเคราะห์หรือศึกษาองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งเฉพาะเรื่อง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| ● รูปแบบทาง<br>พื้นที่<br>(Spatial<br>From)        | หมายถึง ข้อเท็จจริง เครื่องมือ หรือวิธีการ โดยเฉพาะในกลุ่มของข้อมูลที่ได้มา เป็นต้นว่า ความสัมพันธ์ทางพื้นที่แบบรูปแบบของการกระจาย การกระทำระหว่างกัน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แผนที่ภาพถ่าย ฯลฯ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| ● พื้นที่หรือ<br>ระวางที่<br>(Space)               | หมายถึง ขอบเขตทางพื้นที่ในการวิเคราะห์ทางภูมิศาสตร์ เป็นการศึกษาพื้นที่ในมิติต่าง ๆ ตามระวางที่ (Spatial study) ที่กำหนดขึ้นมีขอบเขตอย่างชัดเจน อาจจะมีการกำหนดเป็นเขตบริเวณ สถานที่ นำมิติของความกว้าง ความลึก ความสูง ความยาว รวมทั้งมิติทางเวลาในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ตามที่เรากำหนด ขอบเขตระหว่างที่ ด้วยเครื่องมือเส้นสมมติและเทคนิคทางภูมิศาสตร์ต่าง ๆ เช่น แผนที่ ภาพถ่าย ฯลฯ อาจจะจำแนกเป็นเขต ภูมิภาค ประเทศ จังหวัด เมือง ชุมชน ท้องถิ่น ฯลฯ ที่เฉพาะเจาะจงลงไป มีการพิจารณา วิเคราะห์ถึงการกระจายและสัมพันธ์ภาพของมนุษย์บนผิวโลก และลักษณะทางพื้นที่ของการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ และการที่ใช้ประโยชน์จากพื้นโลก สัมพันธ์ภาพระหว่างสังคมมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาความแตกต่างเชิงพื้นที่ (Area difference) |

|                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|-------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ● มิติสัมพันธ์เชิงทำเลที่ตั้ง | หมายถึง การศึกษาความแตกต่างหรือความเหมือนกันของสังคมมนุษย์ในแต่ละสถานที่ ในฐานะที่ความแตกต่างและเหมือนกันนั้นอาจมีความเกี่ยวเนื่องกับความแตกต่างและความเหมือนกันในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ทางเศรษฐกิจ ทางสังคม ทางวัฒนธรรมทางการเมือง และการศึกษาภูมิทัศน์ที่แตกต่างกันในเรื่ององค์ประกอบ ปัจจัยตลอดจนแบบรูปการกระจายของมนุษย์บนพื้นโลก และการที่มนุษย์ใช้ประโยชน์จากพื้นโลก เหตุไรมนุษย์จึงใช้ประโยชน์จากพื้นโลกแตกต่างกันในสถานที่ที่ต่างกัน และในเวลาที่แตกต่างกัน มีผลกระทบอย่างไร |
| ● ภาวะประชากร                 | รายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประชากรในเรื่องสำคัญ ๓ ด้าน คือ ขนาดประชากร การกระจายตัวเชิงพื้นที่ และองค์ประกอบของประชากร                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| ● ขนาดของประชากร              | จำนวนประชากรทั้งหมดของเขตพื้นที่หนึ่ง ณ เวลาที่กล่าวถึง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| ● การกระจายตัวเชิงพื้นที่     | การที่ประชากรกระจายตัวกันอยู่ในส่วนต่าง ๆ ของพื้นที่หนึ่งพื้นที่ ณ เวลาที่กล่าวถึง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| ● องค์ประกอบของประชากร        | ลักษณะต่าง ๆ ที่มีส่วนผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขนาด หรือจำนวนประชากร องค์ประกอบของประชากรเป็นดัชนีอย่างหนึ่งที่ชี้ให้เห็นถึงคุณภาพของประชากร องค์ประกอบประชากรที่สำคัญ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ การสมรส                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| ● การเปลี่ยนแปลงประชากร       | องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงประชากร คือ การเกิด การตาย และการย้ายถิ่น                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |

## อภิธานศัพท์

ก

| คำ                                                                       | คำอธิบาย                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|--------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| การคิดเชิงพื้นที่<br>(spatial thinking)                                  | การระบุนิยามและการทำความเข้าใจที่ตั้งขนาดแบบรูปและ<br>แนวโน้มของความสัมพันธ์เชิงภูมิศาสตร์กับเวลาที่เกี่ยวข้องกับข้อมูล<br>ปรากฏการณ์และประเด็นต่างๆทางภูมิศาสตร์                                                                                                                              |
| การจัดการทรัพยากร<br>(resource management)                               | การนำสิ่งต่างๆมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการดำรง<br>ชีพ<br>ของมนุษย์ด้วยการจัดการการเก็บรักษาการซ่อมแซมการใช้อย่างประหยัด<br>และการสงวนเพื่อให้ทรัพยากรเหล่านั้นสามารถให้ผลได้อย่างยาวนาน                                                                                    |
| การจัดการสิ่งแวดล้อม<br>(environmental<br>management)                    | การดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อหลีกเลี่ยงและป้องกันไม่ให้เกิดผล<br>กระทบต่อสิ่งที่อยู่รอบตัวเราเช่นการป้องกันมลพิษทางน้ำด้วยการไม่ทิ้ง<br>ขยะ และสิ่งปฏิกูลลงในน้ำและการบำบัดน้ำเสียก่อนทิ้งหรือปล่อยลงใน<br>แหล่งน้ำ<br>สาธารณะเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการสิ่งแวดล้อม                       |
| การตั้งถิ่นฐาน (settlement)                                              | การเข้าไปตั้งบ้านเรือนที่อยู่อาศัยในบริเวณที่ไม่เคยมีผู้ใดอาศัยอยู่ก่อน                                                                                                                                                                                                                        |
| การขยายเขตเมือง<br>กระบวนการกลายเป็นเมือง<br>(urbanization) <sup>๓</sup> | การที่สัดส่วนของประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองเพิ่มขึ้นซึ่งอาจ<br>เนื่องมาจาก<br>สาเหตุสำคัญคือ (๑) ผู้คนย้ายถิ่นจากชนบทเข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองมาก<br>ขึ้น<br>(๒) มีการขยายเขตพื้นที่ที่เรียกว่าเป็นเขตเมืองออกไป (๓) นิยามของคำ<br>ว่า เมืองเปลี่ยนไปจนครอบคลุมพื้นที่และประชากรมากขึ้น         |
| การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ<br>(physical change)                             | การที่โครงสร้างรูปร่างและลักษณะของสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและ<br>ที่มนุษย์สร้างขึ้นแตกต่างไปจากเดิมการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทาง<br>ธรรมชาติเช่นแม่น้ำเปลี่ยนทางเดินดินถล่มแผ่นดินทรุด<br>การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นเช่นการแผ้วถางที่ดิน<br>เพื่อใช้เพาะปลูกการขยายถนน |
| การเปลี่ยนแปลงสภาพ<br>ภูมิอากาศ (climate change)                         | การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศในระยะยาว เป็นผลมาจาก<br>ปรากฏการณ์โลกร้อนและกิจกรรมของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม<br>ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิปริมาณน้ำฝนความถี่และความ<br>รุนแรงของการเกิดพายุรวมถึงการเปลี่ยนแปลงของระดับน้ำทะเลและ<br>การเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของบรรยากาศโลก        |

| คำ                                                   | คำอธิบาย                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| การบริโภคอย่างรับผิดชอบ<br>(responsible consumption) | การบริโภคสิ่งที่มีความจำเป็นต่อชีวิตโดยบริโภคอย่างพอดีพอรินพอใจในสิ่งที่มีและได้รับมีการคำนึงถึงทั้งในวันนี้และวันหน้าและ ดำเนินชีวิตอย่างมีสติอยู่ในทางสายกลางโดยอาศัยความเพียรความรู้                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|                                                      | รอบคอบความระมัดระวังรู้จักการประเมินและวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อคนหาข้อจำกัดที่ตนมีและนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบการบริโภคที่ก่อให้เกิดความสมดุลระหว่างความสุขในการดำเนินชีวิตที่สามารถพึ่งตนเองได้กับทรัพยากรที่มีจำกัดในโลกนี้รวมถึงมีการแบ่งปันให้กับสังคมรอบข้างและมีความเอื้ออาทรต่อระบบนิเวศ                                                                                                                                                                         |
| การรู้เรื่องภูมิศาสตร์<br>(geo-literacy)             | ความสามารถในการใช้ความเข้าใจและการให้เหตุผลทางภูมิศาสตร์ (geographic reasoning) เพื่อการตัดสินใจเชิงภูมิศาสตร์อย่างเป็นระบบในการแก้ไขปัญหาและการวางแผนในอนาคตโดยอาศัยความรู้ที่สำคัญ ๓ ประการได้แก่ ๑) การเข้าใจปฏิสัมพันธ์ (interaction) ของระบบธรรมชาติและระบบมนุษย์ ๒) การเข้าใจการเกิดปรากฏการณ์ในแต่ละสถานที่ผ่านการเชื่อมโยงระหว่างกัน (interconnection) และ ๓) การเข้าใจความหมายโดยนัย (implication) ระหว่างความรู้เรื่องการมีปฏิสัมพันธ์กับการเชื่อมโยงระหว่างกันของสิ่งต่างๆ |

ข

| คำ                                       | คำอธิบาย                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ข้อมูลทางภูมิศาสตร์<br>(geographic data) | รายละเอียดของสิ่งที่ปรากฏอยู่บนพื้นโลกหรือใกล้พื้นโลกซึ่งอธิบายได้ด้วยตำแหน่งหรือที่ตั้ง (location) ที่สามารถอ้างอิงกับพื้นโลกและรายละเอียดอันเป็นลักษณะประจำ (attribute) เช่นโรงเรียนตั้งอยู่ณตำแหน่งค่าพิกัด ๑๕ องศาเหนือ ๑๐๑ องศาตะวันออกในระบบพิกัดภูมิศาสตร์และมีรายละเอียดที่เป็นลักษณะประจำเช่นชื่อโรงเรียนจำนวนครูจำนวนนักเรียน |

## ค

| คำ                                            | คำอธิบาย                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-----------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| เครื่องมือทางภูมิศาสตร์<br>(geographic tools) | <p>อุปกรณ์ที่ช่วยให้ทราบตำแหน่งที่ตั้งขอบเขตความสัมพันธ์ของข้อมูลได้อย่างรวดเร็วถูกต้องและทันสมัยอยู่เสมอสามารถจัดเก็บหรือเรียกใช้ได้อย่างเป็นระบบเป็นประโยชน์ต่อการเดินทางการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม การวางแผนการใช้ที่ดินและผังเมืองเครื่องมือทางภูมิศาสตร์มีหลายประเภท ได้แก่</p> <p>ประเภทใช้ข้อมูลเช่นแผนที่ลูกโลกภาพถ่ายทางอากาศภาพถ่ายดาวเทียม</p> <p>ประเภทเครื่องมือ เช่น เทอร์โมมิเตอร์ เซ็มทิส เทปวัดระยะ</p> <p>ประเภทจัดเก็บและเรียกใช้เช่นการรับรู้จากระยะไกล (RS) ระบบการกำหนดตำแหน่งบนโลก (GPS) ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS)</p>                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| คำถามเชิงภูมิศาสตร์<br>(geographic question)  | <p>ข้อสงสัยที่เกี่ยวข้องกับ “ที่ตั้ง” (location) เช่นอะไรตั้งอยู่ที่ใดเหตุใดจึงไปตั้งอยู่ในที่นั้นๆและที่ตั้งนั้นๆมีความสำคัญอย่างไรเช่นไร่นาอยู่ที่ใดเหตุใดจึงทำไร่ทำนาในบริเวณนั้นมีปัจจัยทางภูมิศาสตร์ใดบ้างที่ทำให้บริเวณ</p> <p>ดังกล่าวเหมาะสมแก่การทำไร่หรือทำนาแทนที่จะทำอุตสาหกรรมหรือใช้ประกอบกิจกรรมอื่นๆ การตั้งคำถามเชิงภูมิศาสตร์จะช่วยให้ผู้ถามมีทักษะ</p> <p>ในการให้เหตุผลเชิงภูมิศาสตร์ (geographic reasoning) ได้ดีขึ้นสามารถระบุประเด็นและปัญหาเชิงภูมิศาสตร์ตลอดจนสามารถพัฒนาคำถามวิจัยใหม่ๆและตั้งสมมติฐานเชิงภูมิศาสตร์เพื่อการศึกษาค้นคว้าได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น กระบวนการให้ได้มาซึ่งคำตอบเชิงภูมิศาสตร์เริ่มที่ผู้เรียนจะต้องตั้งคำถามเชิงภูมิศาสตร์แล้วเก็บรวบรวมและประมวลผลข้อมูลทางภูมิศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง</p> <p>จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลเหล่านั้นเพื่อตอบคำถามเชิงภูมิศาสตร์ที่ได้ตั้งไว้</p> |

## ข

| คำ                | คำอธิบาย                                                                                                     |
|-------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ชีวนา (biosphere) | <p>ส่วนของผิวโลกและบริเวณใกล้เคียงผิวโลกรวมทั้งชั้นบรรยากาศซึ่งเป็นที่อยู่</p> <p>ของสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย</p> |

## ท

| คำ                                   | คำอธิบาย                                                                                                                                       |
|--------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ทรัพยากร (resource)                  | สิ่งทั้งปวงอันมีค่าเทียบได้กับทรัพย์ เช่น ทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรธรรมชาติทรัพยากรน้ำ                                                            |
| ทรัพยากรธรรมชาติ๒ (natural resource) | สิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและมนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ เช่นบรรยากาศดินน้ำป่าไม้ทุ่งหญ้าสัตว์ป่าแร่ธาตุพลังงานและกำลังแรงงานมนุษย์ |

## ธ

| คำ                    | คำอธิบาย                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-----------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ธรณีภาค (lithosphere) | ส่วนของโลกที่เป็นของแข็งหุ้มห่ออยู่ชั้นนอกสุดของโลกมีความหมายถึง (๑) ส่วนของโลกที่ประกอบด้วยหินและดินซึ่งแตกต่างไปจากอุทกภาค บรรยากาศภาคและชีวภาค (๒) ชั้นนอกสุดของโลกที่มีการแบ่งตามสมบัติทางกายภาพ (physical property) เป็นชั้นที่เย็นและแข็งอยู่เหนือชั้น ธรณี ภาคชั้นกลาง (asthenosphere) ซึ่งร้อนและมีสภาพพลาสติกหากเทียบกับ โครงสร้างของโลกซึ่งแบ่งตามส่วนผสมของแร่ที่เป็นองค์ประกอบ ชั้นนี้ รวมทั้งชั้นเปลือกโลกทั้งหมดแนวแบ่งเขตโมโอโรวิชิกและชั้นบางๆ ของ แมนเทิล (mantle) มีความหนารวมทั้งสิ้นระหว่าง ๔๐-๘๐ กิโลเมตร |

## บ

| คำ                     | คำอธิบาย           |
|------------------------|--------------------|
| บรรยากาศ๒ (atmosphere) | อากาศที่หุ้มห่อโลก |

## ป

| คำ                                              | คำอธิบาย                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|-------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ปฏิสัมพันธ์เชิงพื้นที่<br>(spatial interaction) | การกระทำระหว่างกันในพื้นที่ที่อาจเป็นการเดินทางติดต่อการเคลื่อนย้ายและการขนส่งสิ่งต่างๆระหว่างสถานที่ที่เคลื่อนย้ายอาจเป็นความรู้ความคิดข่าวสารพลังงานสินค้าหรือประชากรก็ได้                                                                                                                                                                                                                                     |
| ปัจจัยทางภูมิศาสตร์<br>(geographic factor)      | ปัจจัยทางกายภาพและชีวภาพในพื้นที่หนึ่งเช่นภูมิอากาศการกระจายของพืชพรรณและสัตว์ป่าชนิดดินลักษณะภูมิประเทศที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ภายในพื้นที่นั้นทั้งนี้กิจกรรมทางพื้นที่ของมนุษย์และลักษณะเฉพาะของมนุษย์ในพื้นที่หนึ่งๆเช่นพฤติกรรมความเชื่อเศรษฐกิจลักษณะที่ถ่ายทอดทางพันธุกรรมรายได้อายุที่คาดเมื่อแรกเกิดได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางภูมิศาสตร์และ / หรือปัจจัยที่ไม่ใช่ภูมิศาสตร์ในระดับที่แตกต่างกันไป |
| ปัญหาทางกายภาพ<br>(physical problem)            | การเปลี่ยนแปลงสภาพของพื้นผิวโลกโดยมีตัวกระทำจากกระบวนการทางธรรมชาติและมนุษย์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างช้าๆหรือทันทีทันใด ส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตทั้งทางตรงและทางอ้อมและก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินเช่นภัยธรรมชาติผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศและปัญหาสิ่งแวดล้อม                                                                                                                           |

## ผ

| คำ                                     | คำอธิบาย                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|----------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| แผนที่๑<br>(map)                       | สื่อรูปแบบหนึ่งที่ถ่ายทอดข้อมูลของโลกในรูปของกราฟิกโดยการย่อส่วนให้เล็กลงด้วยมาตราส่วนขนาดต่างๆและเส้นโครงแผนที่แบบต่างๆให้เข้าใจตรงตามวัตถุประสงค์ด้วยการใช้สัญลักษณ์แผนที่แบ่งเป็น ๒ ประเภทใหญ่ๆคือ (๑) แผนที่อ้างอิง (general reference map) เช่นแผนที่ภูมิประเทศแผนที่ชุดและ (๒) แผนที่เฉพาะเรื่อง (thematic map) เช่นแผนที่ประชากรแผนที่ยุทธศาสตร์ |
| แผนที่ภูมิประเทศ๑<br>(topographic map) | แผนที่แสดงรายละเอียดของพื้นผิวโลกเช่นภูมิลักษณะรวมทั้งสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้นตามปกติมักเป็นแผนที่มาตราส่วนใหญ่                                                                                                                                                                                                               |

| คำ                                       | คำอธิบาย                                                                                                                      |
|------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| แผนที่เฉพาะ<br>เรื่อง๑<br>(thematic map) | แผนที่ที่แสดงเรื่องราวที่เป็นประเด็นเฉพาะอย่างหรือเป็นแผนที่แสดง<br>ข้อมูล เชิงพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง<br>กับสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง |

## ภ

| คำ                     | คำอธิบาย                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ภูมิศาสตร์ (geography) | วิชาภูมิศาสตร์เป็นวิชาที่เชื่อมระหว่างวิชาวิทยาศาสตร์กับสังคมศาสตร์<br>นัก ภูมิศาสตร์ศึกษาลักษณะของพื้นผิวโลกและผลที่มีต่อมนุษย์โดย<br>เน้นที่ตั้งและ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ผู้เรียน<br>เข้าใจลักษณะทาง กายภาพความเป็นอยู่ของมนุษย์โดยใช้เทคนิคทาง<br>ภูมิศาสตร์ช่วยในการศึกษา สืบค้นวิเคราะห์และอธิบายสาเหตุการ<br>เกิดปรากฏการณ์ทางพื้นที่หรือสร้าง<br>แบบจำลองเพื่อคาดการณ์ผลที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษาเมื่อกำหนดลักษณะ<br>สภาพแวดล้อมทางกายภาพและ/หรือทางสังคมให้กับพื้นที่นั้นๆ |
| ภัยพิบัติ (disaster) ๔ | ในทางสากล หมายถึง การหยุดชะงักอย่างรุนแรงของการปฏิบัติหน้าที่<br>ของชุมชน<br>หรือสังคมอันเป็นผลมาจากการเกิดภัยทางธรรมชาติหรือเกิดจากมนุษย์ซึ่ง<br>ส่งผล ต่อชีวิตทรัพย์สินสังคมเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมอย่างกว้างขวางเกิน<br>กว่า ความสามารถของชุมชนหรือสังคมที่ได้รับผลกระทบดังกล่าวจะรับมือ<br>ได้โดยใช้<br>ทรัพยากรที่มีอยู่                                                                                                                                                                                   |

ร

| คำ                                                                            | คำอธิบาย                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|-------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (จีไอเอส) (geographic information system [GIS])</p> | <p>เครื่องมือที่ทำงานด้วยคอมพิวเตอร์เพื่อการจัดเก็บจัดการวิเคราะห์และแสดงภาพข้อมูลภูมิศาสตร์บนแผนที่จีไอเอเชื่อมโยงตำแหน่งภูมิศาสตร์บนพื้นโลกเข้ากับข้อมูลลักษณะประจำของตำแหน่งนั้นๆเช่นเชื่อมโยงตำแหน่ง ของโรงเรียนเข้ากับข้อมูลชื่อโรงเรียนจำนวนครูจำนวนนักเรียนของโรงเรียน นั้นๆเชื่อมโยงตำแหน่งแนวเส้นถนนเข้ากับข้อมูลชื่อถนนประเภทถนนจำนวน ช่องทางปริมาณรถของถนนนั้นๆเชื่อมโยงตำแหน่งเส้นรอบรูปพื้นที่จังหวัดกับ ข้อมูลชื่อจังหวัดจำนวนประชากรแต่ละช่วงอายุสัดส่วนคนจนของจังหวัดนั้นๆ การเชื่อมโยงข้อมูลนี้จะทำให้ผู้ใช้เครื่องมือนี้สามารถมองเห็นแบบรูปของข้อมูล เข้าใจความสัมพันธ์ของข้อมูลรวมถึงแนวโน้มของข้อมูลเช่นการแทน ตำแหน่งโรงเรียนด้วยสัญลักษณ์วงกลมที่มีขนาดตามจำนวนนักเรียนจะทำให้ เห็นแบบรูปขนาดของโรงเรียนที่กระจายอยู่ในพื้นที่การแทนตำแหน่งเส้นถนน ด้วยสัญลักษณ์เส้นที่มีระดับสีเข้มอ่อนตามปริมาณยานพาหนะจะทำให้เห็นแบบ รูปของการจราจรบนถนนการแทนตำแหน่งพื้นที่ของจังหวัดด้วยสัญลักษณ์ที่มี ระดับสีเข้มอ่อนตามจำนวนผู้สูงอายุของเมื่อ ๑๐ ปีที่แล้ว ๕ ปีที่แล้วและปี ปัจจุบันจะทำให้เห็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของจำนวนผู้สูงอายุในจังหวัด ต่างๆ</p> |
| <p>ระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก (จีพีเอส) (global positioning system [GPS])</p>      | <p>ระบบสัญญาณวิทยุในอวกาศของสหรัฐอเมริกาที่ช่วยระบุตำแหน่งบนโลกในรูปแบบสามมิติ (ค่าละติจูดค่าลองจิจูดและค่าความสูง) ด้วยความแม่นยำในระดับเมตรและเซนติเมตรและให้ค่าเวลาที่มีความละเอียดระดับนาโนวินาที ณทุกหนแห่งบนโลกจีพีเอส ประกอบด้วย ๓ ส่วนคือส่วนอวกาศประกอบด้วยดาวเทียมของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาอย่างน้อย ๒๔ ดวงโคจรรอบ โลกทุกๆ ๑๒ ชั่วโมงส่วนภาคพื้นดินประกอบด้วยสถานีเฝ้าสังเกตและดูแล รักษาดาวเทียมส่วนผู้ใช้ได้แก่เครื่องรับสัญญาณจีพีเอสซึ่งทำหน้าที่ ประมวลผลสัญญาณจากดาวเทียมและคำนวณผลลัพธ์เป็นตำแหน่งและเวลา อย่างไรก็ตามในปัจจุบันหลายประเทศได้พัฒนาระบบที่สามารถให้ค่าตำแหน่ง บนพื้นโลกด้วยดาวเทียมเช่นกาลิเลโอ (Galileo) พัฒนาโดยสหภาพยุโรป โกลนาส (GLONASS) พัฒนาโดยประเทศรัสเซีย ระบบเหล่านี้มีชื่อเรียกโดยรวม ว่าระบบดาวเทียมนำหนบนโลกหรือจีเอ็นเอสเอส (global navigation satellite system [GNSS])</p>                                                                                                                                                                                                                                                  |

## ล

| คำ                                           | คำอธิบาย                                                                                                                                                                            |
|----------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ลักษณะทางกายภาพ<br>(physical characteristic) | ลักษณะตามธรรมชาติของสถานที่แห่งหนึ่งๆซึ่งประกอบขึ้นจาก<br>สิ่งแวดล้อมและ<br>ทรัพยากรธรรมชาติเช่นภูมิประเทศภูมิอากาศแม่น้ำดินแร่ธาตุพืชพรรณ<br>ธรรมชาติสัตว์และทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ |

## ส

| คำ                                             | คำอธิบาย                                                                                                                          |
|------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ<br>(physical environment) | สรรพสิ่งที่มองเห็นได้ประกอบด้วยสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่นดิน น้ำ<br>ต้นไม้สัตว์และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นเช่นตึกบ้านรถยนต์ |
| สิ่งแวดล้อมทางสังคม<br>(social environment)    | สรรพสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นแต่ไม่ใช่วัตถุเช่นศาสนาความเชื่อประเพณี<br>การเมือง กฎหมาย                                              |

## ห

| คำ                                         | คำอธิบาย                                                                                                                                                                                                                              |
|--------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| เหตุผลทางภูมิศาสตร์<br>(geographic reason) | การแสวงหาคำตอบและการอธิบายเกี่ยวกับสิ่งต่างๆที่ได้พบเห็นในพื้นที่<br>รวมทั้งทำ ความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสิ่งเหล่านั้นในเชิงเหตุและ<br>ผลที่ก่อให้เกิดปรากฏการณ์นั้นทั้งปัจจัยจากภูมิศาสตร์กายภาพและ/หรือ<br>ภูมิศาสตร์มนุษย์ |

## อ

| คำ                                                                | คำอธิบาย                                                                                                                                                                                                        |
|-------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| อุตสาหกรรมการผลิต<br>อุตสาหกรรมโรงงาน<br>(manufacturing industry) | อุตสาหกรรมแขนงหนึ่งที่เปลี่ยนรูปวัตถุดิบเป็นวัตถุสำเร็จรูปโดยใช้<br>เครื่องจักรเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานและดำเนินอยู่ตามโรงงาน<br>ตรงกัน ข้ามกับอุตสาหกรรมประเภทหัตถศิลป์ ซึ่งใช้แรงงานจากมือเป็น<br>ส่วนมาก |
| อุทกภาค<br>(hydrosphere)                                          | ส่วนที่เป็นน้ำทั้งหมดบนพื้นผิวโลกที่นอกเหนือไปจากส่วนที่เป็นของแข็ง<br>ของเปลือกโลกและส่วนบรรยากาศที่หุ้มห่อ                                                                                                    |